

**MILJØDIREKTORATET SIN TILRÅDING
TIL KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET OM**

VERNEPLAN FOR SKOG SEPTEMBER 2020

September 2020

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 52 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 37 av områdene er nye naturreservater, 15 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. I tillegg omfatter verneplanen utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark. For 4 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

50 av områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Fire områder omfatter areal på Statskog SF sin grunn og ett områder omfatter areal på Opplysningsvesenets fonds areal. Tilrådingen omfatter ca. 106 km² nytt verneareal, hvorav ca. 50 km² er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Bugen i Bremanger kommune, Vestland fylke - Utvidelse
2. Krakksfjellet i Solund kommune, Vestland fylke
3. Bergsstronda i Høyanger kommune, Vestland fylke
4. Hopslia i Samnanger og Bjørnafjorden kommuner, Vestland fylke
5. Ulvenfjellet i Bjørnafjorden kommune, Vestland fylke
6. Stussvikhovda i Bjørnafjorden og Kvinnherad kommune, Vestland fylke
7. Skarvatun i Kvinnherad kommune, Vestland fylke
8. Uranes i Kvam herad og Voss herad, Vestland fylke - Utvidelse
9. Gulbergnotten i Ullensvang kommune, Vestland fylke - Utvidelse
10. Sagbekkskåra i Engerdal kommune, Innlandet fylke
11. Lekjenndalen i Engerdal og Trysil kommuner, Innlandet fylke
12. Nordre Munksjøberget i Trysil kommune, Innlandet fylke
13. Stenmyra i Trysil kommune, Innlandet fylke - Utvidelse
14. Engene i Nord-Odal kommune, Innlandet fylke
15. Skjærberget i Rendalen kommune, Innlandet fylke
16. Misterlia i Rendalen kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
17. Månskjæra i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke
18. Krokkletten i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke
19. Sjøbekken i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke
20. Viengskletten i Stor-Elvdal kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
21. Halasbukjølen i Åmot kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
22. Labbdalen i Stange kommune, Innlandet fylke
23. Middagsberget i Stange kommune, Innlandet fylke
24. Klingerhaugen i Stange kommune, Innlandet fylke
25. Romsæterberget i Stange kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
26. Skåbudalen i Nord-Fron kommune, Innlandet fylke
27. Svenstad i Ringeby kommune, Innlandet fylke – Utvidelse
28. Skolldalen i Øyer kommune, Innlandet fylke
29. Dokkajuvet i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
30. Skålåsen i Østre Toten kommune, Innlandet fylke
31. Rognhaugen i Gran i Innlandet fylke og Hurdal kommuner i Viken fylke
32. Kvernasselva i Nærøysund kommune, Trøndelag fylke

33. Synnes i Nærøysund kommune, Trøndelag fylke
34. Mjøsund i Nærøysund kommune, Trøndelag fylke – Utvidelse
35. Erikfjelldalen i Nærøysunde kommune, Trøndelag fylke
36. Rubben i Namsskogan kommune, Trøndelag fylke
37. Forrotjønnhaugen i Namsskogan kommune, Trøndelag fylke
38. Memorgotuva i Grong kommune, Trøndelag fylke
39. Sandtjønna i Høylandet kommune, Trøndelag fylke
40. Bergsåsen i Snåsa kommune, Trøndelag fylke - Utvidelse
41. Blomliseteren i Snåsa kommune, Trøndelag fylke
42. Lystjønnhaugen i Steinkjer kommune, Trøndelag fylke
43. Kvamsfjellet i Steinkjer kommune, Trøndelag fylke – Utvidelse
44. Sørðalhallen i Steinkjer kommune, Trøndelag fylke
45. a) Djupdalen naturreservat, Verdal kommune
b) Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark i Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Trøndelag fylke - Utvidelse
46. Kringåsen i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke – Utvidelse
47. Kongrosletta i Stjørdal kommune, Trøndelag fylke
48. Storvika i Selbu kommune, Trøndelag fylke – Utvidelse
49. Nideng i Trondheim kommune, Trøndelag fylke
50. Svarttjønnåsen – Gullaugstjønnberga i Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Trøndelag fylke - Utvidelse
51. Resdalen i Orkland kommune, Trøndelag fylke
52. Rennsjølia i Heim kommune, Trøndelag fylke

1.1.Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger av barskog, blant annet kystregnskog og kalkskog, flere områder med bekkekløfter og ulike lauvskogstyper. Arealmessig er det noe variasjon mellom områdene i verneplanen. Noen av utvidelsene av eksisterende områder er små (61 og 100 daa), mens andre områder i verneplanen er store (16 km²). Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold. De fleste av områdene som tilrås i denne verneplanen er vurdert å være av regional verneverdi (**), men noen områder er vurdert å ha eller nasjonal verneverdi (***), mens noen få av områdene er også vurdert å være av lokal verdi (*). Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Det er gjort funn av flere arter av nasjonal interesse i områdene.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i *Narin-Lokalitetsdatabase for skogområder* eller gjennom andre naturtypekartlegginger.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av

sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3.Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier.

Det inngår eksisterende kraftledninger i flere av områdene. Kraftledninger som krysser foreslåtte verneområder er omtalt under det enkelte område, og det er i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser som åpner for vedlikehold, oppgradering mv. av eksisterende kraftledninger. I denne verneplanen går det eksisterende kraftledninger gjennom områdene Bugen, Hopslia, Stussvikhovda, Skarvatun og Gulbergnotten i Vestland, i Engene, Viengskletten, Labbdalen, Skåbudalen i Innlandet og i områdene Djupdalen, Nideng, Svarttjønnåsen-Gullaugstjønnberga og Resdalen i Trøndelag. Områdene Krokkletten grenser til ryddebelte for kraftledning. For områdene Bergsåsen og Kringåsen grenser eksisterende verneområde til kraftledning.

Det er påvist småkraftpotensiale som berører områdene Dokkajuvet i Innlandet og Resdalen i Trøndelag. Området Dokkajuvet grenser også til eksisterende reguleringsmagasin.

Det er registrert mineralforekomst innenfor området Rubben, mens områdene Nideng og Resdalen berører registrerte grusforekomster. Det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av disse ressursene innenfor foreslått verneområde.

1.4.Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i de fleste områdene avsatt som LNFR-områder i de respektive kommuners kommuneplaner. Avvik fra dette er beskrevet i omtalen av det enkelte området i kap. 8.

2. SAKSBEHANDLING

2.1.Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000*. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2.Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

2.3.Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

Navn	Tilbudsår	Oppstart	Høring	FMs tilråding
<i>Bugen</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Krakksfjellet</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Bergsstronda</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Hopslia</i>	2018	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Ulvenfjellet</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Stussvikhovda</i>	2019	21.1.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Skarvatun</i>	2020	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Uranes</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Gulbergnotten</i>	2019	30.4.2020	3.6.2020	12.8.2020
<i>Sagbekkskåra</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Lekjenndalen</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Nordre Munksjøberget</i>	2018	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Stenmyra (utv.)</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Engene</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Misterlia (utv.)</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Månskjæra</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Krokkletten</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Sjøbekken</i>	2017	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Viengskletten (utv.)</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Halasbukjølen (utv.)</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Labbdalen</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Middagsberget</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Klingerhaugen</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Romsæterberget (utv.)</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Havikberget og Norderg</i>	2019	16.4.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Skåbudalen</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Svenstad (utv.)</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Skolldalen</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Dokkajivet</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Skålåsen</i>	2018	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Rognhaugen</i>	2019	31.3.2020	5.6.2020	26.8.2020
<i>Kvernassselva</i>	2019	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Synnes</i>	2019	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Mjøsund (utv.)</i>	2019	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Erikfjelldalen</i>	2020	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Rubben</i>	2018	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Forrotjønnå</i>	2018	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020
<i>Momogotuva</i>	2019	13.3.2020	27.4.2020	17.8.2020

<i>Sandtjønnehaugen</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Bergsåsen (utv.)</i>	<i>2020</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Blomliseteren</i>	<i>2018</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Lystjønna</i>	<i>2018</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Kvamsfjellet (utv.)</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Sørdalhalla</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Djupdalen og Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark</i>	<i>2016</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Kringåsen (utv.)</i>	<i>2020</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Kongrosletta</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Storvika (utv.)</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Nideng</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Svarttjønnåsen - Gullaugstjønnberga (utv.)</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Resdalen</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>
<i>Rennsjølia</i>	<i>2019</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>

2.4.Vern av skog på arealer eid av Statskog SF

Ved behandling av Innst. S. nr.150 (2001-2002) gikk Stortingets flertall inn for at Statskog SFs arealer skal brukes aktivt for å øke skogvernet i Norge. St. meld. nr. 25 (2002-2003) slår også fast at Regjeringen vil gjennomføre nye konkrete vurderinger av Statskog SFs og Opplysningsvesenets fonds skogarealer for å identifisere aktuelle verneområder. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder vern av offentlig eid skog.

Denne tilrådingen omfatter opprettelse av nye naturreservat på grunnen til Statskog SF i Vestland, Innlandet og Trøndelag fylker.

Navn	Oppstart	Høring	FMs tilråding
<i>Ulvenfjellet</i>	<i>30.4.2020</i>	<i>3.6.2020</i>	<i>12.8.2020</i>
<i>Skjærberget</i>	<i>16.4.2020</i>	<i>5.6.2020</i>	<i>26.8.2020</i>
<i>Misterlia (del av)</i>	<i>31.3.2020</i>	<i>5.6.2020</i>	<i>26.8.2020</i>
<i>Forrotjønna (del av)</i>	<i>13.3.2020</i>	<i>27.4.2020</i>	<i>17.8.2020</i>

2.5.Saksgang

Områdene i denne verneplanen har hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

2.6.Konsultasjoner med Sametinget

16 av områdene som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt. Under omtalen for de enkelte områdene er forholdet til reindriften nærmere beskrevet. Protokoll fra konsultasjon mellom Fylkesmannen i Trøndelag og berørt reinbeitedistrikt følger som vedlegg til tilrådingen.

2.7.Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1.Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Stronda endres til *Bergsstronda*

Skjærberget og Nysæteråsen endres til *Skjærberget*

Dokkaelva endres til *Dokkajuvet*

Medjåura/Memorgouva endres til *Memorgotuva*

Blomlisetran endres til *Blomliseteren*

Svarttjønnåsen endres til *Svarttjønnåsen-Gullaugstjønnberga*

3.2.Avgrensning

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser, tilrås det mindre grensejusteringer for flere av områdene. Dette er omtalt under hvert enkelt område. Den største arealmessige endringen har skjedd i området Hånåhoppet hvor en av grunneierne har trukket seg fra prosessen samtidig som et mindre areal fra Opplysningsvesenets fonds eiendom er tatt ut. Til sammen er denne reduksjonen ca. 118 daa, og i Dokkajuvet hvor ca. 98 daa er tatt ut for å holde Oppland Energis eiendommer knyttet til kraftproduksjon er holdt utenfor verneforslaget. I området Engene har også en grunneier trukket tilbudet. Her reduseres arealet med ca. 25 daa. I Gulbergnotten er det tatt ut 29 daa for å tilpasse grensene bedre til veg og bebyggelse. I området Blomliseter er traktorveg og hogstfelt grenset ut. Dette medfører en reduksjon på ca. 47 daa. I Bergsåsen er det gjort en mindre justering på ca. 1 daa etter høring.

I tillegg tilrår Miljødirektoratet å ta ut ca. 10 daa areal fra Stussvikhovda for å trekke grensen utenfor ryddegate, kraftledning og master samt å ta ut to små areal med kraftledning fra Gulbergnotten tilsvarende ca. 2 daa.

Forhandlingene, for de områdene hvor disse ikke er fullført, kan medføre endringer i grenser og vernebestemmelser, jf. innspill som er kommet under høringen.

3.3.Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For 4 av områdene tilrås utvidelser basert på eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 6.12.2019 nr. 1667 om vern av Bugen naturreservat, Bremanger kommune, Sogn og Fjordane
2. Forskrift 30.05.2006 nr. 1731 om mellombels vern av Krakksfjellet naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane
3. Forskrift 7.12.2018 nr. 1824 om vern av Uranes naturreservat, Granvin herad og Kvam herad, Hordaland
4. forskrift 17.12.1999 nr. 1434 om fredning av Gullbergnotten som naturreservat, Jondal kommune, Hordaland
5. Forskrift 4.10.1974 nr. 4 om fredning av Stenmyr naturreservat, Trysil kommune, Hedmark
6. Kgl.res. 16 februar 1923 om fredning av en skogteig i Stange allmenning, Hedmark fylke
7. Forskrift 4.09.1981 nr. 4756 om vern av Svenstad naturreservat, Ringeby kommune, Oppland
8. Forskrift 16. 12.2011 nr. 1293 om vern av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag og forskrift 15.12.2017 nr. 2092 om vern av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag
9. Forskrift 09.12.1977 nr. 5 om Bergsåsen naturreservat og plantelivsfredningsområde, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag
10. Forskrift 11.12.2015 nr. 1500 om vern av Kvamsfjellet naturreservat, Steinkjer kommune, Trøndelag
11. Forskrift 14.12.2018 nr. 1958 om vern av Kringåsen naturreservat, Stjørdal kommune, Trøndelag
12. Forskrift 20.12.2019 nr. 1976 om vern av Storvika naturreservat, Selbu kommune, Sør-Trøndelag
13. Forskrift 14.12.2018 nr. 1964 om vern av Svarttjønnåsen naturreservat, Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Trøndelag

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 11.12.2015 nr. 1505 om vern av Misterlia naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark
2. Forskrift 12.12.2014 nr. 1629 om vern av Viengskletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
3. Forskrift 1.12.2017 nr. 1884 om vern av Halasbukjølen naturreservat, Åmot kommune, Hedmark
4. Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndighet for nye områder som opprettes som del av dette vernevedtaket, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndighet vil denne myndigheten en ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern-områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 500 km² i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til

å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner, med få unntak, lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er for øvrig i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensing og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 framgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse (det vil være noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring): Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, BaneNOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges

Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

Høringsuttalelser fra sentrale eller spesielt berørte instanser:

Forsvarsbygg har ingen merknader til planavgrensningen av verneforslagene. De har derimot i enkelte områder en støttende kommentar til forslag til verneforskrifter som inneholder et unntak:

Bestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

-Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Forsvarsbygg støtter at dette unntaket for Forsvarets luftfartøy inngår i verneforskriftene, ettersom det dermed blir et tydeligere samsvar med unntaket for militær operativ virksomhet: *"Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse- politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet".*

Forsvarsbygg legger til grunn at militær operativ virksomhet i lufta også omfatter den treningsvirksomhet som er nødvendig for at Luftforsvarets enheter til enhver tid skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Luftoperativ virksomhet må være beordret av operativ myndighet/ Forsvarets operative hovedkvarter. Det alt vesentligste av Luftforsvarets flyvninger vil være av operativ karakter.

Språkrådet, Kartverket og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE): Uttalelser er gjengitt under det enkelte område der dette er aktuelt.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosesser for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområder og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområder. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Norsk Bergindustri har uttalt seg generelt til mange av verneforslagene i denne verneplanen. De understreker at det er viktig at områdenes geologiske forekomster blir undersøkt før endelig vedtak fattes, slik at man ikke beslaglegger ressurser som kan være viktige på sikt.

Norsk Orientering har uttalt seg til flere av områdene i verneplanen med henvisning til brev fra Norsk Friluftsliv til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Brevet fra Norsk Friluftsliv har konkrete tilbakemeldinger på enkelte punkter i hvordan verneforskriften utformes. Norsk Orientering har med bakgrunn i dette brevet bedt fylkesmannen i de representative fylkene om å stoppe verneprossen fram til forskriftsmalen er justert i henhold til deres anbefalinger.

Landbruksdirektoratet har ikke uttalt seg i forbindelse med enkeltområder i denne verneplanen. Tidligere kommentarer fra Landbruksdirektoratet knyttet til muligheter for beite, og utsetting av saltstein i forbindelse med beite er ivaretatt gjennom standardformuleringer i verneforskriftene. Det samme gjelder muligheten for å søke om dispensasjon til motorfordsel i forbindelse med f.eks. utsetting av saltstein.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

7.1.Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til

slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Departementet viser til «at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av villsvin eller store rovdyr. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av fylkesmennene, men har ikke forelått noen generell endring av denne bestemmelsen. Eventuelle behov for uttransport ut over dette må omsøkes etter § 8. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe. En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter

søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil Miljødirektoratet forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften. Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflygning punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder* hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og at det foreslås særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette. Miljødirektoratet mener det er en fordel at slike unntaksbestemmelser standardiseres og tilrår at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for beiting med et beitebelegg som ikke skader verneverdiene. For forvaltningen av verneområdene mener Miljødirektoratet det er mer hensiktsmessig å knytte unntaket opp mot mulig skade på verneverdiene, enn at beting skal foregå skånsomt. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Samiske interesser

Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsaktivitet i samsvar med reindriftsloven bør ha direkte unntak i forskriftene. Det er derfor ikke enighet med reinbeitedistriktene om de unntakspunkter som er lagt til § 7. Det er ikke full enighet mellom Fylkesmannen og Sametinget om fordeling av unntakspunkter mellom § 4 og § 7.

I forskriftsforslagene er det samiske naturgrunnlaget med i formålsparagrafen (§1), og samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Det legges til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de foreslåtte verneområdene. Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Ett distrikt ønsker en annen formulering mht. reindrift i formålsparagrafen. Distriktet mener at henvisningen også bør omfatte det samiske

kulturgrunnlaget.

Sametinget har bedt om at unntaket for vedhogst skal gjelde alle områder. Det er også påpekt at også rilkuler fra andre trær enn bjørk bør omfattes av unntaket. Med hensyn til vedhogst så er dette vurdert individuelt ut fra det enkelte områdets robusthet og størrelse. Miljødirektoratet mener det for store områder normalt vil være uproblemetisk, men støtter støtter Fylkesmannens vurdering i at det for enkelte små områder eller områder med spesielle skogtyper kan det være behov for strengere regulering. Spørsmålet knyttet til bruk av rilkuler fra andre trær av bjørk har tidligere vært tema i konsultasjoner mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet.

Sametinget har påpekt at barmarkskjøring bør behandles samlet for alle skogverneområder i et distrikt, slik at distriktene slipper å søke på mange områder. Et distrikt har påpekt at henvisning til at leiekjører må ha med dokumentasjon i verneområder og stigmatiserende for reindriften, og med at motorferdselloven gjelder på begge sider av ei vernegrense, og at det derfor ikke er behov for en tilleggsbestemmelse. Det må foreligge et arbeidsforhold til reindriften for at kjøring skal være lovlig, og det er ikke stilt krav i verneforskriften om dokumentasjon ved annen kjøring etter tillatelse. Kravet følger normalt av tillatelsen. Miljødirektoratet er derfor enig i at andre formuleringer kan vurderes på dette området i framtidige vernevedtak.

For øvrige innspill knyttet til samiske interesser henvises til omtalen under Trøndelag i kap. 8.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfates av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Etter innspill i verneprosessen er det tatt inn direkte unntak for bestemte arrangementer (o-løp) i noen områder.

Miljødirektoratet viser til at henvisningen til "*etter retningslinjer i forvaltningsplan*" er tatt ut fra bestemmeslene i de foreslåtte verneforskriftene. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene fremgå av vernebestemmelsene. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, enten på vernekartet eller på kart i forvaltningsplan.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

VESTLAND FYLKE

Det foreslås vern av 9 nye skogområder. Tre av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. Åtte av områdene er tilbudt av private skogeiere som areal til frivillig vern, mens Ulvenfjellet ligger på Statskog SF sin grunn.

Høring:

Områdene har vært sendt på felles høring til : berørte grunneiere, Bremanger kommune, Ullensvang kommune, Samnanger kommune, Bjørnafjorden kommune, Kvam herad, Kvinnherad kommune, Høyanger kommune, Solund kommune, Voss herad, BKK NETT AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Fiskarlaget Vest, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen, Forum for Natur og Friluftsliv (FNF), Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Fusa Kraftlag, Hardanger Energi Nett AS, Haugaland Kraft Nett AS, Havforskningsinstituttet, Høgskulen på Vestlandet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kvam Kraftverk, Kvinnherad Energi AS, Kystdirektoratet, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Kystfiskarlag, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for Bioøkonomi, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, SFE Nett, Stadnamntenesta på Vestlandet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Vest Politidistrikt, Vestland fylkeskommune, Visit Sognefjord og WWF-Norge.

Generelle uttalelser:

I og med at mange av områdene har vært på felles høring, så har det kommet enkelte generelle innspill som ikke er knyttet spesifikk til enkeltområder. Disse gjengis her med Fylkesmannens kommentarer.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at mengden med dispensasjonssøknader for motorferdsel etter hvert vil bli stor og vil gi nettselskapene økte utgifter knyttet til administrasjon. De trekker fram eksempel fra vern av Rupefjell og Selslinatten i juni i år, der det ble gitt en generell åpning for motorferdsel på eksisterende driftsveg knyttet til drift og vedlikehold av eksisterende kraftledning. NVE oppfordrer Fylkesmannen og aktuelle nettselskap om å vurdere om det er mulig å gjøre tilsvarende unntak for slik motorferdsel. NVE skriver videre at forskriftene for disse 9 områdene har en variasjon i formuleringene, hva det er gitt unntak for og hva som er listet opp som dispensasjonspliktige tiltakt i verneområdene.

Fylkesmannen anser muligheten for å gi en generell åpning for motorferdsel på eksisterende

driftsveg for drift og vedlikehold som fornuftig, men kan ikke se at det er aktuelt innefor de områdene som foreslås vernet i denne omgang. Det vil uansett være slik at nettselskapene få tillatelse til motorferdsel knyttet til gjennomføring av nødvendig drift og vedlikehold. Ved å gjøre dette søknadspliktig, sørger man for dialog om gjennomføring av tiltaket til det beste både for nettselskapet og for verneverdiene i området. Fylkesmannen tar til etterretning NVE sitt innspill knyttet til verneforskriftene, og harmoniserer disse i større grad enn først vist.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver i sin uttalelse at det er ikkje registrert viktige mineralressursar innafor de ni områdene, og Direktoratet for mineralforvaltning har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norsk Bergindustri ber generelt om at verneforskriftene blir uformet slik at de åpner opp for eventuelle uttak av framtidige geologiske, drivverdige funn i paragraf 4.

Fylkesmannen har forståelse for at Norsk Bergindustri ønsker mer kartlegging og utredning av potensielle mineralforekomster i Norge, men Fylkesmannen finner det ikke rimelig å utrede dette som en del av verneprosessen. I de ni områdene som tilrås vernet, er det hverken påvist drivverdige mineralforekomster eller aktuelle arealer som er avsatt til dette formålet i de ulike kommuneplanene.

Norsk Orienteringsforbund ber i uttalelse om at Fylkesmannen stopper alle verneprosesser. Bakgrunnen er at de opplever at det i en del tilfelle blir satt restriksjoner på tradisjonelle aktiviteter uten at dette blir godt begrunnet.

Fylkesmannen er kjent med at Norsk Orienteringsforbund er i dialog med Miljødirektoratet om bruk av standardiserte verneforskrifter og regulering av arrangement som orienteringsløp i naturreservat. Fylkesmannen har også i samråd med Miljødirektoratet avtalt å ikke stanse vernearbeidet. Dersom det kommer nye føringer fra Miljødirektoratet om innholdet i verneforskrifter vil også Fylkesmannen oppdatere malar for verneforskrifter der det er aktuelt.

Vestland Fylkeskommune skriver i uttalelse at de ser på vern av de aktuelle områda som positivt med hensyn til automatisk freda kulturminne. Fylkeskommunen ønsker også å få eventuelle saker som gjelder oppgradering og fornying av kraftledninger, motorferdsel og vedlikehold av eventuelle gamle veger i områdene til vurdering, slik at hensynet til kulturminner kan ivaretas. Vidare kan også kulturminneforvaltinga ha behov for å gjøre undersøkelser i verneområdene.

1. **Bugen, Bremanger kommune - Utvidelse**

Nytt verneareal 457 daa, hvorav 405 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 839 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område som representerer ein bestemt type natur i form av lite påverka, gammal og variert furu- og bjørkeskog med førekomstar av fleire

sjeldne arter.

Området består av en lite påvirket, gammel og variert furu- og bjørkeskog med forekomster av flere sjeldne arter. Området er en naturlig utvidelse av eksisterende verneområde mot sør. Utvidelsesområdet inneholder mye av de samme kvalitetene som eksisterende verneområde. Vegetasjonen er ganske variert og omfatter både fattige og middels rike utforminger. Fattige typer dominerer i høyden (mot fjellet) og på relativt slak mark. Vanligvis veksler det mellom blåbærskog og svak lågurtskog (småbregneskog). Bjørk er samlet sett klart dominerende treslag.

Inngrepsstatus:

Det går en kraftgate gjennom eksisterende område. Denne fortsetter sørover inn i den nordligste eiendommen innenfor utvidelsesarealet. Videre sør er grensen lagt utenfor kraftlinja. Det er ingen andre tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet. Det går traktorveg og stier inn i det eksisterende verneområdet. Vernegrensen i vest følger eiendomsgrense mot veg og ryddegate mot kraftledning på de sørligste teigene.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelse spesifikt knyttet til verneforslaget for Bugen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda og Gulbergnotten. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Bugen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Bugen naturreservat.

2. Krakksfjellet, Solund kommune

Totalareal 1.608 daa, hvorav 715 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å verne eit av dei få relativt store og urørte skogområda som er igjen i ytre kystområde på Vestlandet, med sitt biologiske og geologiske mangfald. Skogen har reliktkarakter i ein del av landet som elles er sterkt påverka av avskoging, og viser langvarig og tydeleg tilpassing til oseaniske klimatilhøve.

Krakksfjellet er et av de få store og urørte oseaniske skogområdene som er igjen i ytre kystområder på Vestlandet. Skogen har reliktkarakter i en del av landet som ellers er sterkt påvirket av avskoging. Området er i dag foreløpig vernet etter naturmangfoldloven, og nytt vernevedtak gjennom ordningen med frivillig skogvern vil gi et varig vern av området.

Krakksfjellet ligger lengst nordøst på Sula i ytre Sogn. På tross av tidligere hogster i perioder står det her igjen en furuskog med mange gamle trær. Dette er sjeldent i distriktet, hvor kraftig utnytting av skog og lynghei har pågått i lang tid. Denne skogen har reliktkarakter, til dels med trær i grove dimensjoner. Påvirkningsgraden avtar mot sørøst der man finner en av de mest urørte kystskogene på ytre Vestlandet, og en av de vestligste furuskogene i Norge. Frivillig vern-tilbudet er noe mindre enn det midlertidige vernet, men området er fint arrondert, og inkluderer blant annet et lite vassdrag. På 1950-tallet ble det drevet fløyting i vassdraget.

Området ble vernet 17.12.1999, men opphevet etter dom i 2006. Etter dette ble området midlertidig vernet 30.5.2006.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet høringsuttalelser spesielt knyttet til området Krakksfjellet.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Krakksfjellet som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Krakksfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Krakksfjellet som naturreservat.

3. Bergsstronda, Høyanger kommune

Totalareal 1.077 daa, hvorav 665 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på ein bestemt type natur i form av rik edellauvskog representativ for fjordliene kring midtre Sognefjord. Alm- lindeskog med variert alder dominerer som skogutforming. Men det er også innslag av andre lauvtre som eik, hegg, hassel, svartor, gråor og rogn.

Området utgjør en 4 kilomter lang sør- og sørøstvendt edellauvskogsli i Høyangsfjorden, som er en nord-/østgådene sidefjord til Sognefjorden. Området grenser ned til fylkesveg 55 og mot fjorden i nedkant og bratte skrenter og stup i overkant. Store deler av området ligger i rasmark, med vekslende substrat mellom grovere og finere rasmark. Området består primært av rik edellauvskog representativ for fjordliene i områdene rundt midtre Sognefjorden. Alm- lindeskog med variert alder dominerer skogutforming. Lind og alm (VU) varierer mellom å dominere, men det er også innslag av andre lauvtrær, som eik, hegg, hassel, svartor, gråor og rogn. Hassel vokser i hele området. Enkeltrær er gamle, de groveste trærne er almer.

Bunnsjktet består av typiske edellauvskogsartar, stedvis med mye bregner, der skogburkne og ormetelg dominerer. I friskare parti er det mye storfrytle. Der feltsjktet er utvikla, har ein myske, brunrot, gaukesyre, stankstorknebb, trollbær, kvitsoleie og vivendel. På partier langs gamlevegen forbi tunnelen vokser krossved og vivendel. Ein finn høgvokste grasartar, både skogsvingel og lundgrønnaks, og mer alminnelige artar som hundegras og hundekveke.

Inngrepsstatus:

Vernegrensen går ned mot fylkesveg 55 før denne går inn i tunnel (Hovdetunnelen) øst for Systråna. Gammel fylkesveitrase ligger innenfor verneforslaget mellom tunnelinngangene. Veien er ikke vedlikeholdt og ligger ikke lenger inne i Nasjonal vegdatabank (NVDB).

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har innspill til navn for verneforslaget *Stronda*. Både namneforma *Stronda* og *Bergsstronda* er brukt for området, men sidan *Stronda* også brukt mange andre stader tilrår språkrådet at reservatet får namnet *Bergsstronda*.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tar Språkrådets innspill til etterretning og endrer navnet til *Bergsstronda*.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bergsstronda:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilråd til vern av Bergsstronda som naturreservat.

4. **Hopslia, Samnanger og Bjørnafjorden kommuner**

Totalareal 2.614 daa, hvorav 1.900 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på trua, sjeldan og sårbar natur i eit område som er ein del av eit større skoglandskap, og har stor variasjon av natur- og vegetasjonstypar, med m.a. rik edellauvskog, eldre furuskog, rik myr og rik sumpskog. Viktige treslag er mellom anna barlind, alm, ask, hassel, gråor og svartor. Fleire trua artar er registrert.

Området er en del av et større skoglandskap som har stor variasjon av natur- og vegetasjonstyper med bl.a. rik edellauvskog, eldre furuskog, rik myr og rik sumpskog. Flere trua arter er registrert. Området består av et toppområde på ca. 300 m.o.h. og med en vestvendt lise som strekker seg ned mot fjorden, og en bratt østvendt edellauvskogsli på motsatt side. Edellauvskogsli er trappeformet med bergvegger i ulike høydenivå. Skogen står på rasmarteriale av varierende størrelse, og nederst i lia er det store blokker som har løsnet fra bergveggen overfor. Tresjiktet består av alm (VU), ask (VU), hassel og gråor, og hasselkratt er vanlig mange steder. Styvingstre av alm nord i området, men lia har også innslag av uvanlig grove, og sannsynligvis ganske gamle, ustyva edellauvtrær. Flere enkeltstående trær av barlind (V) vokser ved foten av bergvegger.

Av interessante moser som blir nevnt fra Hopslia er oremose, pusledraugmose, klovemose og kystblæremose, i tillegg til piggpistremose, stammesigd (NT) og kløfthinnemose (NT). Spesielt interessant er blandinge av arter med utpreget oseanisk utbredelse og arter med østlig utbredelse, som steindraugmose, kjempesigd og strølundmose. Også lavfloraen er interessant med bl.a. kranhinnelav (VU), kastanjelav (VU), Pachyphiale carneola (VU), gul pærelav (NT), klosterlav (NT) og andre relativt sjeldne arter som Bacidia viridifarinosa, kystorelav, blyhinnelav, kystnever, grynfiltlav, gryneporelav og buktporelav.

Inngrepsstatus:

Det går en traktorveg på om lag 500 meter inn i området fra nord ved Storavatnet. Det går en merket tursti gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn to høringsuttalelser til verneforslaget.

BKK Nett AS har omtalt eksisterende nettanlegg innenfor områdene Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda. Alle de tre områdene har 22 kV kraftledninger som BKK må opprettholde for å sikre sikker strømforsyning. BKK må ha mulighet for å gjennomføre vedlikehold og reparasjoner samt bytte ut enkeltkomponenter eller fornye anlegget i samme trase dersom det er behov for det. Det må også være mulig å gjennomføre hogst 8 meter fra senter av

kraftlinjene. Det vil også være mulighet for å bruke helikopter til arbeid knyttet til kraftledningene. Alt arbeid må kunne gjennomføres uten at det må søkes om dispensasjon fra verneforskriften, og § 4 i foreslått forskrift gir ikke en tydelig åpning for dette. Som alternativ til å endre forskriftene foreslår BKK å gjøre grenseendringer slik at kraftledningene kommer utenfor naturreservatene. BKK Nett AS skriver også at de skulle ønske at det kom tydeligere fram at rydding av skog langs linja var en del av "drift og vedlikehold" som er unntatt fra verneforskriftens § 4. Videre understreker BKK at når det må søkes om dispensasjon for motorisert transport for ordnære drifts- og vedlikeholdsoppgaver, så vil det etter hvert bli mye ekstra arbeid for nettselskapene knyttet til dette.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftlinjer i områdene Bugen, Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda og Gulbergnotten. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har lagt til grunn standardisert mal for verneforskrifter og mener de behovene som er trukket fram av BKK er ivarettatt i forslag til verneforskriften.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Hopslia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hopslia:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hopslia som naturreservat.

5. **Ulvenfjellet, Bjørnafjorden kommune**

Totalareal 1.437 daa, hvorav 770 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område som representerer ein bestemt type natur i form av eldre furuskog med innslag av rike hasselkratt og brannfelt.

Området ligger i sin helhet på Statskog SF sin grunn. Verneforslaget består av eldre furuskog, rik edellauvskog i form av rike hasselkratt og brannfelt.

Naturverdiene i området er knyttet til to små lokaliteter med rik edelløvskog, et brannfelt og noen få hule eiker. Avgrensingsforslaget omfatter også partier med litt eldre furuskog, men som ikke har høye nok kvaliteter til å kartlegges som kjerneområder/naturtyper. Tre kjerneområder er registrert, ingen rødlistede naturtyper. Epifyttfloraen er generelt fattig. Ingen rødlistearter var registrert fra før innenfor området og det ble kun registrert ask (VU) på befaringene. Basert på feltundersøkelsene i 2017 er det liten grunn til å tro at det finnes store forekomster av sjeldne og rødlistede arter av karplanter, moser og lav i området. Men det er noe potensial for interessante soppfunn, samt insekter og fugl, særlig tilknyttet brannfeltet.

Det undersøkte området ligger innenfor boreonemoral vegetasjonssone og andelen vernet skog i denne sonen er lav på landsbasis. Området vil i noen grad fange opp rike skogtyper og skogsarealer med høy bonitet. Brannfelt er også en mangel i skogvernet.

Samlet er det aktuelle området for vern vurdert som lokalt til regionalt verdifullt (*/**).

Planstatus:

Området ligger som LNFR-område i kommuneplanen, men med restriksjonsområde for flystøysone i nordre del og Forsvarets aktivitet.

Inngrepsstatus:

Det går en merka tursti gjennom området. Flere andre stier. Det er registrert fremmede arter, bl.a. vestamerikansk hemlokk (SE) og edelgran (HI), innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kystverket og Riksantikvaren ingen vesentlige merknader.

Landbruksdirektoratet har kome med ein generell uttale til oppstartsmeldingen, men har ingen vesentlige merknader til oppretting av Ulvenfjellet naturreservat.

Forsvarsbygg skriver i sin uttalelse til oppstartsmeldingen at de ikke ser konflikter med etablering av et naturreservat. Ut over dette har de et innspill om å legge inn en åpning i verneforskriften for å rydde vegetasjon i grensegate for skyte- og øvingsfeltet. Forsvarsbygg skriver som uttalelse til høringen at forsvaret sine interesser er ivaretatt i verneforskriftene og at de ikke har merknader.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kommenterte i uttalelse til oppstartsmeldingen at vernegrensa går ned til Hovlandsvatnet som blir brukt til vannforsyning. De skriver videre at det er viktig at verneforskrifta er tilpassa drift/fornyng av dammen som er eid av Bjørnefjorden kommune.

Norsk Bergindustri understreker viktigheten av å undersøke områdets geologiske forekomster før endelig vedtak blir fattet. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt. viktigheta av å undersøkje området sine eventuelle geologiske førekomstar føre endeleg vedtak vert fatta. Vernevedtak kan føre til at ein beslaglegg ressursar som kan vere lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, utan at desse vert kartlagt.

Os Turlag skriver at de er positive til opprettelsen av Ulvenfjellet naturreservat, og at det er en økende bruk av turstier i området. De har allerede lagt ned klopper for å redusere slitasje på myr og vegetasjon og ønsker å ha en dialog om dette også etter et vernevedtak.

Statskog SF er grunneier og skriver at dei ønsker tre ekstra unntak fra vernereglene gjennom § 4. Det gjeld muligheten til å felle store rovdyr i samsvar med gjeldande regelverk, utsetting av saltstein i samsvar med gjeldende regelverk samt mulighet til å sette opp midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt. De ønsker også at det skal kunne gjennomføre forsiktig rydding av kvist og småbusker i aktuelle skuddfelt til jakttårn.

Vidare ønsker Statskog at mulighet for bruk av motorbåt skal være mulig etter § 6, og at det i § 7 skal kunne åpnes for å etablere nye stier og løypetraser.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen er kjent med turstiene i området. Verneforskriften tar hensyn til vedlikehold av eksisterende stier, og forvaltningsmyndigheten kan dispensere for merking og rydding av nye stier. Fylkesmannen har også registrert slitasje på vegetasjonen og ønsker samarbeid om tilrettelegging.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Ulvenfjellet som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen har vurdert om Hovlandsvatnet som drikkevannskilde krever åpninger i

verneforskriften, men siden vernegrensen bare går ned til vannkanten, og det utenfor verneforslaget er veg både opp til demningen og til Hovlandsvatnet i sørvest, er Fylkesmannen av den oppfatning at dette allerede er ivaretatt. Eventuell nye problemstillinger kan håndteres som dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48, slik at drift og vedlikehold av drikkevannskilden kan gjennomføres på en god måte.

Fylkesmannen skriver i kommentar til Statskog SF sitt innspeill at det er et viktig element å sørge for at verneforskriftene blir så konkrete og forsåelige som mulig. I dette ligger det også bare å ta med tema som er relevante og aktuelle for området. Fylkesmannen ønsker derfor ikke å inkludere felling av store rovdyr og bruk av motorbåt da dette ikke er aktuelt i dette området. Fylkesmannen tilråd at det i § 7 kan åpnes for nymerking av stier, oppsetting av gjerde og utsetting av saltstein. Fylkesmannen ønsker å ha disse temaene i § 7 slik at man gjennom søknad får dialog med aktuelle brukere om lokalisering og omfang. Bruk av midlertidig jakttårn og rydding av skuddfelt er tatt med som unntak fra vernereglene i § 4.

Forsvarets innspill er tatt inn i verneforskriften § 4 m.
Fylkesmannen tilråd forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilråd at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Forsvarets bruk av området er i dag er beskrevet som begrenset, og Fylkesmannen skriver at området bare unntaksvis brukes til aktiv øvingsvirksomhet. Fylkesmannen har likevel tatt inn formuleringer tilsvarende de som er brukt for Fjellstulfjellet naturreservat og Rupefjell og Selslifjell naturreservat i Notodden og Kongsberg kommuner. Forsvarsbygg har gitt tilbakemelding om at foreslått verneforskrift er dekkende for den aktiviteten og de interesser som Forsvaret har i feltet samt det behov Forsvaret har innenfor området.

Miljødirektoratet tilråd enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ulvenfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilråd vern av Ulvenfjellet som naturreservat.

6. Stussvikhovda, Bjørnafjorden og Kvinnherad kommuner

Totalareal 1.353 daa, hvorav 1.085 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område som representerer ein bestemt type natur i form av eldre oseanisk kalkfuruskog, rik edellauvskog og vestnorsk regnskog.

Området utgjør saman med andre naturreservat eit større naturprega skoglandskap.

Viktige kvaliteter i området er eldre oseanisk kalkfuruskog, rik edellauvskog og vestnorsk regnskog. Området utgjør sammen med andre naturreservat et større naturpreget skoglandskap.

Vegetasjonen i området er ganske variert, og det er relativt høy dekning av rikere skogtyper i form av svak til rikere bærlyng-lågurtskog og lågurtskog. Av rødlistete vegetasjonstyper forekommer elementer av kalk- og lågurtfuruskog (VU), regnskog (VU), og muligens frisk rik edelløvskog (NT). Toppområdet er dominert av fattige vegetasjonstyper i form av lyng- og bærlyngskog og fattig til intermediær myr og myrkantvegetasjon. Furu er samlet sett det dominerende treslaget. Ellers er det mye bjørk og einer, og stedvis noe gran, gråor, hassel, osp, rogn, svartor og ørevier. Andre tre- og buskslag opptrer kun sparsomt, men omfatter både alm, ask, barlind, eik, hegg, kristtorn, lind og rognasal.

Skogen i området er overveiende gammelskog, og generelt også relativt storvokst og kompakt. Dett skyldes at en stor andel av arealet har høy bonitet. Bestandsalderen ligger stort sett mellom 110 og 140 år, og de aller eldste furu-trærne er antagelig godt under 200 år. Døvedelementer i form av (ganske) nydannet furu-gadd opptrer spredt til ganske frekvent. Deler av området er ellers betydelig rammet av stormfelling i nyere tid og har derfor mye ferske, fortsatt barkkledde, læger. Døvedkontinuiteten er imidlertid svak eller helt brutt. For øvrig er det sparsomt innslag av gammel, storvokst eik mot yttergrensen av området.

Noen moderat krevende arter er påvist, fordelt på flere øko-taksonomiske grupper. De fleste funn er gjort innenfor kjerneområde 1, men det er også gjort spredte funn utenfor. Lobarion-samfunn forekommer kun unntaksvis, og regnskogselementet er kun sparsomt til stede innenfor kjerneområde 1. Innenfor samme kjerneområde er vegetasjonen flekkvis svært rik og variert med innslag av mange lokalt uvanlige og varme- og/eller mineralkrevende arter. Totalt er det påvist 11 rødlistearter innenfor verneverdig areal, men 3 av disse er vidt utbredte treslag (alm (VU), ask (VU) og barlind (VU)).

Områdets største naturkvaliteter er knyttet til: 1) kjerneområde 1 med ganske stort areal rikere furu-lavlandsblandingsskog og elementer av regnskog og rik edelløvskog, og 2) relativt stort areal med ganske høyproduktiv og gammel/storvokst (fattig) furuskog. Det er også positivt at området har (samlet sett) relativt stor treslagsvariasjon, og spredt forekomst av rikere hasselkrattskog også i høyden. På dette grunnlag vurderes området som regionalt verneverdig (**).

Inngrepsstatus:

Det går en kraftledning gjennom søndre del av området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

BKK Nett AS har omtalt eksisterende nettanlegg innenfor områdene Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda. Alle de tre områdene har 22 kV kraftlinjer som BKK må opprettholde for å sikre sikker strømforsyning. BKK må ha mulighet for å gjennomføre vedlikehold og reparasjoner samt bytte ut enkeltkomponenter eller fornye anlegget i samme trase dersom det er behov for det. Det må også være mulig å gjennomføre hogst 8 meter fra senter av kraftlinjene. Det vil også være mulighet for å bruke helikopter til arbeid knyttet til kraftlinjene. Alt arbeid må kunne gjennomføres uten at det må søkes om dispensasjon fra verneforskriften, og § 4 i foreslått forskrift gir ikke en tydelig åpning for dette. Som alternativ til å endre forskriftene foreslår BKK å gjøre grenseendringer slik at kraftlinjene kommer utenfor naturresvatene. BKK Nett AS skriver også at de skulle ønske at det kom tydeligere fram at rydding av skog langs linja var en del av "drift og vedlikehold" som er unntatt fra verneforskriftens § 4. Videre understreker BKK at når det må søkes om dispensasjon for motorisert transport for ordnære drifts- og vedlikeholdsoppgaver, så vil det etter hvert bli mye ekstra arbeid for nettselskapene knyttet til dette.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda og Gulbergnotten. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har lagt til grunn standardisert mal for verneforskrifter og mener de behovene som er trukket fram av BKK er ivaretatt i forslag til verneforskriften.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Stussvikhovda som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å endre avgrensingen ved kraftlinje sør i området etter Fylkesmannens tilråding. Sør i området går en kraftledning i øst-vest-retning. Denne har master og ryddegate inne i området før den går i luftspenn over fjorden. Miljødirektoratet tilrår å grense ut et totalt areal på ca. 10 dekar, inkl. ca. 5 dekar med skog. Arealet berører ikke kartlagte naturtypelokaliteter.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Stussvikhovda:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Stussvikhovda som naturreservat.

7. Skarvatun, Kvinnherad kommune

Totalareal 1.680 daa, hvorav 1.250 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på truga, sjeldan og sårbar natur, i eit av dei mest produktive og varierte skogområda i låglandet på Vestlandet. Naturreservatet har rik berggrunn og stor variasjon av naturtypar. Viktige naturtypar er rik edellauvskog, rik sumpskog, kalkfuruskog, hule eiketre og rike strandberg. Sjeldne artar av amfibium, karplanter, lav og insekt er registrert i området. Det er òg gode førekomstar av kristtorn og barlind, mange med grove dimensjonar. Området har stor naturvitskapleg verdi.

Området er karakterisert som et av de mest produktive og varierte skogområdene i lavlandet i Vestland. Viktige naturtyper er rik edellauvskog, rik sumpskog, kalkfuruskog, hule eiker og rike strandberg. Det er registrert ti ulike naturtypelokaliteter innenfor verneforslaget.

De viktigste verdiene i området er knyttet til den sørøstvendte lia bestående av kalkfuruskog og rik edellauvskog. Eik og osp inngår hyppig i furuskogen. Eika er stedvis gammel og med store dimensjoner. På rikere jord er det rik edellauvskog med mye ask (VU) og hassel, men også med lind og alm (CU). Barlind (VU) og kristtorn er vanlig i området, og spesielt barlind forekommer i tette bestand flere steder. Karakteristiske arter for kalkfuruskoge og rik edellauvskog er vanlig, men også mer lyskrevende og varmekjære forekommer, blant annet med blodstorkenebb, kantkonvall, murburkne, brudespore og kvit bergknapp. Det er foreskomster av rødlistede lavarter innenfor området, men også arter som skoghøymol (CR) og storsalamander (NT).

Inngrepsstatus:

Det går en 22 kV kraftledning i vestre kant av verneområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

BKK Nett AS har omtalt eksisterende nettanlegg innenfor områdene Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda. Alle de tre områdene har 22 kV kraftledninger som BKK må opprettholde for å sikre sikker strømforsyning. BKK må ha mulighet for å gjennomføre vedlikehold og reparasjoner samt bytte ut enkeltkomponenter eller fornye anlegget i samme trase dersom det er behov for det. Det må også være mulig å gjennomføre hogst 8 meter fra senter av kraftlinjene. Det vil også være mulighet for å bruke helikopter til arbeid knyttet til kraftlinjene. Alt arbeid må kunne gjennomføres uten at det må søkes om dispensasjon fra verneforskriften, og § 4 i foreslått forskrift gir ikke en tydelig åpning for dette. Som alternativ til å endre forskriftene foreslår BKK å gjøre grenseendringer slik at kraftlinjene kommer utenfor naturresvatene. BKK Nett AS skriver også at de skulle ønske at det kom tydeligere fram at rydding av skog langs linja var en del av "drift og vedlikehold" som er unntatt fra verneforskriftens § 4. Videre understreker BKK at når det må søkes om dispensasjon for motorisert transport for ordnære drifts- og vedlikeholdsoppgaver, så vil det etter hvert bli mye ekstra arbeid for nettselskapene knyttet til dette.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda og Gulbergnotten. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

I forbindelse med høringen skriver NVE at for Skarvatun er ikke formuleringer knyttet til energianlegg tatt med i verneforskriften.

Anders Teigen er grunneier, og skriver i uttalelse om Skarvatun, at eiendommen 26/1 har gamle tinglyste rettigheter i området. Videre at eiendommen 18/5 har vegrett gjennom innmarka og utmark til eiendom 17/6. Til slutt mener han at vernegrensen mot naustområdet "Støa" ikke følger grensa som går fram av jordskiftekartet.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har lagt til grunn standardisert mal for verneforskrifter og mener de behovene som er trukket fram av BKK er ivaretatt i forslag til verneforskriften.

Pågående jordskifte på Skarvatun og vernearbeidet har i praksis vært en integrert prosess. Eventuell rett til å kjøre til eiendommen 17/6 er oppfylt ved tilgang over asfaltert bilveg på Skarvatun. Når det gjelder avgrensning av området nede ved *Støa*, så er denne gjort med basis i endelig versjon av digitale kartfiler fra jordskifteretten og avgrensing fra AT Skog, som representerer grunneierne.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Skarvatun som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skarvatun:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skarvatun som naturreservat.

8. Uranes, Kvam herad og Voss herad - Utvidelse

Nytt verneareal 978 daa, hvorav 380 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2.414 daa. Utvidelsesarealet ligger i Kvam herad.

Verneformål og særskilte verneverdier

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit større edellauvskog- og furuskogområde representativt for midtre strok av Hardangerfjorden. Kalkrik berggrunn og lun lokalisering, gjer at floraen i området er både svært artsrik, variert og frodig. Ei rekkje truga artar av karplantar, sopp og insekt er registrer. Naturreservatet omfattar eit område med stor økologisk variasjon og ulike typar av edellauvskog i tillegg til furuskog. Gråor-heggeskog og gråor-almeskog veks i område med djup, næringsrik jord. Alm-lindeskog finst særleg i den nordaustlege delen av reservatet, og lindeskogen her er blant dei største i fylket.

Utvidelse av Uranes naturreservat sørover med Kjepso og Litletveit. Området er et større edellauvskogsområde representativt for midtre strok av Hardangerfjorden. Kalkrik berggrunn og lun lokalisering gjør at floraen i området er både svært artsrik, variert og frodig. Området utgjøres av både lavereliggende og høyereliggende areal og er en bratt sørøstvendt lise ned

mot Hardangerfjorden. Området har middels topografisk variasjon.

Området har stort sett fattig berggrunn og i hovedsak tynt løsmassedekke. Det meste av arealet kan betegnes som grunnlendt, men med svært høy og høy bonitet under 500 moh. De øvrige arealene er impediment. Vegetasjonen er variert med hovedsakelig stor variasjon innenfor fattige og rike typer. Vegetasjonen og topografiske forhold gir grunnlag for et rikt innslag av karplanter. Dominerende treslag i brattlendt terreng og på rikere mark er alm (VU), ask (VU) og gråor. På større arealer med grov blokkmark dominerer bjørk, mens det i sørvest er mye bjørk og furu.

Det er til sammen avgrenset tre kjerneområder innenfor verneforslaget. To lokaliteter med rik edelløvskog, hvorav én med utforming rasmark- og ravine-almeskog (A-verdi) og én med utforming or-askeskog (B-verdi). Flere edelløvskogstyper inngår i den store A-lokaliteten. Helt i sørvest er det også avgrenset en mindre lokalitet med rik barskog med utforming lågurtgranskog (C-verdi). Artsfunnene i verneforslaget er stort sett knyttet til edelløvskogene, med funn av blant annet skorpefiltlav (NT), bleikdoggnål (NT), almekullsopp (NT), kystnever og mye narrepeggsopp. Av rødlistede treslag er det funnet flere barlind (VU) i sørvest, og ask (VU) og alm (VU) finnes rikelig i nordøst.

De største kvalitetene ved området er knyttet til forholdsvis stor økologisk variasjon i edelløvskogstyper, og det vurderes samlet som et verneverdig område med regional verdi (**). Området må sees i sammenheng med tilgrensende verneområde med edelløvskogskvaliteter. “Uranes NR utvidelse vest” vil i høy grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet. Området dekker i første rekke opp viktige mangler knyttet til inndekning av viktige naturtyper og generelle mangler og sett i sammenheng med tilgrensende verneområde har det funksjon som storområde.

Inngrepsstatus:

Utvidelsesområdet er uten tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet høringsuttalelser spesielt knyttet til området.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Uranes som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Uranes:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Uranes naturreservat.

9. Gulbergnotten, Ullensvang kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 2.484 daa, hvorav 1.900 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 5.843 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å ta vare på eit oseanisk prega skogområde med sitt biologiske og geologiske mangfald, som representerer eit mangfald av ulike natur- og vegetasjonstypar, der større delar er lite påverka skog. Området består av variert skog med både edellauvskog og furuskog som er representativ for midtre strok av Hardangerfjorden. Området har stadvis urskogpreg og ein har overgangar frå frodige skogtypar i låglandet til meir fattige typar i fjellet.

Området består av variert skog med både edellauvskog og furuskog som er representativ for midtre støk av Hardangerfjorden. Området har stedvis urskogpreg og man har overganger fra frodige skogtyper i lavlandet til mer fattige typer i fjellet.

Utvidelsesarealet omfatter flere naturtyper med rik edellauvskog og områder med gammel barskog, blant annet i form av rikere, oseanisk furuskog med et betydelig innslag av gammel lauvskog og edellauvtre, særlig av eik og hassel, men også noe lind, ask (VU) og svartor. Edellauvskogsområdet i sør omfatter overgangsformer mellom mange ulike utforminger, deriblant alm-lindeskog, or-askeskog og lågurt-hasselkratt m.fl. Lind forekommer her spredt, og det er innslag av gamle styvingstre (primært av ask). Arter som alm (VU), rød stuvlav (VU), skorpefiltlav (NT), bleik kraterlav (VU) samt funn av mer østlige barskogsarter som knerot og olavsstake.

Inngrepsstatus:

Det går en 22kV kraftledning gjennom området fra Byrkjelandsvatnet og nordover til Selsvik. Det er registrert platanlønn innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelse spesifikt kyttet til Gulbergnotten.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver i uttale til oppstartsmeldingen at de kjenner til kraftledninger i områdene Bugen, Hopslia, Skarvatun og Stussvikhovda og Gulbergnotten. De ber om at områdekonsesjonærene gir uttalelse til disse områdene.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

I forbindelse med utvidelsen av området har Fylkesmannen tilrådd å skifte navn fra *Gullbergnotten* til *Gulbergnotten*. *Gulbergnotten* er det navnet som er godkjent og tilrådd i SSR. Fylkesmannen tilrår navnet *Gulbergnotten* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår å to mindre justeringer av vernegrensen to steder i vest. Endringen er gjort for å trekke grensen tydelig utenfor veg og bebygd areal. Arealet som foreslås tatt ut tilsvarer ca. 29 dekar.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og vernekart med endring som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Gulbergnotten:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår å endre avgrensingen på to steder ved kraftledning sør i området etter Fylkesmannens tilråding. Ved Jondal i sørvest og ved Vikeholmanen litt lenger øst går vernegrensen rett sør for kraftledning. Miljødirektoratet tilrår å grense ut et totalt areal på ca. 2 dekar. Arealet berører ikke kartlagte naturtypelokaliteter.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Gullbergnotten naturreservat med navnet Gulbergnotten naturreservat.

INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av 22 skogområder i Innlandet fylke. 6 av disse er utvidelse av eksisterende naturreservat. De fleste områdene er tilbudt av private skogeiere som areal til frivillig vern. I områdene Nordre Munksjøberget og Hånåhoppet vernes i tillegg areal på Opplysningsvesenets fonds eiendom. Skjærberget ligger i sin helhet på Statskogs eiendom. Området Misterlia omfatter areal både på privat grunn og på Statskog SF sin grunn.

Høring:

Områdene har vært på felles høring og er sendt til: Berørte grunneiere, Stange kommune, Ringsaker kommune, Nordre Land kommune, Østre Toten kommune, Sør-Aurdal kommune, Øyer kommune, Gran kommune, Hurdal kommune, Vestre Toten kommune, Nord-Fron kommune, Ringebu kommune, Stor-Elvdal kommune, Nord-Odal kommune, Engerdal kommune, Trysil kommune, Åmot kommune, Rendalen kommune, AVINOR AS, Bane NOR, Clemens Kraft AS, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, DNT Engerdal og Trysil, DNT Odal, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Eidsiva Energi, Elvia AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Hedmark, Forum for natur og friluftsliv – Oppland, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Gjøvik klatreklubb, Glitre Energi Nett AS, Glommen Mjøsen Skog, Gudbrandsdal Energi Nett, Hamar og Hedemarken Turistforening, Hedemarken klatreklubb, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Bondelag, Hedmark Sau og Geit, Ihle turlag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Lillehammer klatreklubb, Luftfartstilsynet, Miljødirektoratet, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Hedmark, Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, NIBIO, NHO Reiseliv Innlandet, Nohr skytterlag, Nord-Østerdal Kraftlag SA, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat - Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk organisasjon for terrengsykling – Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening Norsk ornitologisk forening avd. Hedmark, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norsk Ornitologisk Forening Oslo og Akershus, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Bondelag, Oppland Energi AS, Oppland Orienteringskrets, Oppland Sau og Geit, Oppland skikrets, Sabima, Skogselskapet i Hedmark, Stange Energi Nett AS, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Sør-

Aurdal Energi AS, Tyrlil klatring, ValdresEnergi, Vegdirektoratet, Viken fylkeskommune, Viken Skog SA, Vokks Kraft AS, VOKKS Nett AS, WWF-Norge.

Generelle innspill:

I og med at mange av områdene har vært på felles høring, så har det kommet enkelte generelle innspill som ikke er knyttet spesifikk til enkeltormåder. Disse gjengis her med Fylkesmannens kommentarer.

Norsk Orientering gjør Fylkesmannen oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Fylkesmannen forholder seg til de nyeste forskriftsmalene for verneområder som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Dersom Miljødirektoratet beslutter å endre malene, vil Fylkesmannen tilpasse seg dette. Det er så langt Fylkesmannen kjenner til ikke foretatt endringer i malene basert på Norsk Friluftslivs anbefalinger, men dersom Miljødirektoratet mener at malene bør endres, vil Fylkesmannen forholde seg til dette. Inntil videre utarbeides verneforskrifter etter gjeldende maler.

Statens vegvesen har ingen merknader til mottatt verneplan og tar saken til etterretning.

Innlandet fylkeskommune skriver at vern av større arealer er i utgangspunktet positivt for kulturminneforvaltningen. For de automatisk fredete kulturminnene vil fredningen etter kulturminneloven fortsatt gjelde, mens naturreservatet vil sikre at natur- og kulturmiljøet kulturminnene ligger i også blir vernet. Generelt sett bør kulturminner synliggjøres i kartmaterieill m.m. som blir utarbeidet. For enkelte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap kreves det aktiv skjøtsel for å ivareta verneverdiene. Det er derfor positivt at det er åpnet for skjøtels- og tilretteleggingstiltak i bestemmelsene (§7). Det er også positivt at hensyn til kulturminner er nevnt i ferdselsbestemmelsene (§ 5). Det vises for øvrig til Miljødirektoratets og Riksantikvarens veileder M-420 | 2015 generelt og pkt. 6.3 spesielt.

Norsk Bergindustri skriver at NGU og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har registrert flere aktuelle grus-/pukkforekomster og en karbonatforekomst. Norsk Bergindustri anmoder om at verneforskriften ikke utformes slik at den er til hinder for fremtidig drift av berørte grusuttak i de aktuelle områder, i tillegg til et potensielt geologisk drivverdig funn.

Fylkesmannen har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartvarsel av verneprosessen og høringsdokumentene er sendt til blant annet Norsk Bergindustri og Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). Det er viktig at Norsk Bergindustri og DMF i sine høringsuttalelser synliggjør hvilke spesifikke mineralske ressurser som bør hensyntas ved opprettelse av verneområder, slik som DMF som regel gjør. Det er ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i noen av

verneforskriftene, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der. Det er i naturmangfoldloven § 48 en generell dispensasjonsbestemmelse der forvaltningsmyndigheten for et verneområde kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom bl.a. hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Dersom det seinere blir funnet viktige forekomster av mineralressurser innenfor verneområdene, må det foretas en konkret vurdering av disse verdiene sammenholdt med naturverdier og verneformål for verneområdet. Et vernevedtak utelukker derfor ikke drift på slike ressurser dersom dette kan gjøres på en miljømessig forsvarlig måte. Det er for øvrig ingen grusuttak som er berørt av de aktuelle verneforslagene i Innlandet. DMF har uttalt seg til oppstartmeldingen, men har i høringsrunden kun hatt innspill til utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat blant de områdene som ble sendt på høring.

Statnett SF skriver at de er fornøyde med at deres merknad til oppstart av verneplanarbeid for foreslåtte Viengskletten naturreservat i Stor-Elvdal kommune vedrørende motorisert ferdsel er tatt til følge og innarbeidet i høringsutkastet.

Naturvernforbundet i Oppland støtter at det opprettes naturreservat for samtlige områder. Alle har viktige naturverdier som behøves langsiktig vern, noe vern som naturreservat medfører. Økt vern av barskog er et sentralt virkemiddel for å sikre tap av naturmangfold i Norge framover. Se kommentarer til enkelte områder nedenfor.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) påpeker at det i høringsdokumentet burde ha fremgått at NVE har påpekt at det går kraftledninger gjennom Engene og Viengskletten, og i nærheten av Krokkletten. Det burde også ha blitt nevnt at NVE påpekte at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter. Utover dette skriver de at NVEs innspill er godt omtalt i høringsdokumentet, og at det er tatt hensyn til dem i forslagene til forskrifter for verneområdene.

10. Sagbekkskåra, Engerdal kommune

Totalareal 366 daa, hvorav 330 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av kalkrik barskog og skogkledde bekkekløfter. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til barskog og bekkekløfter.

Sagbekkskåra består av ei hovedbekkekløft, samt tre mindre kløfter nedstrøms denne. Området er kalkrikt og det er mange høye kalksandsteinsklipper med rasmarker nedenfor. Gran er det dominerende treslaget og skogen er gammel. De høye naturverdiene som finnes

her er først og fremst knyttet til svært rik høgstaudegranskog og kalkklipper med meget rik bergskrent-, bergrot- og rasmarksvegetasjon og kalkgranskog. Hele området har rik vegetasjon. Boniteten varierer fra lav til høy. Området ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone.

Det finnes mange regionalt sjeldne arter registrert i Sagbekkskåra. Noen av dem er dalfiol (NT), kalktelg, taggbregne, snøsildre, reinrose, bitterblåfjær, gulfotvokssopp (NT), moseglye, fingerglye, kalknever, hvithodenål (NT), almelav (NT), hinnetrollmose og lurvteppemose.

Inngrepsstatus:

Ingen kjente tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn høringsuttalelser knyttet til området Sagbekkskåra.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Sagbekkskåra som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sagbekkskåra:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sagbekkskåra som naturreservat.

11. Lekjenndalen, Engerdal og Trysil kommuner

Totalareal 2.123 daa, hvorav 1.601 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en stor, velutviklet og variert bekkekløft med godt utviklet høgstaudeskog, fosseskog og sørvendt, kalkrikt berg og rasmark. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke sjeldne, sårbare og truede arter. Området er viktig for klipphekkende rovfugl.

Lekjenndalen er en øst-sørøstvendt bekkekløft langs fire elver; Østre Lekjenna, Vestrebekken, Hitvebekken og Fånnflåbekken. Kløfta er dyp og trang i nedre del, med jevnt bratte hellinger opp på skyggesida og bratte kalksandsteinsberg på solsida. Kløfta blir gradvis grunnere innover og glir over i slake fjellområder. Gammel granskog dekker nesten hele området. Boniteten varierer fra lav til høy. Området ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone.

De største naturkvalitetene er knyttet til de sørvendte/solvarme kalkklippene og rasmarkene, i tillegg til godt utviklet høgstaudeskog over store arealer i dalbunnen. Kalkklippene er tilnærmet unike for regionen, trolig har bare Sagbekkskåra litt lenger nord tilsvarende eller høyere kvaliteter i så måte. I tillegg er det fuktig kløfteskog i dalbunnen med småfragmenter av fosseskog. Av registrerte rødliste arter kan dalfiol (NT), hengepiggrø (NT), sprekk-kjuke (VU), rosenkjuke (NT), taigapiggskinn (NT), svartsoneskjuke (NT), gubbeskjegg (NT), kort trollskjegg (NT), sprikekjegg (NT), olivenlav (NT), hvithodenål (NT), langnål (NT), taiganål (VU) og rimnål (NT) nevnes. Det er også registrert klipphekkende rovfugl i området.

Inngrepsstatus:

Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk. Det er bygget ei lita bru over elva som hører til en to-delt sti gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser spesielt knyttet til dette verneforslaget.

Språkrådet skriver at det er reist formell navnesak på naturnavnet Lekjenndalen. Skrivemåten som blir vedtatt for naturnavnet, blir retningsgivende for skrivemåten av navnet på naturreservatet, jf. Kartverkets håndbok for navnebehandling, der det står i punkt 4.3.6: «Dersom det er reist navnesak som ikke er avsluttet før tilråding om vern, tar Miljødirektoratet forbehold om navn og skrivemåte».

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Lekjenndalen som i høringsforslaget. Dersom det skulle bli endringer i det formelt godkjente navnet, har Fylkesmannen ingen motforestillinger til at navnet endres før vedtak.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Lekjenndalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lekjenndalen som naturreservat.

12. Nordre Munksjøberget, Trysil kommune

Totalareal 2.916 daa, hvorav 1.601 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel granskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gammel granskog og død ved.

Området Nordre Munksjøberget utgjøres av en skogkledd topp med relativt slake lisider ned i alle himmelretninger. Her finnes gammel gran- og furuskog i mosaikk med myrer og bekker. Det vokser også en del gamle bjørketrær her. Skogen er ikke veldig gammel, og det finnes spor av hogst i nyere tid. Det finnes noe død ved i kjerneområdene, men det meste er relativt fersk død ved. Ellers står/ligger det gadd og læger av furu spredt i området. Boniteten er i hovedsak lav og området ligger i mellomboreal vegetasjonssone.

Nordre Munksjøberget er rikt på hengelav, og det er registrert både gubbeskjegg (NT) og sprireskjegg (NT) her. Det finnes også sopparter knyttet til gammel granskog og død ved, slik

som duftskinn, svartonekjuke (NT) og gammelgranskål, og potensialet for å finne flere vedboende sopp er stort.

Inngrepsstatus:

Det går en traktorveg inn fra vest.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til området Nordre Munksjøberget.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Nordre Munksjøberget som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Nordre Munksjøberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nordre Munksjøberget som naturreservat.

13. Stenmyra, Trysil kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 742 daa, hvorav 643 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 1.353 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre barskog, fuktskog og strengblandingsmyr. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter, særlig fuglearter, knyttet til barskog, fuktskog og myr.

Stenmyra naturreservat er et ca. 1350 dekar stort myrreservat opprettet i 1974 for å ta vare på en typisk strengblandingsmyr med interessant plante- og fugleliv. Det foreslås nå å utvide dette reservatet med ca. 740 dekar. Skogen i utvidelsesområdet er barskog med overvekt av furu. Det finnes også løvtrær som bjørk, gråor og selje. Boniteten er middels og området ligger i mellomboreal vegetasjonssone.

Dette myrområdet med tilgrensende skog er viktig for en rekke fuglearter, blant annet vierspurv (CR) og gjøk (NT). Skogen er ikke særlig gammel, men det er viktig å få vernet myra med kantsoner som et helhetlig økosystem. Eneste registrerte rødlistearten knyttet til trær er gubbeskjegg (NT), men potensialet for en rik karplanteflora er relativt høyt.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til utvidelsen av Stenmyra naturreservat.

Fylkesmannens kommentarer:

Eksisterende Stenmyr naturreservat er et myrreservat hvor det er lov med hogst i ytterkantene. Siden verneforskriften er så gammel, foreslår Fylkesmannen å oppdatere denne til dagens standard og inkludere vern av skogen i hele reservatet. Det er uklare eiendomsforhold på eiendom 63/83, og de antatte eierne er ikke enige i å forby skogshogst på eiendom 63/83. Derfor er det tatt inn et unntak i § 7 punkt f i verneforskriften hvor det er mulig å søke om skjøtsel av skogen på eiendom 63/83.

Det er jaktforbud på alle arter unntatt elg i eksisterende reservat, derfor er det opprettet en egen sone på vernekartet hvor denne bestemmelsen videreføres.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Stenmyra som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Fylkesmannen har lagt inn et punkt i § 7 som åpner opp for å kunne søke om skjøtsel av skogen på eiendom 63/83. Bakgrunnen for dette er at eksisterende verneforskrift er åpnet opp for at *"Herredskogsmesteren kan i samarbeid med naturvernmyndighetene gi tillatelse til en forsiktig skjøtsel av skogen i reservatets ytterkanter."* Det opprinnelige myrreservatet var på 1.315 daa. Eiendommen 63/83 er på ca 1,2 daa, hvorav ca. 1 daa ligger innenfor vernegrensa. Øvrige eiendommer innenfor eksisterende verneområde har inngått avtale om frivillig vern. Skjøtsel bør vurderes for hele verneområdet i sin helhet som en del av forvaltningen av området, og ikke isolert sett for en liten enkeltstående eiendom. Miljødirektoratet tar derfor ut denne åpningen i forskriften § 7 f fra tilrådte verneforskrift for Stenmyra.

Tilråding Stenmyra:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Stenmyr naturreservat med navnet Stenmyra naturreservat.

14. Engene, Nord-Odal kommune

Totalareal 515 daa, hvorav 250 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et deltaområde med sumpskog, myr, elver, kroksjøer, meander og tjern. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til fuktskog og våtmark.

Engene er et stort og velutviklet deltaområde nord i innsjøen Råsen i Nord-Odal kommune. Her finnes det avsnørte kroksjøer, to elver (Haugsåa og Trautåa), flomdammer og sumpskog. Skogen er grandominert, men det finnes også rikelig med løvtrær her, særlig bjørk, selje, gråor og hegg. Stedvis er det også rikelig med krossved og trollhegg. Boniteten er høy og området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

I bakevjene vokser det starrsump, oftest av sennegras og/eller nordlandsstarr. Åpne vannspeil har flytebladvegetasjon av nøkkeroser eller flotgras. Den ytre delen av deltaet har åpne flater med myrvegetasjon, mye tuet fattigmyr med blåtopp- og porsdominans. Ytterst er det sump med bestander av flaskestarr, sjøsivaks og takrør. Verneverdiene i Engene er ikke primært

knyttet til gammel skog, men til et deltaområde med tilhørende skog som er viktig for fugl og andre dyr på land og i vann.

Planstatus:

I kommuneplanen for Nord-Odal kommune 2006-2018 er området markert som et område som skal reguleres etter plan- og bygningsloven i fremtiden.

Inngrepsstatus:

Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk og jordbruk langs grensene. Det går to kraftledninger gjennom området, en traktorvei og en vannledning + ei grøft i sørøst som krever jevnlig rensking.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn spesielle merknader knyttet til området Engene.

Fylkesmannens kommentarer:

Angående områdets planstatus, så har kommunen på forespørsel uttalt at området er båndlagt, men at båndleggingen ikke er fulgt opp med reguleringsplan, og at området derfor er uregulert.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Engene som i høringsforslaget.

Avgrensing

Eiendom 28/5 har utgått fra verneforslaget som ble sendt på høring. Grunneieren ønsker ikke lenger vern.

Verneforskrift

Det er en traktorvei over eiendom 28/1 som ikke ble med på kartet som ble sendt på høring, men som er med på kartet som tilrås. Det er i forskriften tatt inn et unntak for motorferdsel på denne traktorveien i forbindelse med skogsdrift, siden den brukes til utkjøring av tømmer.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Engene:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilråd verna av Engene som naturreservat.

15. Skjærberget, Rendalen kommune

Totalareal 2.855 daa, hvorav 1.500 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel barskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle gran- og furutrær og død ved.

Området Skjærberget ligger i sin helhet på Statskog SF sin grunn.

Skogen nærmest fjellet Skjærberget er glissen, mens skogen i øvre deler ellers fremstår som nokså tett og typisk fjellgranskog. Her kan man se typiske graner formet som gulerøtter - tykke ved basis og raskt avsmalnende. Skogen er flersjiktet og fremstår som urskogsnaer. Lisidene har et litt annet preg med delvis rikere skog hvor det også kommer inn høgstaudegranskog. Det finnes noen mindre myrer i området, i tillegg til den store Nordre Skjærbergsmyra. Boniteten er lav og området ligger i mellomboreal vegetasjonssone.

På læger av gran finnes de rødlistede artene rynkeskinn (NT), svartsoneskjue (NT) og roseneskjue (NT) og på død ved av furu finnes flekkhvitskjue (NT). Hengelavene gubbeskjegg (NT) og sprikeskjegg (NT) forekommer rikelig på levende grantrær. I tillegg er granseterlav (NT) og dufteskjue registrert.

Inngrepsstatus:

Det går sti inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg skriver at Skjærberget naturreservat ligger nært på Regionfelt Østlandet og brukes innimellom av Forsvaret under øvelser. Forsvaret har fått inn tilsvarende tilpasninger i andre verneområder rundt Regionfeltet, slik som i Skordalen naturreservat. De ber derfor om at det i forskriften for Skjærberget inkluderes unntak på lik linje med i Skordalen, noe som vil si:

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Forsvarets øvingsaktivitet, begrenset til nødvendig passering gjennom området med personell til fots og på ski og uten bruk av skarpe våpen.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

x) Forsvarets motorferdsel med snøscooter på frossen eller snødekt mark, begrenset til nødvendig støtte for sanitet og beredskap for øvingsvirksomhet nevnt i § 4 x.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Avgrensingen er noe innskrenket jamført med kartet vist i oppstartsmeldingen. Derfor er navnet endret fra *Skjærberget og Nysæteråsen* til kun *Skjærberget*.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen har tatt inn ekstra unntaksbestemmelser i verneforskrifter for noen av Forsvarets aktiviteter for verneområder som grenser direkte til Regionfelt Østlandet, slik som f.eks. Skordalen naturreservat, Luvdalsætra naturreservat og Deifjellia naturreservat. Dette har Fylkesmannen gjort i forståelse for at det kan være vanskelig å planlegge turer inn og ut av regionfeltet uten å passere gjennom et verneområde, i tillegg til at verneområdene stort sett har vært verneområder med fastmarksskog som tåler en del ferdsel. Det foreslåtte Skjærberget naturreservat grenser ikke inn til regionfeltet, og derfor mener Fylkesmannen at den spesifiserte dispensasjonshjemmelen i § 7 i alle nye verneforskrifter kan brukes dersom det planlegges større øvelser til fots eller på ski gjennom Skjærberget naturreservat.

Snøskuterbruk må også omsøkes etter verneforskriften § 8 / naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skjærberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skjærberget som naturreservat.

16. Misterlia, Rendalen kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 368 daa, hvorav 350 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2.240 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med ulike typer gammel barskog med innslag av gamle lauvtrær, som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder kravfulle og sjeldne plante- og sopparter.

Utvidelsesarealet omfatter areal både på provateid skog og skog på Statskog SF sin grunn.

Misterlia naturreservat er ca. 1872 dekar stort og ble opprettet i 2015 for å verne ei bekkekløft med gammel bar- og løvskog. Utvidelsesarealet er en forlengelse av reservatet nedstrøms, og vil gi et totalareal på ca. 2240 dekar sammen med eksisterende reservat. Elva Mistra renner gjennom bekkekløfta.

Utvidelsesarealet inneholder den dypeste og trangeste delen av bekkekløfta, og her er det stabil, høy luftfuktighet. Her finnes gammel furuskog med innslag av bjørk. Det finnes spor etter skogbrann på flere gamle stubber av furu. Bekkekløfta er stedvis svært bratt og det finnes flere nakne berghyller og bergvegger – disse er viktige for hekkende rovfugl. Det finnes flere sjeldne og rødlistede arter i området, først og fremst knyttet til nakent berg og brannstubber. Noen av dem er hodeskoddelav (NT), grynkolve (VU), trådragg (VU), kort trollskjegg (NT), sprikeskjegg (NT), granseterlav (NT), hvithodenål (NT), blanknål (NT) og lys brannstubbela (VU). Skogen har lav-middels bonitet og området ligger i mellom- og nordboreal vegetasjonssone.

Mistra er et varig verna vassdrag siden 1980.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til utvidelsen av Misterlia.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Misterlia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Misterlia:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Misterlia naturreservat.

17. Månskjæra, Stor-Elvdal kommune

Totalareal 639 daa, hvorav 581 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av kalkkrik, gammel furuskog og sørberg. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle furu- og løvtrær, død ved, rasmarker og soleksponerte bergsider.

Månskjæra er ei bratt sørvestvendt li med rasmark, berghamre, gammel furuskog og gamle løvtrær. Hele lia er soleksponert og tørr, bortsett fra ei lita kløft mellom to høye stup. De nedre delene av lia er jevnt skrånende og har lysåpen barblandingsskog med innslag av kalk. De øvre delene av lia er bratte med høye stup. Rasmarka nedenfor er kledd med barblandingsskog og stort innslag av løvtrær som for eksempel vanlig bjørk, hengebjørk, gråor, osp, selje og rogn og hegg. Boniteten i området er middels-høy og området ligger i sørboreal og mellomboreal vegetasjonssone.

Av registrerte gammelskogsarter kan ulvelav (NT), svartsoneskjuke (NT) og granrustskjuke (NT) nevnes. På områder med næringsrik berggrunn er kalkskogelementet markert til stede. Her finner vi arter som for eksempel klokkevintergrønn, nattfiol og liljekonvall. I den

skogkledd rasmarka vokser mye einstape og trollbær, samt noen individer av håndmarinøkkel. På berghyllene vokser sølvmure, filtkongslys, kanelrose og kantkonvall, mens det i bergsprekkene vokser olavsskjegg, svartburkne, vanlig lodnebregne og fjelllodnebregne.

Inngrepsstatus:

Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk. Det går en traktorvei inn i området i nordvest. Det går en blåmerket tursti gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn høringsuttalelser knyttet til området Månskjæret.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Månskjæra som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Månskjæra:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Månskjæra som naturreservat.

18. Krokkletten, Stor-Elvdal kommune

Totalareal 151 daa, hvorav 93 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel barskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle gran- og furutrær, gamle løvtrær og død ved.

Krokkletten består av to skogkledte topper med bratte lisider, rasmark og blokkmark. I de bratte partiene og på toppene vokser gammel furuskog og det er store forekomster av død ved i ulike nedbrytningsstadier. Litt lengere ned i brattskrentene finner en også løvtrær som for eksempel rogn, selje osp og bjørk. På de slakere, rikere områdene mellom de to toppene og ned mot dalene vokser det gammel gran. Her finnes det også noe død ved, men merparten er fersk død ved. Boniteten i området er i hovedsak middels og området ligger i sør- og mellomboreal vegetasjonssone.

Det er registrert et stort antall sjeldne og rødlistede sopper i området; rynkeskinn (NT), hornskinn (NT), Gloeocystidiellum subasperisporum (NT), lundkremskinn (NT), taigapiggskinn (NT), vannvoksskinn (NT), tyrivoksskinn (VU), sørgehornskinn (NT), kelo-nålehinne (NT), Tubulicrinis inornatus (NT), seljeskinn (NT), svartonekjuke (NT) og granrustkjuke (NT). Det er også registrert arter som duftskinn, flakskinn, månetagg, sprikeskjegg (NT), rosenlav, lungenever og gubbeskjegg (NT).

Inngrepsstatus:

Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk. Det er to kraftledninger som ligger inntil området og riksveg 3 går ca. 24 meter som nærmest fra den foreslåtte vernegrensa. Området brukes som turmål for organiserte turer, og det finnes enkle sitteplasser på toppen av Krokkletten øst.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn spesielle høringsuttaler knyttet til området Krokkletten.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Krokkletten som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Når det gjelder uttransport av felt storvilt vises til kommentarene overfor i kap. 7. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelsen i § 7 om uttransport av annet storvilt. Eventuelle behov for uttransport ut over standardbestemmelsene må omsøkes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften § 8.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Krokkletten:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Krokkletten som naturreservat.

19. Sjøbekken, Stor-Elvdal kommune

Totalareal 1.709 daa, hvorav 1.642 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel granskog med stedvis fuktig preg. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle bar- og løvtrær, fuktskog og død ved.

Sjøbekken består av en sørvendt lise med gammel gran- og furuskog. Gran er det dominerende treslaget, og noen plasser forekommer det store mengder død ved. Det vokser også rikelig med bjørk her, i tillegg til gamle trær av selje og rogn. Området er kalkrikt og stedvis fuktig. Langs myrene vokser forskjellige vierarter. Boniteten varierer fra lav til middels. Området ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone.

Det er registrert en rekke rødlistearter knyttet til død ved, som for eksempel gubbeskjegg (NT), granseterlav (NT), svartonekjuke (NT) og rynkeskinn (NT), i tillegg til lungenever og skrubbenever på gamle løvtrær. Det er potensiale for rik bakkevegetasjon i området.

Inngrepsstatus:

Ingen kjente landbrukstilknyttede aktiviteter i området bortsett fra skogbruk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn spesielle merknader knyttet til området Sjøbekken.

Fylkesmannens kommentarer:*Navn*

Fylkesmannen tilrår navnet Sjøbekken som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sjøbekken:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sjøbekken som naturreservat.

20. Viengskletten, Stor-Elvdal kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 1.185 daa, hvorav 903 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 3.530 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med mange skogtyper, blant annet gammel furuskog barskog og kalkskog med innslag av sørbergvegetasjon, og som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder sjeldne og sårbare karplante-, mose-, sopp- og lavarter.

Viengskletten naturreservat ble opprettet i 2014 med formål å bevare et område med mange skogtyper, blant annet gammel furuskog og kalkskog med innslag av sørbergvegetasjon som

inneholder sjeldne og sårbare karplante-, mose-, sopp- og lavarter. Eksisterende verneområde utgjøres av en bratt sørvestvendt lise og et slakere skogkledt toppområde. Verneområdets kombinasjon av kalkrik berggrunn og sørbergskvaliteter gjør blant annet karplantefloraen særlig rik. Utvidelsesforslaget strekker seg videre opp fra eksisterende reservat, og innover de slake skog- og myrområdene opp til toppen av Månsæterkletten. Dette området ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone.

Her er skogen gammel, men med spor av tidligere gjennomhogster. Mesteparten av bartrærne som vokser her i dag er godt over 100 år gamle. Den grovvokste furuskogen er glissen med myrområder og tjern i mosaikk. Det er lite død ved i området, men blanknål (NT) er funnet på furugadd. Granskogen er mer kompakt og vokser i de rikere områdene. Her finnes rikelig med lavarter som gubbeskjegg (NT) og sprikeskjegg (NT) og en god del død ved med blant annet rosenkjuke (NT). Innimellom går granskogen over i sumpskog i kombinasjon med bjørk. Det finnes også osp, rogn og hegg i området – særlig i brattskrentene opp til fjelltoppene. Av karplanter registrert i området kan tyrihjel, fjellpestrot, vendelrot, hvitsoleie, hvitbladtistel og sumphaukeskjegg nevnes. Det er to små hogstfelt innenfor verneforslaget. Disse er tatt med av arronderingsmessige årsaker. Med utvidelsesarealet vil verneområdet bli totalt ca. 3530 dekar stort. Fylkesmannen har i 2019 befart utvidelsesområdet, og mener at det har kvaliteter som vil bidra til å styrke Viengskletten naturreservat.

Inngrepsstatus:

Det går en 300 kV-transmisjonsnettledning gjennom utvidelsesområdet. Klausuleringsbeltet til ledningen er 38 meter bredt, 19 meter til hver side for senter av ledningen. Statnett har konsesjon til å eie, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettledningen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til området Viengskletten.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Viengskletten som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Viengskletten:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelse av Viengskletten naturreservat.

21. Halasbukjølen, Åmot kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 4.110 daa, hvorav 2.432 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 10.630 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur med stor variasjon i barskogtyper, med forekomster av gammel og urskogpreget furuskog og innslag av eldre granskog og myrflater. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til eldre barskog.

Halasbukjølen naturreservat ble opprettet i 2017 er ca. 6525 dekar stort. Utvidelsesarealet er ca. 4100 dekar stort og ligger på østsida av eksisterende reservat. Her finner vi gamle furutrær i mosaikk med myrer og små tjern. Det finnes spor av tidligere gjennomhogster og tidligere skogbrann. Det er sparsomt med død ved, men det finnes en del gadd av furu med interessant knappnålslavflora og ulvelav (NT).

Det står en del avkappede trestammer med brannsårr spredt i området. På disse vokser det lavarter som melskjell, tyriskjell, mørk brannstubbela (VU) og lys brannstubbela (VU). På grantrærne som finnes i de rikere områdene er det rikelig med hengela og rødlisteartene gubbeskjegg (NT) og spikeskjegg (NT). Området er rikt på våtmarksfugler og skogsfugler. Utvidelsesarealet har skog på lav og middels bonitet og ligger i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus:

Det finnes en bilvei og en traktorvei i utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelse knyttet til utvidelsen av Halasbukjølen.

Forsvarsbygg skriver at Halasbukjølen naturreservat ligger nært på Regionfelt Østlandet og brukes innimellom av forsvaret under øvelser. Forsvaret har fått inn tilsvarende tilpasninger i andre verneområder rundt Regionfeltet, slik som i Skordalen naturreservat. De ber derfor om at det i forskriften for Halasbukjølen inkluderes unntak på lik linje med i Skordalen, noe som vil si:

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Forsvarets øvingsaktivitet, begrenset til nødvendig passering gjennom området med personell til fots og på ski og uten bruk av skarpe våpen.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

x) Forsvarets motorferdsel med snøscooter på frossen eller snødekt mark, begrenset til nødvendig støtte for sanitet og beredskap for øvingsvirksomhet nevnt i § 4 x.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har tatt inn ekstra unntaksbestemmelser i verneforskrifter for noen av Forsvarets aktiviteter for verneområder som grenser direkte til Regionfelt Østlandet, slik som f.eks. Skordalen naturreservat, Luvdalsætra naturreservat og Deifjellia naturreservat. Dette har Fylkesmannen gjort i forståelse for at det kan være vanskelig å planlegge turer inn og ut av regionfeltet uten å passere gjennom et verneområde, i tillegg til at verneområdene stort sett har vært verneområder med fastmarksskog som tåler en del ferdsel. Halasbukjølen naturreservat grenser ikke inn til regionfeltet og har store arealer med myr og våtmark. Derfor ønsker Fylkesmannen ikke å ta inn et generelt unntak for ferdsel av store grupper til fots. Den spesifiserte dispensasjonshjemmelen i § 7 kan brukes dersom det planlegges større øvelser til fots eller på ski gjennom naturreservatet. Snøskuterbruk må også omsøkes etter verneforskriften § 8 / naturmangfoldloven § 48.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Halasbukjølen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Halasbukjølen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Halasbukjølen naturreservat.

22. Labbdalen, Stange kommune

Totalareal 123 daa, hvorav 120 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en skogkledd bekkekløft. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til bekkekløfter og løvskog med høy fuktighet.

Labbelva danner ei markert bekkekløft med store kontraster mellom den lokalklimatisk varme og tørre sørvestvendte solsida, og den fuktige/kjølige/skyggefulle dalbunnen og den nordøstvendte skyggesida. I dalbunnen er det til dels svært fuktig lokalklima, pga. markert og relativt trang kløfteformasjon og bekken som danner småfosser. Rike vegetasjonstyper dominerer. På solsida er det rik lågurtskog som i dalbunnen går over i gråor-heggeskog og høgstaudeskog, mens det på skyggesida er fuktige lågurtskogsutforminger, høgstaudeskog og storbregneskog. Boniteten er høy og området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Det vokser både grantrær og forskjellige løvtrær her. Grantrærne er til dels grove og høyreiste, men ikke gamle. Gråor-heggeskogen er til dels gammel og stedvis både gammel og grov. Det finnes også enkelte gamle og grove individer av alm og grov hegg. Det er en god del død ved av løvtrær, men ikke så mye død ved av gran. Det er registrert et høyt antall arter i området, først om fremst av karplanter, lav, mose, barksopp og jordboende sopp. Området er også viktig for fuglelivet.

Inngrepsstatus:

Det er ei lita bru over elva. Det er bilveger i og inntil området. Det går ei kraftledning gjennom området. Den foreslåtte vernegrensa går stedvis nært bolighus og hage.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til området Labbdalen.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Labbdalen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Labbdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Labbdalen som naturreservat.

23. Middagsberget, Stange kommune

Totalareal 207 daa, hvorav 207 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel granskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle grantrær og død ved.

Gammel granskog med mye død ved preger dette området. Det finnes også en god del gammel furu. Skogen er relativt godt sjiktet og har til dels naturskogpreg. Middagsberget har mestedels skog på middels bonitet og ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Grantrærne er grove og det er rikelig med hengelav på dem, blant annet gubbeskjegg (NT). Andre registrerte lavarter i området er lungenever og lodnevrenge. Den døde veden er først og fremst av gran, og er i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier. Her vokser kjuker som rosenkjuke (NT), tjærekjuke og hyllekjuke.

Inngrepsstatus:

Rondanestien går gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til området Middagsberget.

Fylkesmannens kommentarer:*Navn*

Fylkesmannen tilrår navnet Middagsberget som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Middagsberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Middagsberget som naturreservat.

24. Klingerhaugen, Stange kommune

Totalareal 100 daa, hvorav 100 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel boreal løvskog med rik flora. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle løvtrær og død ved.

Klingerhaugen har gammel løvblandingsskog på rik berggrunn av gabroide bergarter som stikker opp gjennom grunnfjellet og gir grunnlag for en rik flora. Skogen har fine fuktighetsgradienter og fremstår som en biologisk oase i et ellers rent barskogs-landskap. Øverst er skogen glissen med mye gress på åpningene. Skogen blir gradvis tettere nedover lia hvor det også kommer inn et lite felt med granskog. Trærne i skogen er ikke spesielt gamle,

men det finnes en del grove trær av rogn og selje. Det finnes en del død ved av forskjellige treslag spredt gjennom hele lokaliteten. Boniteten er middels-høy og området ligger i sørboreal og mellomboreal vegetasjonssone.

Skog med stor treslagsblanding, en del rike vegetasjonstyper og relativt gammel skog med en del død ved, gir grunnlag for et rikt og variert arts mangfold. Karplantefloraen er variert og forholdsvis rik, med et stort utvalg varmekjære arter og lågurtskogsarter. Bl.a. er glattvreng, grynvreng, blåveis, firblad, nattfiol, skogsvinerot, spisslønn, trollbær og vårerteknapp registrert her.

Inngrepsstatus:

Området brukes til utmarksbeite. Det går en blåmerket sti opp til toppområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til Klingerhaugen.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Klingerhaugen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Klingerhaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Klingerhaugen som naturreservat.

25. Romsæterberget, Stange kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 359 daa, hvorav 345 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 362 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel barskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til gamle gran- og furutrær og død ved.

Stange urskog eller Stange naturreservat er et av Norges eldste verneområder opprettet i 1923. Det er et lite areal på ca. 3 dekar med gamle grantrær. Dette reservatet foreslås nå utvidet med ytterligere 359 dekar. Utvidelsesarealet inneholder også gammel granskog på vestsida av Romsætervegen, mens det på østsida av veien er en god del løvtrær i den vestvendte lia og furutrær på toppen av berget. Boniteten i området varierer fra lav til høy, med mest skog på høy bonitet. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone.

I granskogen er rikelig med stående og liggende død ved i ulike dimensjoner og nedbrytningsstadier. Det finnes også rogn og gråor i området, og noe død ved av disse. På andre sida Romsætervegen er det ei bratt li med gran, rogn, selje, bjørk og gamle furutrær på toppområdet. Skogen i lisida er ikke særlig gammel, og granskogen er stedvis svært tett. Her er det behov for skjøtsel for å åpne opp skogen litt for å slippe til lys til lystrengende arter. Luftfuktigheten her er relativt høy og det er rikelig med vedboende sopp på løvtrærne. Registrerte rødlistearter i området er gubbeskegg (NT) og svartsoneskjute (NT).

Inngrepsstatus:

Romsætervegen går gjennom området og selve Romsætra grenser til det foreslåtte verneområdet. Pilegrimsleden går gjennom området. Det er en del ung, tett skog i den vestvendte lia på østsida Romsætervegen. Denne bør tynnes for å gi mer lys til skogen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har ikke kommet inn noen høringsuttalelser spesielt knyttet til Romsæterberget.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Romsæterberget som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Romsæterberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Stange urskog med navnet Romsæterberget naturreservat.

26. Skåbudalen, Nord-Fron kommune

Totalareal 1.438 daa, hvorav 1.310 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei bekkekløft med intakt vannhusholdning og for øvrig med forekomster av rødlistede naturtyper og forholdsvis store verdier knyttet til gammelskog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter, særlig arter knyttet til ragglavsamfunn. Området har i tillegg spesielle kulturbetingede elementer og kulturpregede vegetasjonssamfunn.

Området inkluderer nedre deler av Skåbudalen og de nærmeste partene langs Vinstraelva. Østsida av Skåbudalen er svært bratt med loddrette bergvegger, mens vestsida har større innslag av små berghyller og -vegger. Den bratte topografien med store vekslinger i naturforhold gjør at kløfta fremstår som en typisk representant for bekkekløftene i regionen. Gran er det dominerende treslaget, men det vokser også bjørk, selje, rogn, osp, hegg og noe furu her. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone. Skåbudalen utgjør et godt og avgrenset bekkekløftmiljø med forholdsvis store verdier knyttet til gammelskog. Den eldste skogen finnes i den sørvestre lisiden i nedre del av Skåbudalen. Alderen på grantrærne er ca. 100-120 år, med enkelte eldre trær opp mot 150-200 år. Det forekommer en god del død ved i dette området, hvor det vokser sprekk-kjuke (VU), rosenkjuke (NT), granrustkjuke, svartsoneskjuke (NT) og rynkeskinn (NT). Ellers forekommer det en del sjeldne lavarter knyttet til trær, som for eksempel gryntjafs (NT), ragglav, flatragg (NT), og lungenever. Skåbudalen må ses i sammenheng med de andre delene av Vinstra-dalførets svært verdifulle bekkekløftmiljøer, som er helt i toppen av slike miljøer i landet, der de ulike delområdene samvirker og forsterker hverandre. Vinstraelva/hovedvassdraget er imidlertid utbygd, noe Skåbudalen/Skåbyggja ikke er. Dette området er derfor det eneste delområdet som er uberørt av vannkraftutbygging, og vannhusholdningen i vassdraget framstår derfor som uberørt og intakt.

Området oppfyller de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på bekkekløft (internasjonal ansvarstype), lågurtskog, høgstaudeskog og viktige forekomster av rødlistearter i tillegg til bekkekløft som en regional mangel.

Inngrepsstatus:

Sør for Vinstraelva går det en skogsbilveg inn fra øst. I tillegg er det 3-4 traktorveger i området. Det er tatt hensyn til bruk og vedlikehold til disse i verneforskriften. Gamle Skåbudalsveg krysser området. Denne er ikke farbar som traktorveg på de bratteste partiene på begge sider av Skåbyggja. Det er imidlertid et ønske om å ta vare på denne gamle ferdselsvegen, herunder å gjenoppbygge ei bru over elva. Denne vegen har også friluftsinntresse. Det er gitt rom for dette i verneforskriften, Ei telefonlinje krysser også dalen. Denne er hensyntatt i forskriften. Ellers er brukerinteressene i området knyttet til skogbruk og beite. En 24kV kraftledning går gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader. Navnet er dekkende for området, og Skåbudalen er vedtatt skrivemåte for naturreservatet.

Hafslund E-CO Vannkraft AS (HEVI) opplyser at de drifter Glommens og Laagens Brukseierforenings (GLB) reguleringsanlegg og Oppland Energi AS (OE) sine kraftverk, og avgir høringsuttalelse på vegne av de to anleggseierne. HEVI påpeker at verneforslaget for Skåbudalen også omfatter deler av hovedelva Vinstra. GLB har reguleringsanlegg i Vinstravassdraget, og for strekningen nedstrøms Olstappen er det ikke pålagt slipp av minstevassføring. I flomsituasjoner er det imidlertid betydelige vannføringer også nedstrøms Olstappen. Som beskrevet for Dokkaelva (Dokkajuvet), er det også i Vinstra aktuelt med rydding av vegetasjon i elveleiet. HEVI ber om at det blir tilføyd et nytt punkt under verneforskriften § 4, og at nødvendig motorisert ferdsel angis med nytt punkt under § 6.

Nord-Fron kommune har ingen merknader til det foreslåtte verneområdet,

Naturvernforbundet i Oppland påpeker at dette er en meget viktig kløftelokalitet, og avgrensingen virker i all hovedsak å være god. En tilgrensende naturtypelokalitet burde likevel vært inkludert. Denne eies av Nord-Fron kommune, noe som burde gjøre en inkludering mulig.

Fylkesmannens kommentarer:

Naturtypelokaliteten som naturvernforbundet i Oppland foreslår å ta inn i verneområdet, har i Naturbase under tvil fått verdien B (viktig), og ble opprinnelig vurdert som mindre aktuell i vernesammenheng. Skogen i området framstår nå i hovedsak som en hogstklasse II. Lokaliteten er ikke tilbudt for frivillig vern. En utvidelse av det foreslåtte området Skåbudalen til å omfatte denne naturtypen ser derfor Fylkesmannen ikke på som aktuelt.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Skåbudalen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Som for området Dokkajuvet ser Fylkesmannen behovet for at det kan bli aktuelt å utføre rydding av kratt og trær for sikring av Vinstras kapasitet til å lede unna store vannføringer ved flom. Slik kratt-/skogrydding i elveleiet må skje planmessig der omfang og hvordan dette utføres må skje i en dialog mellom kraftselskap/regulant og vernemyndighet. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse som hjemler slik rydding under § 7. Dette gjelder også nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med dette arbeidet. Slike tillatelser kan eventuelt gis som flerårige dispensasjoner.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skåbudalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skåbudalen som naturreservat.

27. Svenstad, Ringeby kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 137 daa, hvorav 122 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 151 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en del av en stor, variert og velutviklet bekkekløft med en meget spesiell og sjelden utforming av edellauvskog i form av en gråor-almeskog i tillegg til andre rike skog- og naturtyper, herunder rasmarkvegetasjon. Skogen har naturskogtilstand med en god del dødved av bl.a. alm og andre lauvtrær. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde

for mange sjeldne, sårbare og truede arter, særlig karplanter, lav og moser.

Svenstad naturreservat er et lite reservat på ca. 14 dekar som ble vernet i 1981 for å bevare en verdifull alm-lindeskog på skredjord og grov blokkmark. Reservatet ligger nede i det store elvejuvet til Frya og det foreslås nå utvidet med 137 dekar i samme juvet, slik at totalarealet for reservatet blir ca. 151 dekar. Utvidelsesarealet er en bratt sørvestvendt li med rik edelløvskog i form av gråor-almeskog (høgstaude-almeskog). I øvre del og oppunder bergskrenter er det fuktige høgstaude-enger og rasmarskog. Det vokser også noe osp, selje og rogn spredt. Skogen er gammel med en heterogen skogstruktur og en god del dødved, også av alm, i de fleste nedbrytningsstadier. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone. Området er kalkrikt, fuktig og soleksponert, hvilket gir opphav til storvokste almetrær og rik bakkevegetasjon. Av registrerte karplanter kan huldregras (NT), dalfol (VU), hengepiggrør (NT), smalfrøstjerne (NT), springfrø, moskusurt, storklokke, kranskonvall, humle, leddved, tysbast, kalktelg og bergmynte nevnes. Området er også viktig for lav og mose. Noen av de registrerte artene er fløyelsgrye, lungenever, filthinnelav, almelundlav, piskraggmose, kalkraggmose, almeteppe-mose og svøpfellmose (VU). Området er et viktig delområde av det svært viktige elvejuvlandskapet som Frya danner. Fryajuvet tilhører toppsjiktet av elvekløfter i Norge. Frya er et verna vassdrag.

Området oppfyller de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på bekkekløft, rike skogtyper og rikt arts mangfold i tillegg til spesielt viktige- og ansvarsskogtyper som bekkekløft og gråor-almeskog.

Inngrepsstatus:

Det går noen gamle ferdselsårer i området. Disse er å betrakte som hesteveger, men kan også ses på som kulturminner. Det kan være behov for å flate ut litt på disse for å bedre framkommeligheten til fots. Det er derfor tatt inn bestemmelser i verneforskriften om vedlikehold og istandsetting. Under høringa er disse hestevegene nærmere kartfestet og lagt inn på vernekartet. Verneforslaget grenser til innmark. Det er derfor tatt inn bestemmelser om skjøtsel av randsoner mot dette.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader til at navnet *Svenstad naturreservat* videreføres som navnet på det utvidete verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Svenstad som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Svenstad:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Svenstad naturreservat.

28. Skolldalen, Øyer kommune

Totalareal 2.095 daa, hvorav 1.455 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en velutviklet naturskog bestående av gammel fjellgranskog med innslag av rike skogtyper som høgstaudegranskog, og som stedvis har mye død ved i alle nedbrytningsstadier. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er en relativt høy andel rødlistearter innenfor området.

Området ligger helt sørøst i Øyer kommune og bare ca. 150 m fra Hemmeldalen naturreservat. Lokaliteten utgjøres av en slak, vestvendt lise ned mot Skolla. Det er også tatt med et parti med gammelskog på vestsida av elva. Skolldalen er en kompakt kjerne med gammel fjellgranskog. Store deler er naturskogpreget med stedvis mye død ved i alle nedbrytningsfaser. Vegetasjonen i området er stort sett dominert av blåbærgranskog, men med innslag av småbregne- og høgstaudekog. Skolldalen ligger i nordboreal vegetasjonssone. Det er en relativt høy tetthet av signalarter og rødlistearter innenfor området, men de mest krevende artene er ikke registrert. Av arter kan nevnes rosenkjuke (NT), svartsoneskjuke (NT), rynkeskinn (NT), granrustkjuke og duftskinn.

Området oppfyller til en viss grad de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på forekomster av rødlistearter og rike skogtyper som høgstaudekog i tillegg til høgstaudekog og boreal naturskog som en regional mangel.

Inngrepsstatus:

Det går en traktorveg inn i området i sør. Det er også en brønn og vannuttak (ledning) for Gammelskolla (setrene) innenfor. Disse anleggene er hensyntatt i verneforskriften. Brukerinteressene ellers i området er knyttet til skogbruk, beite og friluftsliv. Et mindre område i sør er tilplantet med Contortafuru. Etter et eventuelt vern vil dette bli tatt ut.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Skolldalen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Grunneier har et ønske om å kunne frakte ut felt villrein og ulv med hest. Det er gjort en tilføyelse av dette under § 6.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skolldalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skolldalen som naturreservat.

29. Dokkajuvet, Nordre Land kommune

Totalareal 2.747 daa, hvorav 2.700 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av ei stor, variert og velutviklet bekkekløft med rike skogtyper som lågurtskog og høgstaudegranskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for svært mange sjeldne, sårbare og truede arter, særlig lav, sopp og moser. I tillegg er området viktig for klippehekkende rovfugl, og elva har en svært viktig gyteplass for storørretstammen i Randsfjorden.

Området består av ei stor og djup bekkekløft hvor elva Dokka renner i bunnen av kløfta. Bekkekløfta har stor variasjon i hvor bratt og trang den er, men de mest ekstreme brattskrentene forekommer i søndre del av området. Det inngår flere sidekløfter til Dokka i verneforslaget bl.a. Kjølja og Brudalen/Medåa/Skolmdalen som har verdiene hhv. 5 og 4 i bekkekløftprosjektet fra 2007. Området utviser stor variasjon av vegetasjonstyper. Langs med elva og bekkene er vegetasjonen rik og det finnes innslag av kalkskog lengst sør i området. Gran er det dominerende treslaget, men det finnes også noe furu, lind, spisslønn og osp. I området er det stedvis en del død ved og gamle trær. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Det er registrert et høyt antall rødlistede arter i denne bekkekløfta, de fleste av dem er knyttet til blokker, berg og trær med høy luftfuktighet. Av de totalt 34 registrerte rødlistede artene, kan vi nevne blant annet huldregras (NT), klåved (NT), fossenål (EN), taiganål (VU), fossefjelllav (EN), elfenbenslav (EN), grønnsko (NT), flomtveblad (EN), gullfrynsekjuke (EN), huldrekjuke (EN), finkjuke (EN) og svartgubbe (EN). Totalt er det registrert åtte sterkt truede arter, åtte sårbare arter, 17 nær truede arter og en art med datamangel (hettekjuke). I kløfta hekker flere arter klippehekkende rovfugl, herunder en truet art. Innenfor området har Dokka en av de viktigste gyteplassene for storørretstammen i Randsfjorden. Naturkvalitetene i dette området ligger i toppsjiktet nasjonalt som elve- og bekkekløftsystem og området vurderes som svært viktig og nasjonalt verdifullt. Et vern av Dokkajuvet vil bidra til å dekke inn viktige mangler ved skogvernet i Norge som store arealer med den internasjonale ansvarsnaturtypen bekkekløft og viktige forekomster av rødlistearter i tillegg til oppfylling av mål om låglandsnatur med høy bonitet og prioriterte skogtyper som bekkekløft, boreal naturskog, kalkskog, rik lågurtskog og høgstaudeskog.

Planstatus:

Bortsett fra et mindre område helt i sør er området vist som LNF i kommuneplanen. Det mindre arealet er i reguleringsplanen for Gjeffe grusuttak regulert til grøntareal/friareal.

Inngrepsstatus:

Dokka-elva er regulert. I elvekløfta ligger Kjøljuadammen som er en inntaksdam til Dokka kraftverk samt vannvei og kraftstasjon for Kjølja kraftverk. Avløpstunnelen for Torpa kraftverk munner ut i dammen. Det er kartlagt seks småkraftpotensial i området. Elvekløfta krysses av fem 22 kV linjer og én 132 kV linje. Det er tatt inn standard bestemmelser som ivaretar hensynet til drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av disse. Grusuttaksressurser knyttet til Gjeffe grusuttak blir ikke berørt av verneforslaget. Gamle Vest-Torpavegen går gjennom området ved Brudalen. Det er tatt inn bestemmelser i

verneforskriften som hjemler vedlikehold og istandsetting for å ivareta de kulturhistoriske verdiene knyttet til denne vegen bl.a. gjenreising av den gamle brua over elva, to små bruer over bekken i Skolmdalen, oppsetting av stabbesteiner langs vegen etc. I dette området ved Brudalen og Skolmdalen er det interesse for å kunne drive miljøtilpasset reiselivsvirksomhet bl.a. ved å tilrettelegge for en sti fra Gamle Vest-Torpavegen og inn til «Torafossen» og etablere en mindre klatrevegg på østsida av Dokka-elva. På vestsida av elva er det her ei gammel hytte som kan egne seg som et informasjonsrom for kulturhistorie og naturvern. Rundt hytta er det et mindre areal med gammel innmark som eventuelt kan skjøttes gjennom slått/beite. Landbrukets generelle behov for motorisert ferdsel på traktorvegene i området, bl.a. i forbindelse med beiting.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet skriver at elven som skal gi navn til dette naturreservatet, er i SSR registrert med *Dokka* som eneste navn og skrivemåte. De ville derfor i utgangspunktet tilrå å gi dette naturreservatet navnet *Dokka naturreservat*, men dette navnet er allerede i bruk på et annet verneområde i kommunen. De ber Fylkesmannen avklare med Kartverket om det er greit å bruke navnet *Dokkaelva* på det nye verneområdet, selv om dette navnet ikke er registrert i SSR. I en tilleggsuttalelse skriver Språkrådet at de har vært i kontakt med Kartverket og lokalkjente, og kommet frem til *Dokkadalen* som alternativt navn på dette naturreservatet. Dette er et navn som er i bruk lokalt, og selv om de i utgangspunktet ville ha ventet sammensetningsmåten *Dokkedalen* i samsvar med vanlig norsk navnelaging, har de fått bekreftet at sammensetningsmåten *Dokka-* brukes lokalt. De tilrår derfor navnet *Dokkadalen naturreservat*.

Dokkajuvet Natur- og Kulturområde ønsker at navnet byttes fra *Dokkaelva* naturreservat til *Dokkajuvet naturreservat*. Bakgrunnen for dette ligger i kultur og historie, Elva heter *Dokka* og ikke *Dokkaelva*. Navnet *Dokkaelva* har vært en måte å skille tettstedet *Dokka* fra elva *Dokka*. Navnet *Dokkajuvet* vil på en bedre måte ta inn over seg de tilliggende småjuvene til hovedvassdraget.

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland påpeker at det foreslåtte verneområdet har svært store verneverdier. I ornitologisk sammenheng vil foreningen spesielt framheve områdets betydning som hekke- og leveområde for flere rovfuglarter. NOF, Oppland vil også påpeke de store naturkvalitetene som finnes videre oppover i denne elvekløfta. En utvidelse av verneområdet er derfor sterkt ønskelig for å fange opp artsmangfoldet i hele denne kløftestrukturen.

Hafslund E-CO Vannkraft AS (HEVI) opplyser at de drifter Glommens og Laagens Brukseierforenings (GLB) reguleringsanlegg og Oppland Energi AS (OE) sine kraftverk, og avgir høringsuttalelse på vegne av de to anleggseierne. HEVI setter pris på at eiendommer ved Kjøljua dam og kraftverk er blitt holdt utenfor vernet. De forstår det slik at verneforslaget og verneforskriften åpner for at adkomstvegen ned til vannkraftanleggene kan vedlikeholdes og oppgraderes etter behov. Vedlikehold av vannkraftanleggene i Kjøljua kan medføre behov for

både større og mindre anleggsarbeider. Tiltak for å sikre mot dambrudd og påfølgende skader nedstrøms er regulert i damsikkerhetsforskriften. Revisjon av gjeldende forskrifter eller etablering av ny bebyggelse eller infrastruktur, som kan skades ved en beregnet dambruddsbølge, kan medføre krav om ombygging av dammer for å sikre at forskriftsfestede krav til damsikkerhet overholdes. En sikkerhetsmessig ombygging og forsterking av dam Kjøljua vil medføre tung anleggsdrift med behov for arealer til rigg, mellomlagring av masser, eventuelt steinbrudd etc. Ved en slik situasjon er det også trolig at det vil bli nødvendig å ta i bruk arealer som strekker seg utover OEs egne eiendommer og inn i arealer som er foreslått vernet. Dette kan også være tilfelle om det skulle oppstå ras i kraftverkstunnelsene i området. Avløpstunnelen fra Torpa kraftverk munner ut i Kjøljubassenget nord for OEs egne eiendommer, og tilløpstunnelen til Dokka kraftverk har inntak i Kjøljua. Ved eventuelle ras kan det bli nødvendig å etablere nytt tverrslag i terrenget med tilhørende atkomstveg. For å hensynta slike forhold ber HEVI om at det under § 7 i verneforskriften framgår at det kan gis dispensasjon for nødvendig anleggsarbeid med tilhørende motorisert ferdsel i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av vannkraftanleggene i verneområdet. I henhold til gjeldende manøvreringsreglement kan inntaksbassenget i Kjøljua reguleres med 3 meter. I forbindelse med arbeid på dammen kan det oppstå behov for å tappe ned inntaksbassenget i Kjøljua betydelig under laveste regulerte vannstand (LRV). HEVI ber om at vernebestemmelsene tar høyde både for ordinær regulering og ekstraordinære situasjoner med nedtapping. HEVI mener det er behov for å konkretisere tydelig i forskriften § 4 at slike vannstandsvariasjoner er tillatt. HEVI ber også om at det tillegges et nytt punkt under § 6 hvor det framgår at det er tillatt å ferdes med motorbåt eller motorisert flåte på inntaksbassenget i Kjøljua i forbindelse med drift og tilsyn av vannkraftanleggene i området. Drone benyttes nå som et vanlig verktøy i tilsyn og planlegging av vedlikeholdsoppgaver. Siden deler av anleggene til OE blir liggende i verneområdet ber HEVI om at nytt punkt under § 6 også gir anledning til å fly drone i verneområdet. Tilsvarende kan det også oppstå behov for å benytte helikopter til ulike formål ved vannkraftanleggene i Kjøljua. Det må framgå at bruk av helikopter i forbindelse med vannkraftanleggene i området vil være i tråd med unntak i verneforskriften § 6. Vannføringen nedstrøms Kjøljua er redusert som følge av reguleringen. Tilgroing og etablering av busker og trær som følge av dette forekommer i regulerte elver. Det er viktig at Dokka-elva fra Kjøljua og videre nedover har kapasitet til å lede unna store vannføringer ved flom. På sikt kan det bli behov for å måtte utføre skogrydding i og langs elveleiet for å opprettholde elveløpets flomkapasitet, og hindre at trær som er etablert i elveløpet rives løs i flom og fører til tilstopping videre nedstrøms. Utførelse av slikt arbeid og eventuelt bortkjøring av slikt virke vil også måtte skje med maskinelt utstyr. HEVI mener nødvendig rydding i elveleiet må innarbeides som et generelt unntak i forskriften § 4. Motorisert ferdsel i terrenget i samband med slik rydding må beskrives under § 6. I konsesjonsvilkårene for Dokkavassdraget framgår det at konsesjonæren kan pålegges å utføre terskler eller andre korreksjoner for å redusere skadevirkninger. OE har ikke etablert noen eksisterende terskler innenfor det foreslåtte verneområdet. Det kan likevel ikke utelukkes at det som følge av krav i framtidige vilkårsrevisjoner eller i andre sammenhenger kan være aktuelt å utføre fysiske tiltak i elveleiet. Med hensyn på dette mener HEVI det bør tilføyes et nytt punkt under verneforskriften § 4 om dette, samt at nødvendig motorisert ferdsel angis med nytt punkt under § 6.

Fylkesmannens kommentarer:

Det er registrert rødlistede rovfuglarter i området som er sårbare for forstyrrelser særlig i hekketida. Det er derfor satt et forbud mot teltleirer i utkast til verneforskrift.

Navn

Fylkesmannen er enig med Språkrådet i at navnet Dokkaelva er uheldig. Dette navnet har vært benyttet som en «arbeidstittel» på det aktuelle området fordi Dokka også er navnet på tettstedet Dokka, og at navnet Dokka naturreservat allerede er tatt i bruk på et annet verneområde. I likhet med Språkrådet har også Fylkesmannen vært i kontakt med lokalkjente samt mottatt uttalelsen fra Dokkajuvet Natur- og Kulturområde. Etter dette mener Fylkesmannen at navnet på et verneområde enten bør være Dokkajuvet eller Dokkadalen. Fylkesmannen mener at navnet Dokkajuvet på en bedre måte enn Dokkadalen fanger opp selve terrengformasjonene i området. Dokkadalen oppfatter Fylkesmannen også som navnet på et område som omfatter hele dalen som elva Dokka renner gjennom, og dermed noe mer enn de nedre, bratte delene mot elva, selve juvet, som verneforslaget gjelder. Fylkesmannen har etter høring vært i kontakt med Kartverket. De mener også at Dokkajuvet kan være det mest dekkende navnet på et framtidig naturreservat, og har ikke noe imot at dette navnet blir benyttet. Fylkesmannen vil derfor tilrå at verneområdet får navnet Dokkajuvet naturreservat.

Avgrensing

Oppland Energi AS sine eiendommer der disse anleggene og installasjonene ligger, ble tatt ut av verneforslaget før høring etter innspill fra Oppland Energi AS og NVE. Atkomstvegen ned til kraftanleggene lå til høring delvis innenfor verneforslaget. Det var lagt inn bestemmelser som ivaretok bruk, vedlikehold og nødvendig opprusting av denne vegen. Fylkesmannen tilrår at eiendommen til Oppland Energi AS (OE) som omfatter vegen ned til kraftanlegget Kjølju (gnr./bnr. 54/35), tas ut av verneforslaget i likhet med de øvrige eiendommene til OE i området. Fylkesmannen har også valgt å endre grensa for verneområdet ved Kjøljuadammen/inntaksmagasinet slik at denne vil følge HRV i vedtatt manøvreringsreglement. HRV ligger på 265 moh. Dette medfører at utløpet av kraftverkstunnelen fra Torpa kraftverk blir liggende utenfor det foreslåtte verneområde. Til sammen tilsvarer dette en reduksjon i areal på 98 daa.

Verneforskrift

Når kraftverkstunnelen fra Torpa kraftverk blir liggende utenfor et verneområde, betyr det også at det ikke er behov for noen bestemmelser i forskriften for regulering/nedtapping av inntaksbassengt eller motorisert ferdsel på dette. Det tas inn en bestemmelse i verneforskriften § 7 som hjemler nødvendig anleggsarbeid og nye konstruksjoner i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av vannkraftanlegg ved Kjøljuadammen, herunder kraftverkstunnelene i området. Motorisert ferdsel i den forbindelse er hjemlet i § 7 t. Det understrekes at det er nødvendig anleggsarbeid det kan dispenseres fra, og ikke arbeid og tiltak som eventuelt kan legges utenfor verneområdet, f.eks. steinbrudd, deler av rigg etc. Det er i utkast til verneforskrift ikke satt et forbud mot bruk av drone og helikopter i luftrommet over verneområdet. Start og landing med luftfartøy er imidlertid i utgangspunktet forbudt. Nødvendig motorisert i forbindelse med drift og vedlikehold samt oppgradering og fornyelse

av eksisterende kraftledninger, må vanligvis ha en særskilt tillatelse, og gis ikke et generelt unntak, jf. standard nasjonale bestemmelser i §§ 7 og 6 i verneforskriftene for skogvernområder. Fylkesmannen mener behovet for motorisert ferdsel i forbindelse med de aktuelle anleggene ved Kjøljuadammen ikke kommer i noen særstilling. Nærområdet er dessuten hekke- og leveområde for en truet art og andre forvaltningsprioriterte arter som er meget sårbare for forstyrrelser i hekketida. Fylkesmannen mener derfor planlagte tilsyn av de aktuelle anleggene som krever start/landing med luftfartøy innenfor verneområdet må ha en særskilt tillatelse (jf. § 7). Akutte behov for bruk av slik motorisert ferdsel har et generelt unntak i § 6 i verneforskriften. I § 7 p i utkast til verneforskrift er det føyd til «kraftanlegg» for å presisere dette ut fra det konkrete behovet i det aktuelle området. Fylkesmannen ser behovet for at det kan bli aktuelt å utføre rydding av kratt og trær for sikring av Dokka-elvas kapasitet til å lede unna store vannføringer ved flom. Fylkesmannen vil likevel bemerke at fare for slik flom, burde være klart redusert som følge av det etablerte Dokkfløymagasinet. Slik kratt-/skogrydding i elveleiet må skje planmessig der omfang og metoder må skje i en dialog mellom kraftselskap/regulant og vernemyndighet. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse som hjemler slik rydding under § 7. Dette gjelder også nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med dette arbeidet. Fylkesmannen er enig i at det må være en mulighet for å kunne gjennomføre skadereduserende tiltak for livet og vannmiljøet i Dokka som følge av kraftutbyggingen. Dette vannmiljøet er en del av økosystemet i og ved Dokka elv, og det er derfor også en del av de naturverdier som skal tas vare på innenfor et naturreservat, jf. også verneformålet for området der en særdeles viktig gyteplass for storørretstammen i Randsfjorden er spesielt framhevet. Tiltak for å ivareta disse verdiene må nødvendigvis skje i en dialog mellom de berørte der forvaltningsmyndigheten for verneområdet må ta den endelige beslutningen om hva som tjener miljøet og økosystemet i og langs Dokka og verneområdet best. Fylkesmannen foreslår derfor å ta inn en bestemmelse i § 7 i verneforskriften som hjemler fysiske tilretteleggingstiltak i elva for å bedre vannmiljøet og redusere skadevirkningene etter eksisterende kraftutbygging. Tillatelser etter § 7 kan gis som flerårige dispensasjoner. Grenseendringene som tilrås ved atkomstvegen til Kjøljuadammen og dette inntaksmagasinet, medfører at forslag til verneområde her deles i to.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Dokkajuvet:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Dokkajuvet som naturreservat.

30. Skålåsen, Østre Toten kommune

Totalareal 653 daa, hvorav 580 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et forholdsvis lite påvirket skogareal som stedvis har gammel og grovvokst granskog med en god del død ved i alle nedbrytningsstadier. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det blant annet har gode forekomster av den truede arten huldrestry og andre sjeldne og sårbare arter.

Området består av en bratt skrent i øst og en slak li i nord opp mot toppen av selve Skålåsen. På toppen av åsen er terrenget småkupert med innslag av myr og tjern. Gammel, delvis grovvokst granskog med mye død ved dominerer skogbildet. Skogen på toppen overgår på noen steder fra fastmarkskog til sumpskog. Det finnes også enkelte selje- og bjørketrær. Fattige vegetasjonstyper dominerer, men det er innslag av småbregneskog og lågurtskog. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone. I området finnes det gode forekomster av huldrestry (EN). I tillegg finnes en god del gubbeskjegg (NT). Det finnes også potensiale for å finne flere arter knyttet til død ved av gran. På gamle seljetrær vokser det rikelig med lungenever. Området oppfyller til en viss grad de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på forekomster av rødlistearter og da knyttet til den gode forekomsten av huldrestry.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader til navnevalget.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Skålåsen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skålåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Skålåsen som naturreservat.

31. Rognhaugen, Gran kommune i Innlandet og Hurdal kommune i Viken

Totalareal 1.665 daa, hvorav 1.284 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av et forholdsvis urørt område med en stor andel grov og biologisk gammel skog med stedvis en del dødved i ulike nedbrytningsstadier som indikerer god dødvedkontinuitet. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter.

Rognhaugen ligger på grensa mellom Gran (Innlandet) og Hurdal (Viken) nord på åsområdet mellom Hadeland og Romerike. Selve Rognhaugen er et høyereliggende kolleparti dominert av grov, gammel naturskog av gran. Kollen er omgitt av et flatere parti med store myrareal med mindre og større skogøyer som har samme type kvaliteter. Stedvis er det mye grov dødved i ulike nedbrytningsstadier. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone. Flere arter indikerer kontinuitet bakover i tid. De truede artene huldrestry (EN) og gul snyltekjuke (VU) utgjør spesielt verdifulle forekomster. Det er ellers rikelig med svartonekjuke og gubbeskjegg (begge NT). Det er også klart potensial for å finne flere interessante, inkludert rødlistede, arter. Området er også et viktig areal i et økologisk nettverk av gammelskog på Romeriks-/Hadelandsåsene. Området oppfyller i noen grad de generelle/nasjonale anbefalingene i mangelanalysen med tanke på forekomster av rødlistearter og biologisk

gammel granskog.

Inngrepsstatus:

Det er noen enkle traktorveger i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn en høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader til navnevalget.

Fylkesmannens kommentarer:

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Rognhaugen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rognhaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rognhaugen som naturreservat.

TRØNDELAG FYLKE

Det tilrås vern av 21 områder som naturreservat samt en utvidelse av nasjonalpark. 7 av områdene er utvidelser av eksisterende verneområder. Området Forrotjønnan omfatter arealer på Statskog SF sin grunn. Dette arealet er svært begrenset. Området Nideng består av areal fra privat grunneier, Trondheim kommune (tidligere Klæbu), Statkraft Energi AS og Statnett SF. Øvrige områder har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern på privat grunn.

Høring:

Områdene har vært sendt på felles høring til følgende parter: Berørte grunneiere og nabogrunneiere, Trøndelag fylkeskommune, Namsos kommune, Høylandet kommune, Snåsa kommune/Snåasen Tjelle, Nærøysund kommune, Grong kommune, Namsskogan kommune, Steinkjer kommune, Stjørdal kommune, Selbu kommune, Trondheim kommune, Midtre Gauldal kommune, Orkland kommune, Heim kommune, Årjel Njaarke sjte, Voengel-Njaarke sjte, Skæhkere sjte, Låarte sjte, Tjåehkere sjte, Saanti sjte, Gasken Laante sjte, Plankonsulenten for Nord-Trøndelag Reinbeiteområde, Sametinget, Forum for natur og friluftsliv, KS-Trøndelag, Sør-Trøndelag Jordskifterett, Nord-Trøndelag jordskifterett, Trøndelag Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag og i Nord-Trøndelag, Norges JFF, Sør-Trøndelag, Norges JFF, Nord-Trøndelag, NHO Trøndelag, Norsk Botanisk Forening Trøndelagsavd., Norsk Ornitologisk Forening, avd. Trøndelag, Sør-Trøndelag bonde- og småbrukarlag, Nord-Trøndelag Bonde og Småbrukarlag, Trøndelag Bondelag, NTE nett AS v/Bolsøy, NTE Energi, Sør-Trøndelag Orienteringskrets, Nord-Trøndelag Orienteringskrets, Sør-Trøndelag Røde Kors, Skogselskapet i Trøndelag, Telenor ASA, Trondheimsregionens friluftsråd, Tensio TS AS, Statens vegvesen Region midt, WWF-Midt-Norge, 138 Luftving, Syklistenes landsforening i Trondheim, Norsk organisasjon for terrengsykling, Nord-Trøndelag Turistforening, Trondhjems Turistforening, Nord Universitet, Trøndelag Idrettskrets, Innstranda Beitelag, Selbustrand Utmarkslag, Nettselskapet AS, AVINOR AS, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, NIBIO, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Naturhistorisk museum, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Orkideforening, v/Steinar Samsing Myhre, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Zoologisk Forening, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF – Norge.

I og med at mange av områdene har vært på felles høring, så har det kommet enkelte generelle innspill som ikke er knyttet spesifikk til enkeltområder. Disse gjengis her med

Fylkesmannens kommentarer.

Fylkesutvalget i Trøndelag fylkeskommune er i prinsippet imot ordningen om frivillig vern av skog. Vern av skog bør baseres på faglige vurderinger opp mot FNs bærekraftsmål nr., 15 skog. I den aktuelle situasjon knyttet til utfordringer og forpliktelser i forhold til klima og bærekraftsmål 13 klima, burde ressursene i den aktuelle situasjonen omprioriteres til å stimulere økt produksjon og hogst av skog.

Fylkesutvalget påpeker at med 7,4 % andel skogvern i Trøndelag, så gir er det et betydelig bidrag til å oppfylle Stortingets vedtak om 10% skogvern. Det er viktig at man i den videre verneprosess har en helhetlig tilnærming, der både verneformål og bærekraftig produksjon ivaretas.

Trøndelag fylkeskommune vurderer imidlertid at det så langt ikke virker å være store konflikter knyttet til forslaget, og gitt at vernet blir en realitet så anbefales det i størst mulig utstrekning å utarbeide forvaltningsplaner.

Samiske interesser

Reindriften er en vesentlig bruksinteresse i disse områdene, og er grunnlaget for samisk kultur. Sametinget ber om smidig og god forvaltning mht. samiske interesser, og påpeker problematikken med mange og forskjellige forskrifter, herunder ønske om samordning av forskrifter.

Fylkesmannen legger til grunn og forutsetter at opprettelse og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Dette innebærer en forvaltning innenfor verneforskriftene i tråd med dette.

Reindrift er en del av samisk kultur og foregår i praksis ute hele året, med en rekke praktiske driftsvurderinger som må tas der og da. Det er mange verneområder, store og små, i samiske driftsområder.

Spørsmålet da er å etablere en struktur (areal, forskrift med foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal (grense) og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Fylkesmannen mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådningsen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriftens beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Forholdet mellom unntak plassert i § 4 (direkte unntak) og i § 7 (etter søknad), kan være noe forskjellig ut fra størrelse og

sårbarhet i områder, gitt at større områder har robusthet i forhold til ordinær samisk virksomhet.

Forslagene berører areal i 7 reinbeitedistrikt/sijte. Det vises til protokoller fra konsultasjoner og de øvrige anmerkninger fra distriktene.

Uttak av virke

Ved- og virkesretten er beskrevet i reindriftsloven som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For de større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, som i vedtaket av desember 2019, lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget. Fylkesmannen understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter.

Størrelsen på de foreslåtte nye områdene varierer mye, fra ca. 148 daa og til over 15000 daa. Områdene har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Fylkesmannen har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Fylkesmannen det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Fylkesmannen vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Fylkesmannen kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Fylkesmannen antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område. Fylkesmannen adresserer saken videre.

Verneformålet

Ett distriktet ønsker en annen formulering mht. reindrift i formålsparagrafen, dvs. at hensyn til samisk kultur også kommer inn. Distriktet mener at henvisningen bør være: "Formålet omfatter også bevaring av *grunnlaget for samisk kultur og næring*:" Fylkesmannen adresserer tematikken videre.

Uttak til sløyd og samisk husflid (duodji)

Dette forskriftspunktet er utviklet etter hvert, og ble i vedtaket av 2016 utvidet til også å omfatte rilkuler på bjørk. Tilbakemelding fra samiske interesser så langt, er at dette fungerer, idet f.eks. rilkuler på gran er mindre aktuelle for samisk sløyd grunnet kvae i veden. Seinere har distrikt, og nå også Sametinget, påpekt at også rilkuler fra andre trær enn bjørk bør omfattes av unntaket. Dette spørsmålet har tidligere vært tema i konsultasjoner med Klima- og miljødepartementet, og tematikken videresendes.

Midlertidige gjerder

Med hensyn til midlertidige gjerder, så hender det at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Fylkesmannen vurderer at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes. Et distrikt har påpekt at de på grunn av rovdyrpress (jerv) må gjerde inn rein om natta under flytting, og at de da må benytte «semi-midlertidige» gjerder, dvs. at de settes opp ved ankomst, og tas ned når flytting er ferdig, inn til noen uker senere. Herunder kan brukes virke fra stedet til gjerdestolper. Gjerdestolper kan bli stående til neste sesong. Angjeldende distrikt har konkret påpekt et avgrenset område med dette behovet (innenfor Erikfjelldalen), og Fylkesmannen har etter konkret vurdering funnet at dette kan tas inn som direkte unntak, dvs. at distriktet ikke trenger søke.

Barmarkskjøring

Når det gjelder barmarkskjøring, så kan og vil dette sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av fylkesmannen indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogverneområdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift, men spor forekommer (både av reindrift og storvilttransport). Vesentlige spor finnes i disse områdene først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse (trolig elgjakt), er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor og terrengskader ved barmarkskjøring er generelt sett betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd for å etablere fast underlag, med en viss - men ulik suksess. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng.

Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen med bruksregler, jf. reindriftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindriftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Reindriften er ellers ikke statisk, og motorisert transport må foretas i forhold til hvor reinen oppholder seg, og det kan variere ut fra ulike forhold, vær-situasjon, beitesituasjon, forstyrrelser mv.

Sametinget påpeker at barmarkskjøring bør behandles samlet for alle skogverneområder i et distrikt, slik at distriktene slipper å søke på mange områder.

Fylkesmannen forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftslovens krav. Hvis en distriktsplan da gjenspeiler kravene i reindriftsloven i beskrivelse av barmarkskjøring, så kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen, via forvaltningsplan. Det kan være forskjell på områder med hensyn til sårbarhet for kjøring, men ut fra rasjonalitet vil nok kjøring overveiende legges til område med bærekraft. Det betyr at distriktsplanen direkte kan legges til grunn for forvaltning av barmarkskjøringen, og et grunnlag for at verneområder kan behandles mest mulig samlet.

Dokumentasjon ved leiekjøring

Et distrikt har påpekt at henvisning til at leiekjører må ha med dokumentasjon i verneområder og stigmatiserende for reindriften, og med at motorferdselloven gjelder på begge sider av ei vernegrense, og at det således ikke er behov for en tilleggsbestemmelse. Distriktet anførte det samme i konsultasjon 23.07.2019. Fylkesmannen uttrykte prinsipiell forståelse til synspunktet i sine kommentarer da, i og med at det må foreligge et arbeidsforhold til reindriften for at kjøring i det hele tatt skal være lovlig. Vi kommenterte da at det ikke er (var) iverksatt noen konkretet regler for å handtere det i praksis, men at det fra reindriftsforvaltningen var anbefalt, bl.a i drøfting med politiet, at leiekjører har med seg dokumentasjon. Når det gjelder annen kjøring, så må også annen scooterkjøring etter tillatelse/dispensasjon også kunne dokumenteres ved kontroll, men det er ikke noe krav i verneforskrifter at dokumentasjon skal medbringes. Kravet ligger der naturlig når man får tillatelse. Vi adresserer tematikken videre, om annen formuleringer kan benyttes.

Flyttleier

Flyttleier er tegnet inn på reindriftskart, men av veldig varierende bredde fra 30 meter og opp til flere hundre meter. Dette ut fra terrengets beskaffenhet, vegetasjon og hvordan reinen beveger seg i terrenget. Videre så vil rein også bevege seg i terreng utenom de inntegnede flyttleier, bl.a. avhengig av vær og føre. Reindriften er videre ikke statisk, og det hender at reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks. å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, enten det gjelder vindfall som sperrer i en trase, eller at man tar opp øksa og rydder noen kvister. Enkelte steder kan det være ryddet (eksisterende) gater i vegetasjon, men det forekommer i veldig liten utstrekning, og ofte trekker reinen gjennom glissen tresatt mark. Ryddebehovet kan være fra å vedlikeholde gater, til forefallende fjerne litt vegetasjon, flytte på vindfall som sperrer i et flyttområde. Dette temaet egner seg i større områder best å handtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan. Når det gjelder små mengder kvist/småvirke så kan det uansett vurderes å gå under terskel for forskrift.

Samordning av forskrifter

Det er mange verneområder i flere distrikt og verneforskrifter med ulik alder og utforming. Det kan være betydelig forskjell på en forskrift fra førstegangs skogfredning og vedtak som fattes nå. Videre så foregår ofte også noen justering av punkt ved de enkelte års vedtak. Disse endringer har overveiende vært til reindriften «fordel». I tilfeller hvor «gamle» verneområder utvides, så «oppdateres» vanligvis også forskriften, men det pågår ikke noe generelt arbeid for harmonisering av forskrifter. To distrikt har uttrykt at de ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter.

Forvaltningsplan

For verneforslagene som ligger i reinbeitedistrikt så skal det, i hvert fall for områder av litt størrelse, etter § 10 lages forvaltningsplan. Dette er et viktig instrument i forholdet mellom reindrift og verneforvaltningen. Forvaltningsplanen vil også være et instrument for smidig forvaltning, som Sametinget etterlyser.

Oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft og skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindrifta. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern.

På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven bør ha direkte unntak i forskriftene. Det er således ikke enighet med reinbeitedistriktene om de unntakspunkter som er lagt til § 7. Det er ikke full enighet med Sametinget om fordeling av unntakspunkter mellom § 4 og § 7. Dette og tematikken om rilkuler fra andre trær enn bjørk adresseres videre.

I forskriftsforslagene er det samiske naturgrunnlaget med i formålsparagrafen (§1), og samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Fylkesmannen legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis i forhold til barmarksferdsel.

Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Fylkesmannen tilrår verneforslagene, med noe ulike tilpasninger i de større og i de små områdene.

32. Kvernvasselve, Nærøysund kommune

Totalareal 216 daa, hvorav 91 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog og spesielt naturtypene boreal regnskog, sumpskog, edellauvskog og boreal lauvskog. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke sjeldne og sårbare arter knyttet til denne naturtypen.

Området er ei bratt lise langs Kvernvasselve mellom fjordarna Litjkvisten og Kvernvatnet. De nedre delene er boreal regnskog, med granskog i vest og lauvskog østover. Gullprikkklav (VU) er funnet flere steder, og det er store mengder av lobarionarter som f.eks. kystnever, sølvnever og blåfiltlav. Lungenever vokser på grankvister - noe som er typisk for boreal regnskog. Det er spredte trær av alm, rogn, bjørk, or og selje, eller de står i grupper.

Rødlistede naturtyper i området: Boreal regnskog (VU) og rik edelløvskog (VU).

Utvidelsen dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Boreal regnskog, rik edellauvskog, sumpskog og skog i lavlandet.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kartverket anfører at Kvernvasselve er et godkjent navn, men Kartverket påpeker at området ikke når helt ned til elva, og antyder at navnet Kvernfjellet kan brukes i stedet.

Språkrådet mener at navnet Kvernvasselve er greit, siden området følger lisida langs elva.

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt anfører generelt at sett i henhold til ILO 169. art.14, SP 27 og FNs urfolksdeklarasjon av september 2007, så betyr det at vern ikke skal begrense de samiske rettigheter, men er et vern mot ødeleggelse av naturmangfold forårsaket av kommersielle interesser. Vern skal ikke være til hinder for reindrift, og ved eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Distriktets erfaring er at vern øker trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og SNO, spesielt på vinter. Dette kan under gitte omstendigheter være uheldig, og de ber om orientering når slikt inntreffer. De samiske retter bygger på alders tids bruk og sedvane, stadfestet av høyesterett. Distriktet imøteser et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette. Distriktet kan ikke søke dispensasjon for sin drift basert på alders tids bruk og sedvane. På disse betingelser stiller distriktet seg positiv til et verneområde. 5 av 6 sidaandeler i distriktet står bak uttalelsen.

Åarjel Njaarke anfører i konsultasjon, med 5 av 6 sidaandeler til stede, de samme prinsipielle betraktninger i forhold til de samiske rettigheter, og at reindriften ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter. Distriktet påpeker videre at ulike forskrifter har ulike bestemmelser. Distriktet er i ferd med å utvikle distriktsplaner, men anfører at distriktsplaner også har blitt brukt mot reindriften i rettsprosesser. Distriktet påpeker betraktninger om reindriften i Landbruksdirektoratets reindriftsregnskap, bl.a. med henvisning til Rapport 6/2016, om forholdet mellom reindriftsretten og reindriftsloven, herunder at rettighetene ikke er uttømmende regulert gjennom loven, men også basert på alders tids bruk, mv.

Mads Kappfjell, Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt melder på vegne av sin sidaandel at det er bra at formålsparagrafen omfatte bevaring av det samiske naturgrunnlaget, og at vernet dermed anerkjenner og tar hensyn til reindriften bruk. De foreslåtte verneområder er brukt reindriften i uminnelige tider på en ansvarlig måte, noe som muliggjør at det kan sikres unik skognatur gjennom varig vern. Kappfjell anfører videre at det strider mot samisk selvbestemmelsesrett og grunnlovens § 108 at reindrift må søke om visse tiltak i medhold av forskriftenes § 7. Det må opprettholdes en tidsmessig drift, både i forhold til produksjon og forvaltning, samt bevaring av landskap og beite. Derfor er det en prinsipiell holdning at reindriftsrelaterte punkter i § 7 føres inn under de generelle unntakene i § 4 og § 6.

Kvernvasselta naturreservat ligger innenfor vinter- og vårbeite. Rydding og av eksisterende stier og kjøretraseer må påregnes. En god distriktsplan vil kunne være et grunnlag for både rein- og verneforvaltning.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn anføres fra reindriften, så henvises til Fylkesmannens generelle kommentarer. Området er lite, har svært viktig boreal regnskog, og Fylkesmannen kan ikke anbefale generelt unntak for uttak av ved (§ 4). Ved vil kunne finnes like i nærheten, og temaet har trolig heller ikke særlig praktisk aktualitet.

Navn

Med hensyn til navn så er området lavtliggende med boreal regnskog og boreal lauvskog/edellauvskog som kjerneverdier. Et navn knyttet til begrepet «fjell» blir da mindre beskrivende enn et navn knyttet til ei nærliggende elv. Fylkesmannen tilrår derfor navnet Kvernvasselta som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kvernvasselta:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kvernvasselta som naturreservat.

33. Synnes, Nærøysund kommune

Totalareal 148 daa, hvorav 64 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog og spesielt naturtypene boreal regnskog, flommarksskog og myrer i lavlandet. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til denne naturtypen.

Området ligger ned mot Mjøsundelva helt sør i Nærøysund kommune. Boreale regnskog utgjør et ganske lite areal, med moderat utviklet lobarionsamfunn. Her er gullprikkklav (VU) funnet, samt bl.a. noe lungenever, kystfiltlav m.fl. Opp mot bergveggene er det litt rikere med bl.a. strutseving og sauettelg. Det er to partier med lavlandsmyr, hvorav den vestre myra har strukturer i form av strengemyr eller høgmyr. Elveslette med flommarksskog er klassisk utformet, et flatt område med fuktforsenkninger, gamle elveløp og ganske rik undervegetasjon.

Rødlistede naturtyper i området: Boreal regnskog (VU), flomskogsmark (VU), kroksjø (gammelt elveløp) (NT). I tillegg viktig natur i form av intakt lavlandsmyr.

Utvidelsen dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Boreal regnskog, flomskogsmark, skog i lavlandet.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innefor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt anfører at i henhold til ILO 169. art.14, SP 27 og FN's urfolksdeklarasjon av september 2007, så betyr det at vern ikke skal begrense de samiske rettigheter, men er et vern mot ødeleggelse av naturmangfold forårsaket av kommersielle interesser. Vern skal ikke være til hinder for reindrift, og ved eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Distriktets erfaring er at vern øker trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og SNO, spesielt på vinter. Dette kan under gitte omstendigheter være uheldig, og de ber om orientering når slikt inntreffer. De samiske retter bygger på alders tids bruk og sedvane, stadfestet av høyesterett. Distriktet imøteser et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette. Distriktet kan ikke søke dispensasjon for sin drift basert på alders tids bruk og sedvane. På disse betingelser stiller distriktet seg positiv til et verneområde. 5 av 6 sidaandeler i distriktet står bak uttalelsen. Åarjel Njaarke anfører i konsultasjon, med 5 av 6 sidaandeler til stede, de samme prinsipielle betraktninger i forhold til de samiske rettigheter, og at reindriften ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter. Distriktet påpeker videre at ulike forskrifter har ulike bestemmelser. Distriktet er i ferd med å utvikle distriktsplaner, men anfører at distriktsplaner også har blitt brukt mot reindriften i rettsprosesser. Distriktet påpeker betraktninger om reindriften i Landbruksdirektoratets reindriftsregnskap, bl.a. med henvisning til Rapport 6/2016, om

forholdet mellom reindrifftsretten og reindrifftsloven, herunder at rettighetene ikke er uttømmende regulert gjennom loven, men også basert på alders tids bruk, mv.

Mads Kappfjell, Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, melder på vegne av sin sidaandel at det er bra at formålsparagrafen omfatte bevaring av det samiske naturgrunnlaget, og at vernet dermed anerkjenner og tar hensyn til reindrifftsens bruk. De foreslåtte verneområder er brukt reindrifften i uminnelige tider på en ansvarlig måte, noe som muliggjør at det kan sikres unik skognatur gjennom varig vern. Kappfjell anfører videre at det strider mot samisk selvbestemmelsesrett og grunnlovens § 108 at reindrift må søke om visse tiltak i medhold av forskriftens § 7. Det må opprettholdes en tidsmessig drift, både i forhold til produksjon og forvaltning, samt bevaring av landskap og beite. Derfor er det en prinsipiell holdning at reindrifftsrelaterte punkter i § 7 føres inn under de generelle unntakene i § 4 og § 6. Synnes naturreservat ligger innenfor vinter- og vårbeite. Rydding og av eksisterende stier og kjøretraseer må påregnes. En god distriktsplan vil kunne være et grunnlag for både rein- og verneforvaltning.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn anføres fra reindrifften, så henvises til Fylkesmannens generelle kommentarer. Området er lite, har viktig boreal regnskog og flommarksskog, og Fylkesmannen kan ikke anbefale generelt unntak for uttak av ved (§ 4). Ved vil kunne finnes lettere tilgjengelig i nærheten.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Synnes som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Synnes:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Synnes som naturreservat.

34. Mjøsund, Nærøysund kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 3.010 daa, hvorav 1.354 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 39.333 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog, storområde med rike og varierte skogtyper, stedvis store mengder død ved, sjeldne arter, og området har særlig betydning for naturmangfold.

Området ligger i nordenden av Mjøsund naturreservat og har flere, til dels store kjerneområder, hvorav rike areal i form av høgstaudeskog og kalkpåvirkning. En del svært gamle trær gir rom for spesialiserte og sjeldne arter. Den mest verdifulle observasjonen er av den svært sjeldne laven huldrestry. Området er en naturlig utvidelse av Mjøsund naturreservat i nordvest. Mjøsund naturreservat er et storområde preget av rike skogareal i den ytre delen av fylket.

Rødlistede naturtyper i området: Høgstaudeskog (NT). Spesielt artsfunn: Huldrestry (EN).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Storområde med rike skogtyper, område med særlig sjeldne arter.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører til oppstartmeldinga at Storvika, Storvasslia og Mevassvika grenser til regulerte vassdrag, men siden det er vernet ned til HRV fra før, så har ikke vern negativ konsekvens.

Språkrådet mener navnet Mjøsund ikke er dekkende navn på naturreservatet, både fordi godkjent navn er Mjøsundet og fordi Mjøsundet ligger utenfor både eksisterende og foreslått område.

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt anfører at i henhold til ILO 169. art.14, SP 27 og FN's urfolksdeklarasjon av september 2007, så betyr det at vern ikke begrenser de samiske rettigheter, men er et vern mot ødeleggelse av naturmangfold forårsaket av kommersielle interesser. Vern skal ikke være til hinder for reindrift, og ved eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. Eventuelle

begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Distriktets erfaring er at vern øker trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og SNO, spesielt på vinter. Dette kan under gitte omstendigheter være uheldig, og de ber om orientering når slikt inntreffer. De samiske retter bygger på alders tids bruk og sedvane, stadfestet av høyesterett. Distriktet imøteser et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette. Distriktet kan ikke søke dispensasjon for sin drift basert på alders tids bruk og sedvane. På disse betingelser stiller distriktet seg positiv til et verneområde. 5 av 6 sidaandeler i distriktet står bak uttalelsen.

Åarjel Njaarke anfører i konsultasjon, med 5 av 6 sidaandeler til stede, de samme prinsipielle betraktninger i forhold til de samiske rettigheter, og at reindriften ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter. Distriktet påpeker videre at ulike forskrifter har ulike bestemmelser. Distriktet er i ferd med å utvikle distriktsplaner, men anfører at distriktsplaner også har blitt brukt mot reindriften i rettsprosesser. Distriktet påpeker betraktninger om reindriften i Landbruksdirektoratets reindriftsregnskap, bl.a. med henvisning til Rapport 6/2016, om forholdet mellom reindriftsretten og reindriftsloven, herunder at rettighetene ikke er uttømmende regulert gjennomloven, men også basert på alders tids bruk, mv.

Mads Kappfjell, Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, melder på vegne av sin sidaandel at det er bra at formålsparagrafen omfatte bevaring av det samiske naturgrunnlaget, og at vernet dermed anerkjenner og tar hensyn til reindriften bruk. De foreslåtte verneområder er brukt reindriften i uminnelige tider på en ansvarlig måte, noe som muliggjør at det kan sikres unik skognatur gjennom varig vern. Følgende påpekes om konkrete områder: Kappfjell anfører videre at det strider mot samisk selvbestemmelsesrett og grunnlovens § 108 at reindrift må søke om visse tiltak i medhold av forskriftenes § 7. Det må opprettholdes en tidsmessig drift, både i forhold til produksjon og forvaltning, samt bevaring av landskap og beite. Derfor er det en prinsipiell holdning at reindriftsrelaterte punkter i § 7 føres inn under de generelle unntakene i § 4 og § 6.

Storvasslia, utvidelse av Mjøsund naturreservat ligger innenfor vinter- og vårbeite. Det benyttes snøscooter på snødekt mark. Noe barmarkskjøring må påregnes. Reindriften flyttveier og kjøretraseer må holdes i hevd og ryddes. En god distriktsplan vil kunne være et grunnlag for både rein- og verneforvaltning.

Mevassvika, utvidelse av Mjøsund naturreservat, ligger innenfor vinter- og vårbeite og berører flyttleier. Det benytte snøscooter på vinterføre, samt at barmarkskjøretøy må påregnes. I forbindelse med ny konsesjonsbehandling av regulering av Mjøsundvatnet, så har distriktet konsultert med NVE, og påpekt at de primært ikke ønsker ny konsesjon og at området bør tilbakeføres. Hvis det gis ny konsesjon, ber de om vilkår i form av det opparbeides en veg/flyttlei på sørsiden av vatnet, ved det smaleste punktet på Mjøsundvatnet, og som kan benyttes ved flytting til og fra vinterbeite.

Fylkesmannens kommentarer:

Når det gjelder generelle kommentarer med hensyn til reindrift, så vises til generelle kommentarer. Med hensyn til ved, så er det i forvaltningsplan angitt 3 uttaksområder for ved (for fjellstyret). Ut fra størrelse kunne ved for samiske behov vært et generelt unntak, med

henvisning til at uttak ikke skal skje i kjerneområder. Nå er registrering av kjerneområder i Mjøsund mangelfull, og trolig er viktig kjerneområde med flommarksskog i utløpsdeltaet for Mjøsunddalselva ikke registrert i naturbase. Foreløpig, inntil bedre registrering foreligger, opprettholder derfor Fylkesmannen forslaget, og henviser til forvaltningsplanen for uttaksområder for ved.

Navn

Med hensyn til navn så er navnet Mjøsund opprinnelig fra statskogvernet og knyttet til statsallmenningen, som heter Mjøsund statsallmenning. Naturreservatet omfatter deler av Mjøsundvatnet, hele Sandvatnet og deler av Storvatnet. Selv med tilleggene på privat areal, så er det areal i Mjøsund statsallmenning som utgjør det aller meste av arealet i naturreservatet. Mjøsund er et allment oppfattet navn på området, er et etablert navn på et stort naturreservat, og Fylkesmannen tilrår derfor navnet Mjøsund som i høringsforslaget.

Avgrensing

Under høringen er Mjøsund foreslått utvidet med to areal, Størvasslia og Mevassvika. Høringsrunden har avdekket en pågående prosess med fornyelse av konsesjon for vannkraftreguleringen i Mjøsundvatnet, herunder med innspill fra Åarjel Njaarke til NVE om kompensasjonstiltak i form av flyttveg/veg på sørsida av vatnet ved Naustvika. Dette innspillet daterer seg fra ca. 2013. NVE har bekreftet på telefon at denne konsesjonssaken er i en oppsummeringsfase nå. Fylkesmannen avventer derfor vurdering av Mevassvika og tilrår nå utvidelse av Mjøsund naturreservat med området Størvasslia. Vurdering av Mevassvika oversendes eventuelt ved senere anledning.

Verneforskrift

Det er siden vedtaket om opprettelse av Mjøsund naturreservat etablert forvaltningsplan. For å harmonisere forskrifter for ulike reservat i distriktet tilrås at punkt i § 7, rydding av eksisterende flyttleier og kjøreleier, flyttes til § 4, med henvisning til forvaltningsplanen.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart etter høringen som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Mjøsund:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Mjøsund som naturreservat.

35. Erikfjelldalen, Nærøvsund kommune

Totalareal 15.969 daa, hvorav 310 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer truet og sårbar natur som elveslette med meandere/kroksjøer, erosjonskant og flomskogsmark under naturlig dynamikk, høgstaudekog, kalkkilder og rik/ekstremrik myr, og sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Området ivaretar en sumverdi av flere naturtyper på Norsk Rødliste 2018: Flommarksskog (VU), delta/elveslette (VU/NT), meander/kroksjøer/erosjonskant (VU/NT/VU). Skogen på elvesletta er kalkpåvirket høgstaude- eller lågurtskog, med krevende flora og arter. Det er to lokaliteter med rik og kalkpåvirket ekstremrik myr, med tilsvarende krevende arter, og en ganske stor lokalitet med rik boreal lauvskog, med en rekke krevende arter. Denne skogen er eldre, det er ikke spor etter hogst, og halvgrove læger finnes. Elvesletta sentralt i området utgjør et dynamisk system i naturlig utvikling, hvor nye elveløp fortløpende dannes, og hvor gamle elveløp blir liggende som forsenkninger/kroksjøer. Området er i sum spesielt, som det er få (om noen) tilsvarende i distriktet. Den avgjørende verneverdien ligger i summen av naturtyper, relatert til kriterier for supplerende vern, mens skogverdien i seg selv er god (B og C), men neppe tilstrekkelig for vern ut fra mangelanalyse.

Mangler i skogvernet: Flommarksskog og kalkpåvirket skog er generelle prioriteringer i skogvernet.

Inngrepsstatus:

Det er en gammel gamme i området, hvor restaurering tidligere er godkjent.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Fylkesmannen i Nordland, reindriftsavdelingen, anfører at Erikfjelldalen ligger i Voengel Njaarke reinbeitedistrikt, og har alle typer sesongbeiter, unntatt sommerbeite.

Det er et viktig område for oppsamling av rein. Det går flere flytt- og trekkleier gjennom området. Beiteområdene i Voengel Njaarke er oppdelte av mange fysiske inngrep og vanskelige topografiske forhold. I forbindelse med vern av områder er det ønskelig at beitebruken og reindriftsarbeidet kan skje mest mulig uhindret og fleksibelt. Det omfatter blant annet motorisert ferdsel, jakt og skadefelling av rovvilt, bruk av tre til brensel, sløydmaterialer og provisoriske gjerder. Samisk reindrift er nært knyttet til samisk kultur, språk og samfunnsliv. Ut fra Grunnloven, folkeretten og intern norsk rett skal myndighetene legge forholdene til rette på ulike områder som har betydning for samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette gjelder både sikring av de verdiene som finnes i dag, og utviklinga for

framtida. I planleggingen dreier dette seg først og fremst om at offentlige planer skal bidra til å sikre ressursgrunnlaget for samisk reindrift i nåtid og framtid. Også i forbindelse med verneplanarbeid er det viktig at dette hensynet blir ivaretatt.

Det anbefales at planarbeidet har et mest mulig oppdatert kunnskapsgrunnlaget om reindriften i Voengel Njaarke og distriktets arealbruk og behov. Det bør derfor legges til rette for en best mulig medvirkning fra reindriften side. Det er en fordel å utarbeide et opplegg for medvirkning og direkte kontakt med reindriftnæringa fra et tidlig tidspunkt. Det gir bedre mulighet til å finne løsninger som både kan ivareta hensynet til verneverdier og hensynet til reindriften som samisk næring

Voengel Njaarke sijte anfører i konsultasjon og innspill til oppstartmeldinga at Erikfjelldalen er et svært viktig reinbeiteområde, på grunn av rikt næringstilfang. Tidligere var det tradisjonelt brukt i forbindelse med melkeproduksjon, nå ved kjøttproduksjon. Det er mange seter av kåter i området. Området er både vårbeite, tidlig sommer-, høst- og delvis vinterbeite. Det blir stående igjen dyr i området til alle årstider. Distriktet bruker motorkjøretøy og helikopter i driften, men søker å begrense dette ut fra rasjonalitet og praktikalitet. Gammel skog og lav er viktige beiteområder for rein. Vern ivaretar således ressursgrunnlaget for reindrift, men en forskrift kan også medføre begrensninger i reindriftutøvelsen. Distriktet mener at reindriftstretten ikke må forringes av et eventuelt vern, og at alle unntakspunkt i § 7 bør flyttes til § 4 og § 6. Distriktet opplever økt rovdyrtrykk, og påfølgende nytt driftsmønster, med mer arbeid og større kostnader. Ved flytting må rein gjerdes inn om natta, og det er da nødvendig å sette opp midlertidig gjerde, basert på medbrakt netting, medbrakte stolper eller virke fra stedet. Det kan da også være aktuelt med en «semi-midlertidighet», ved at stolper står over tid og at netting ut fra praktisk rasjonalitet i arbeidet kan bli stående ei tid, inn til et par måneder. Ved passering av bekker med høy vannføring kan det være aktuelt forsterke overgangen med et par bjørkestranger. Distriktet mener at elgjakten i Erikfjelldalen forstyrrer rein i brunst, og elgjakt bør ta mer hensyn til reindriften. Distriktet lager husflidsprodukter av rilkuler også fra bartrær, samt av never. I det samiske reinbeiteområdet er det rett til å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bark til gravning av skinn, gammer, koier, buer, teltstenger og andre bruksting, jf. Reindriftslovens § 25. En verneforskrift må ikke sette dette til side. Det skal ikke betales leie eller kortavgift for jakt, fangst og fiske. Det må ikke legges hindringer i veien for åtsel plass/åtebu ved jakt på gaupe og jerv, samt utkjøring av åte.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til samiske interesser så henvises generelt til kommentar.

Når det gjelder forstyrrelser fra elgjakt, så er det kommunen som forvalter elgjakten, i dette området både som forvaltningsmyndighet og som grunneier. For samisk jakt, fangst og fiske gjelder fortsatt generelle rettigheter definert gjennom reindriftsloven.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Erikfjelldalen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Når det gjelder midlertidige gjerder, så er det generelt søknadspliktig jf. § 7 i). I Erikfjelldalen har distriktet definert et begrenset definert område hvor dette er aktuelt i forbindelse med flytting, i dalrommet langs Urdalsbekken, dvs. en sone definert etter akse utløp Urdalstjønn - Mefjellet – Småheian (høyde 340). Dette området er noe høyereliggende og utenom kjerneområdet med elveslette og flommarksskog. Med denne beliggenhet og begrensnings, så mener Fylkesmannen at punkt om midlertidig gjerde i forbindelse med flytting kan flyttes til § 4, som direkte unntak i denne sonen.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Erikfjelldalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Erikfjelldalen som naturreservat.

36. Rubben, Namsskogan kommune

Totalareal 4.975 daa, hvorav 3.033 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med høgstaudekog og bekkedaler, med innslag av fuktskog, influert av kalk, og gammel skog under naturlig dynamikk. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene.

Området har uvanlig mye rik og svært gammel skog i form av høgstaudekog (NT) og lågurtskog. Ni kjerneområder er definert. Svært gamle trær med sprukken bark og mye dødved gir grunnlag for sjeldne og krevende arter. Trollstobeger (VU) ble funnet på gammel skjortegran. For øvrig er det vanlige arter Namdalen som er registrert, men potensialet for sjeldne og krevende arter er stort. Plantefloraen er rik, med kalkindikatorer som taggbregne,

«tepper» av liljekonvall og markjordbær, selv om kalkskog (VU) ikke er definert som sådan. De skarpe bekkedalene i nord har samme preg som beskrevet ovenfor. Området vil utgjøre en del av et nettverk med vernede områder, med rik og gammel skog i distriktet.

Rødlistede naturtyper i området: Høgstaudegranskog (NT).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer: Bekkekløfter, rike skogtyper (med kalkpåvirkning, selv om kalkskog ikke er konkret definert i området).

Inngrepsstatus:

Det går merket sti gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning anfører at lokaliteten Rubben omfatter sulfidforekomsten Josefmyrtjønna i NGUs malmdatabase. DMF er ikke kjent med at det per i dag foreligger interesser knyttet til forekomsten eller for å drive undersøkelser i området. Fylkesmannen bør følge opp om det er tilrådelig med vern av forekomsten.

Tjåehkere sijte anfører via plankonsulenten i Nord-Trøndelag reinbeiteområde, at for distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er uenig i. Det er rettigheter etablert gjennom alders tids bruk. Derfor skal etter distriktets mening alle reindriftstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige, tillates automatisk. Det vil si at punkt i forskriftenes § 7, spesifiserte unntak, føres til generelle unntak i §4 eller § 6, der det passer.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til samiske interesser vises til generelle kommentarer.

Fylkesmannen har vært i kontakt med NGU på telefon. NGU opplyser at registrering av sulfidforekomsten Josefmyrtjønna er basert på en gammel (tidligere) registrering av ukjent opprinnelse. Forekomsten er ikke gjenfunnet eller bekreftet. Som utfyllende opplysning på registreringens faktaark står det at: *"Anvisningen er ukjent både av stedet skogsjef og av i kjentmann i området. Sistnevnte trodde kanskje anvisningen angår en kalkstein han kjenner til i samme område"*.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Rubben som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rubben:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rubben som naturreservat.

37. Forrotjønnå, Namsskogan kommune

Totalareal 2.414 daa, hvorav 1.214 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med rik sumpskog, høgstaudeskog, flommarkskog og gammel skog under naturlig dynamikk. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene.

Området har sentralt dels svært grov, karakteristisk høgstaudeskog (NT), samt lommer med rik sumpskog, gradering svært truet (EN) i Norsk rødliste 2018. Det er små flekker med kalkmark, rike myrer og rike og intermediære kilder. Svært gamle trær gir grunnlag for krevende arts mangfold, ut over de arter som er registrert. Utenfor kjerneområdet er skogen skrinnere. På elveholmene i Lindsetnesa er det mest snakk om svak kalkrik eng, som er i gjengroing, men det er også areal med bl.a. flommarksskog (VU). Artsbildet er intermediært til rikt, bl.a. med høgstauder som skogstorkenebb og tyrihjelms. Området er forholdsvis topografisk variert, noe som øker som øker mengde nisjer for ulike arter og artsgrupper

Rødlistede naturtyper i området: Rik sumpskog (EN), høgstaudeskog (NT) og flommarksskog (VU).

Området dekker opp følgende prioriteringer i skogvernet: Sumpskog, høgstaudeskog, flommarksskog.

Inngrepsstatus:

Ingen tekniske inngrep. Det er bakenforliggende skog i tilknyttet området, med aktivt skogbruk. Her er det i høringsforslaget beskrevet- og med grunneier avtalt en løsning ved kombinasjon av kompensasjon for botnbru over Lindseta utenfor området, og adgang til ferdsel over området med snøscooter på snødekt mark når ikke Lindseta ikke kan krysses på vinterstid.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt anfører at i henhold til ILO 169. art.14, SP 27 og FN's urfolksdeklarasjon av september 2007, så betyr det at vern ikke begrenser de samiske rettigheter, men er et vern mot ødeleggelse av naturmangfold forårsaket av kommersielle interesser. Vern skal ikke være til hinder for reindrift, og ved eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Distriktets erfaring er at vern øker trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og SNO, spesielt på vinter. Dette kan under gitte omstendigheter være uheldig, og de ber om orientering når slikt inntreffer. De samiske retter bygger på alders tids bruk og sedvane, stadfestet av høyesterett. Distriktet imøteser et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette. Distriktet kan ikke søke dispensasjon for sin drift basert på alders tids bruk og sedvane. På disse betingelser stiller distriktet seg positiv til et verneområde. 5 av 6 sidaandeler i distriktet står bak uttalelsen.

Åarjel Njaarke anfører i konsultasjon, med 5 av 6 sidaandeler til stede, de samme prinsipielle betraktninger i forhold til de samiske rettigheter, og at reindriften ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter. Distriktet påpeker videre at ulike forskrifter har ulike bestemmelser. Distriktet er i ferd med å utvikle distriktsplaner, men anfører at distriktsplaner også har blitt brukt mot reindriften i rettsprosesser. Distriktet påpeker betraktninger om reindriften i Landbruksdirektoratets reindriftsregnskap, bl.a. med henvisning til Rapport 6/2016, om forholdet mellom reindriftsretten og reindriftsloven, herunder at rettighetene ikke er uttømmende regulert gjennomloven, men også basert på alders tids bruk, mv.

Mads Kappfjell, Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, melder på vegne av sin sidaandel at det er bra at formålsparagrafen omfatte bevaring av det samiske naturgrunnlaget, og at vernet dermed anerkjenner og tar hensyn til reindriften bruk. De foreslåtte verneområder er brukt reindriften i uminnelige tider på en ansvarlig måte, noe som muliggjør at det kan sikres unik skognatur gjennom varig vern. Kappfjell anfører videre at det strider mot samisk selvbestemmelsesrett og grunnlovens § 108 at reindrift må søke om visse tiltak i medhold av forskriftenes § 7. Det må opprettholdes en tidsmessig drift, både i forhold til produksjon og forvaltning, samt bevaring av landskap og beite. Derfor er det en prinsipiell holdning at reindriftsrelaterte punkter i § 7 føres inn under de generelle unntakene i § 4 og § 6. En god distriktsplan vil kunne være et grunnlag for både rein- og verneforvaltning.

Maetelen sijte har et gjerdeanlegg i nærheten av Forrotjønna-området. Inndriving skjer via Svarttjønna, og det må påregnes kjørespor av motorsykkkel og ATV på barmark. Trase fra Leikhaugen til Finntjønnefjellet brukes også på barmark ved tilsyn.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift så vises til de generelle kommentarer.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Forrotjønna som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Forrotjønna:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Forrotjønna som naturreservat.

38. Memorgotuva, Grong kommune

Totalareal 311 daa, hvorav 221 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med blant høgstaudeskog, lågurtskiog m/kalk og gammel skog under naturlig dynamikk. Området har særlig betydning for biologisk mangfold

ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Området har varierte naturtyper, herunder høgstaudegranskog og kalkholdig lågurtskog, på grensen til kalkskog, f.eks. med kalkindikatorer som markjordbær. Det er rikest i nedre deler, mens vegetasjonen blir fattigere lenger oppover i terrenget. Huldrelav forekommer, og lungeneversamfunnet er brukbart utviklet, og finnes spredt også på gran. Gubbeskjegg (NT), sukkernål (NT) og gammelgranlav forekommer spredt på gran. Området har potensial for flere kravfulle arter fra flere artsgrupper, herunder marklevende sopp på rik berggrunn. Området grenser nesten til Medjåura naturreservat, som har rik skog bl.a. i form av edellauvskog.

Rødlistede naturtyper i område: Høgstaudegranskog (NT), i tillegg finnes skog nær opp til å være kalkgranskog (VU).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Skog i lavlandet og sørboreal sone, samt rikere skog i form av bl.a. høgstaudeskog.

Inngrepsstatus:

Det er merket sti og trimpost i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kartverket anfører at Memorgotuva er et godkjent navn, og anbefaler at navn bindes sammen: Medjåurda og Memorgotuva naturreservat.

Grong kommune er generelt skeptisk til skog vernes for vernets skyld, og at den nasjonale målsetting om 10% mangler bred skogfaglig forankring. De fleste miljøverdier finnes like gjerne utenfor som innenfor verneområder og i mange tilfeller like gjerne i kulturskog som i naturskog, og kommunen mener at skogens miljøverdier ivaretas på en god måte gjennom de etablerte sertifiseringsordninger. Kommune er bekymret for at en nasjonal dobling av skogvernet medfører ytterligere bandlegging av miljøvennlige ressurser som er råstoff for industri og grunnlag for sysselsetting. Kommunen mener det er et paradoks at skog selges til private og samtidig arbeide for at private skal verne skog. Grong kommune har ingen spesiell kommentar til det foreslåtte verneområdet.

Tjåehkere sijte anfører via plankonsulenten i Nord-Trøndelag reinbeiteområde, at for distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er uenig i. Det er rettigheter etablert gjennom alders tids bruk. Derfor skal etter distriktets mening alle reindriftstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige, tillates automatisk. Det vil si at punkt i forskriftenes § 7, spesifiserte unntak, føres til generelle unntak i §4 eller § 6, der det passer.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift, vises til generelle kommentarer. Området er lite, har viktige kjerneområder, og Fylkesmannen kan ikke anbefale generelt unntak for uttak av ved. Ved vil kunne finnes i nærheten, og (betydelig) lettere tilgjengelig enn i verneområdet.

Navn

Medjåura er et eksisterende naturreservat, og forslagsområdet grenser nesten til reservatet, det vil si at avstanden er ca. 50 meter mellom områdene. Det vil kunne være aktuelt å slå reservatene sammen hvis det skulle komme tilbud om mellomliggende områder. Men med to separate områder så foreslår Fylkesmannen å bruke navnet *Memorgotuva*, for ikke å invitere til misforståelse på grunn av navna.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Memorgotuva:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Memorgotuva som naturreservat.

39. Sandtjønnhaugen, Høylandet kommune

Totalareal 335 daa, hvorav 271 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med blant annet kalkskog og gammel skog under naturlig dynamikkog av naturtyper bl.a. med kalkskog og høgstaudeskog. Området har særlig

betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Hovedverdi ligger i kalkskog, med overganger til høgstaudeskog. Det er også litt preg av svak bekkekløft og boreal regnskog, og partier med fuktskog, herunder noe intermediær sumpskog og preg av kilder. Det er to kjerne områder, med verdi A og B. Kalkskogen er rik på sjeldne og kalkkrevende sopper. Sopper er arter som opptrer på tidlig høst og ujevnt fra år til år, slik at observasjon av noen slike sopper kan indikere at (mange) flere er til stede. Mange slike sopper er også avhengig av at det er gammel skog. Av arter kan bl.a. annet nevnes ferskenstorpigg (VU) og barbarslørsopp (NT). Det er potensial for krevende lavarter på gammel skog, uten at det er dokumentert.

Rødlistede naturtyper i området: Grankalkskog (VU), innslag av høgstaudeskog (NT).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Kalkgranskog, fuktskog.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Grunneier i Sandtjønnehaugen påpeker ønske om trase for snøscootertransport til bakenforliggende hytte, samt drift av bakenforliggende skog.

Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt anfører at i henhold til ILO 169. art.14, SP 27 og FNs urfolksdeklarasjon av september 2007, betyr at vern ikke begrenser de samiske rettigheter, men er et vern mot ødeleggelse av naturmangfold forårsaket av kommersielle interesser. Vern skal ikke være til hinder for reindrift, og ved eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn. Distriktets erfaring er at vern øker trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og SNO, spesielt på vinter. Dette kan under gitte omstendigheter være uheldig, og de ber om orientering når slikt inntreffer. De samiske retter bygger på alders tids bruk og sedvane, stadfestet av høyesterett. Distriktet imøteser et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette. Distriktet kan ikke søke dispensasjon for sin drift basert på alders tids bruk og sedvane. På disse betingelser stiller distriktet seg positiv til et verneområde. 5 av 6 sidaandeler i distriktet står bak uttalelsen.

Åarjel Njaarke anfører i konsultasjon, med 5 av 6 sidaandeler til stede, de samme prinsipielle betraktninger i forhold til de samiske rettigheter, og at reindriften ikke kan forholde seg til et nettverk av forskrifter. Distriktet påpeker videre at ulike forskrifter har ulike bestemmelser. Distriktet er i ferd med å utvikle distriktsplaner, men anfører at distriktsplaner også har blitt brukt mot reindriften i rettsprosesser. Distriktet påpeker betraktninger om reindriften i Landbruksdirektoratets reindriftsregnskap, bl.a. med henvisning til Rapport 6/2016, om

forholdet mellom reindrifftsretten og reindrifftsloven, herunder at rettighetene ikke er uttømmende regulert gjennom loven, men også basert på alders tids bruk, mv.

Mads Kappfjell, Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, melder på vegne av sin sidaandel at det er bra at formålsparagrafen omfatte bevaring av det samiske naturgrunnlaget, og at vernet dermed anerkjenner og tar hensyn til reindriffts bruk. De foreslåtte verneområder er brukt reindriften i uminnelige tider på en ansvarlig måte, noe som muliggjør at det kan sikres unik skognatur gjennom varig vern. Kappfjell anfører videre at det strider mot samisk selvbestemmelsesrett og grunnlovens § 108 at reindrift må søke om visse tiltak i medhold av forskriftens § 7. Det må opprettholdes en tidsmessig drift, både i forhold til produksjon og forvaltning, samt bevaring av landskap og beite. Derfor er det en prinsipiell holdning at reindrifftsrelaterte punkter i § 7 føres inn under de generelle unntakene i § 4 og § 6. En god distriktsplan vil kunne være et grunnlag for både rein- og verneforvaltning. Sandtjønnehaugen naturreservat og områdene omkring benyttes. Det er viktig at eksisterende stier, traktorveger og selvvalgte traseer kan ryddes.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift vises til generelle kommentarer. Området er lite, har svært viktige kjerneområder, og Fylkesmannen kan ikke anbefale generelt unntak for uttak av ved. Ved vil kunne finnes i nærheten.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Sandtjønnehaugen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Transport av materiell og utstyr til bakenforliggende hytte og virke fra bakenforliggende skog legges inn i forskriftens § 7.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sandtjønnehaugen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sandtjønnhaugen som naturreservat.

40. Bergsåsen, Snåsa kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 651 daa, hvorav 649 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2.837 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av variert gammel og lite påvirket skog på kalkgrunn. Videre er formålet å bevare sårbar natur som grankalkskoger og furukalkskoger, med sjeldne og sårbare arter og rikt arts mangfold knyttet til disse naturtyper, og dermed også særlig betydning for biologisk mangfold.

I Bergsåsen naturreservat har store forekomster av de fredede orkideene marisko og flueblom, og for øvrig rekke andre orkideer og rødlistearter. Det er registrert i alt 956 arter og underarter (taksa) av karplanter, moser, lav og sopp i naturreservatet. Kalkskogen fortsetter østover i utvidelsesområdet, som har stort artspotensial både for orkideer og sjeldne sopper. Også søyleeiner er karakteristisk for kalkskoger, og store søyleeiner finnes i området. Flere bestander marisko, den største med inntil ca. 150 planter, er sommeren 2020 registrert i utvidelsesområdet.

Naturtyper på rødliste i området: Kalkgranskog (VU). Kalkfuruskog (NT).

Prioriterte naturtyper for skogvern i området: Kalkgranskog, kalkfuruskog.

Inngrepsstatus:

Natursti med rasteplass går gjennom området. Det er satt ut en del svært enkle sittebenker her og der. Mellom eksisterende naturreservatet og plantefredningsområdet går ei kraftledning. Det er flere stier i området. Om vinteren kjøres det opp skiløype gjennom søndre del av området. Heimtjønna er vannkilde for Berg vasslag, og det går vannledning fra Heimtjønna og til et basseng. Dette bassenget med en liten bygning ligger like innenfor grensa til nåværende naturreservat.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Øyvind Pettersen Berg anfører på vegne av grunneierne i Bergsåsen ønske om at uttransport av felt elg fortsatt kan gjøres med hjulkjøretøy. De bruker mest mulig av den etablerte veitrase, med avstikkere. Bergsåsen er tørrlendt og grunt land, slik at det ikke settes spor etter ATV.

Øyvind Pettersen Berg anfører på vegne av Berg vasslag at to vannslanger går fra Heimsjøen, og ned til et vannbasseng like ovenfor vernegrensa, og ønsker mulighet for vedlikehold/oppgradering av ledning. Man har også diskutert mulighet for grunnboring. Vernebestemmelsene kan ikke være til hinder for det.

Snåsa Idrettslag og Snåsa idrettsråd påpeker at den populære skiløypa «Bygdaløypa» går gjennom deler av forslaget om Bergsåsen, og at det er behov for fortsatt å rydde og kjøre denne løypa. Videre at det er flere stier i Bergsåsen, og at tilrettelegging av stier kan fortsette. Snåsa idrettslag er i ferd med å utarbeide nytt orienteringskart for Bergsåsenområdet, og ber om planen ikke sperrer for å benytte området til orienteringsløyper. Videre at idrettsarrangement som orienteringsløp og terrengløp kan arrangeres i området, og man er innforstått med at slike arrangement ikke skal medføre vesentlige fysiske inngrep eller ødeleggelse av naturverdier.

Snåsatrakk anfører at det går skiløype gjennom utkanten av nåværende Bergsåsen naturreservat og gjennom utvidelsesområdet. Det er viktig at denne løypa også i fremtiden kan kjøres med trakkemaskin. Det er noe fortløpende behov for å rydde traseen. Det trækkes i en bredde for et skøytespor og et klassiskspor.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at kraftlinjetraseer kommer i kontakt med området Bergsåsen. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Statnett ber om at standardbestemmelser for nett for linjer knyttet til Bergsåsen naturreservat, tas inn i § 4.

Tensio TN anfører at de har anlegg nært Bergsåsen naturreservat, og mener at deres behov her er dekket i forskriftens § 7 c).

Låarte sijte anfører i konsultasjon at Blomliseter brukes på vinter, og at Bergsåsen ligger utenom aktivt reinbeiteområde. Gammelskog er viktige beiter for rein når det ellers er vanskelige vinterbeiteforhold. Således kan vern være en fordel for reindrift. Distriktet anfører at de forbeholder seg retten til å drive etter den til enhver tids gjeldende reindriftslov.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift, så har distriktet anført at området ikke er et praktisk benyttet reindriftsområde.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Bergsåsen som i høringsforslaget.

Avgrensing

Ved vannbassenget som ligger rett innefor opprinnelig vernegrense er det en del virksomhet. Fylkesmannen innstiller på at grensa for det eksisterende reservatet justere noe, slik at bassenganlegget kommer utenfor vernegrensa.

Verneforskrift

Tillatelse til å kjøre opp Bygdaløypa legges inn som unntak i forskriftenes § 6. Det vil si at

motorferdselsloven gjelder og at skiløypa kan kjøres opp av f.eks. idrettslag. Kommunen har myndighet til å regulere slik kjøring. Løypetraseen kan ryddes. Enkel tilrettelegging knyttet til stiene kan tillates etter § 7, dvs. etter søknad.

Med hensyn til idrettsarrangement, så må større arrangement omsøkes. Bergsåsen har robust markdekke, men sårbare lokaliteter f.eks. med marisko/flueblom. Flueblom kan stå i små bestander på ganske tørre områder, mens typisk område for marisko er litt fuktige områder i halvskygge. Men de kan også stå på samme grunn. Den største mariskoforekomsten som er funnet, ca. 150 planter, er i et flatt, litt fuktig terrengdrag sørøst i utvidelsesområdet. Bergsåsen har småkupert og til dels svært rugget landskap, og et slikt terrengdrag ville ha vært naturlig å legge leia etter hvis man går utenom stier etter kart. En kan stille spørsmålstegn ved Bergsåsen sin egnethet for orienteringskonkurranser, da kalkfjell kan ha hyppige store og små sprekker og groper, ofte skjult i vegetasjonen, og utgjør en stabil fare beinbrudd og overtråkk. Poster og traseer må ikke legges opp slik at marisko/flueblomforekomster trampes ned. Terrengløp etter stier er uproblematisk. En ser heller ikke noe problem med orienteringsposter som anlegges slik at plassering/naturlig adkomst ikke er via marisko (og flueblom) forekomster. Bergsåsen er et ganske stort område, og ulike interesser bør kunne kombineres. Det henvises til § 7 d) for arrangement. Vedlikehold av vannledning og transport i den forbindelse legges inn i henholdsvis § 4 (generelt unntak) og § 7 (etter søknad).

Med hensyn til uttransport av elg, støtter Fylkesmannen grunneiernes kommentarer på at underlaget er tørrlendt og grunt og at hjulkjøretøy (overveiende) ikke vil sette spor. Topografien i Bergsåsen er også slik at transport utenfor stier og traseer begrenses naturlig. For Bergsåsen konkret ville et direkteunntak for hjulkjøretøy i § 6 kunne fungere. Men motorferdsel i utmark generelt og verneområder spesielt er også en nasjonal tematikk med nasjonale prinsipper, som Miljødirektoratet vurderer. Problemstillingen adresseres videre. Utfrakt med hjulkjøretøy vil uansett kunne tillates gjennom § 7, og Fylkesmannen mener at «langtidstillatelser» da kan gis, jf. retningslinjer i forvaltningsplan.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bergsåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser til vår kommentar i kap. 7 angående motorferdsel for uttransport av felt vilt.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilråd utvidelse av Bergsåsen naturreservat.

41. **Blomliseteren, Snåsa kommune**

Totalareal 1.078 daa, hvorav 783 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog med blant annet høgstaudeiskog og gammel skog under naturlig dynamikk. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Området er en svært markant høgstaudegranskog, med sine svært store, gamle trær, død ved og den frodige undervegetasjon. Av arter kan nevnes taiganål (VU), gubbeskjegg (NT) og svartsoneskjegg (NT). Noen orkideer er registrert, som stortveblad, brudesporer og nattfiol. Kjerneområdene har livsmiljø for krevende og sjeldne arter knyttet til gammel rik skog. Selve setervollen er uvanlig stor, har naturbeitemark (tilsvarende naturtypekategori semi-naturlig eng) (VU), med naturtypeverdi A (Svært viktig), Artsmangfoldet er rikt. Den nære kombinasjonen mellom en slik blomstereng og naturskogen kan være viktig for mange insektarter som har livssyklus knyttet til disse naturtyper. Enga vil være avhengig av beiting/skjøtsel.

Rødlistede naturtyper i området: Høgstaudegranskog (NT), semi-naturlig eng (VU).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Rike, gamle skoger under naturlig dynamikk.

Inngrepsstatus:

Det er et gammelt gjerde ved setervollen, samt bygninger på vollen. Det går merket sti gjennom området. I høringsforslaget går et veglegeme definert som traktorveg i utkanten av nordvestre hjørne. Det er en sone med hogstfelt i nordvestre hjørne.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Gustav Berg påpeker på vegne av flere at traktorveg/skogsbilveg i området Blomliseter ikke er med på kartet, at vegen brukes i forbindelse med skogbruk og jakt. Vegen har fått statsstøtte, og må vedlikeholdes. Det er enklest at vegen og nærområder bør ikke tas med i

verneområdet. Påtegnet sti i fortsettelsen av veg er også veg.

Gjermund Eggen, grunneier Blomlisetran justerer tilbud mht. å ta deler av setervoll ut av tilbud.

Jarl Erik Omli skisserer mulige scooterleier tilknyttet Blomlia, en eksisterende lei til bakenforliggende Omliseter, ei løype som er bratt og krevende. Så et alternativ med ei framtidig løype som følger hovedsti inn til Omlietra, med mulig bro over bekk. Samt ei løype som tar av fra traktorveg og går opp på fjellet, benyttet av samer og andre.

Johan Storm Nielsen er tidligere grunneier til gnr/bnr 49/5i Snåsa kommune som ligger i samme område som Blomliseter, ser svært positivt på forslaget og mener at området burde utvides nordøstover, inklusive eiendommen 49/5.

Kartverket og Språkrådet anfører at Blomliseteren er det godkjente navnet.

Låarte sijte anfører i konsultasjon at Blomliseter brukes på vinter, og at Bergsåsen ligger utenom aktivt reinbeiteområde. Gammelskog er viktige beiter for rein når det ellers er vanskelige vinterbeiteforhold. Således kan vern være en fordel for reindrift. Distriktet anfører at de forbeholder seg retten til å drive etter den til enhver tids gjeldende reindriftslov.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift, så henvises til de generelle kommentarene.

Navn

Fylkesmannen foreslår å endre navnet til Blomliseteren, slik Kartverket foreslår.

Avgrensing

At hus på setervollen holdes utenfor reservatstatusen, aksepteres og er praktisk ved eventuelle ønsker om bygningsmessige justeringer. Selv om arronderingen blir noe oppstykket. Selve vollen, med sin status som seminaturlig eng, er imidlertid en viktig del av vernegrnlaget. Det er en tynn sone med gammelskog nord for traktorvegen, men beste løsning er likevel å legge grense sør for traseen, for å unngå trafikkforvaltning etter denne leia i et verneområde. Fylkesmannen tilrår også at grensa overveiende trekeks utenfor hogstfeltet.

Verneforskrift

Med hensyn til bakenforliggende setre/hytter legges aktuelt unntakspunkt i § 7. Innspillet om ulike traseer, noteres og kan legges til grunn i søknadsbehandling. Det kan være fornuftig med ei lita bru over lita kløft for hovedleia til Omlisetran. Punkt om enkle tilrettelegging legges inn i § 7. Fylkesmannen mener videre at området har en størrelse og struktur som medfører at Sametingets ønske vedrørende uttak av bjørk for ved og virke kan imøtekommes.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Blomliseteren:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Blomliseteren som naturreservat.

42. Lystjønna, Steinjer kommune

Totalareal 1.114 daa, hvorav 741 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

gammel og lite påvirket skog med kalkskog, slåttemark, og gammel skog under naturlig dynamikk. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtypene.

Området er en mosaikk av rike og fuktige granskogtyper, rikmyrer og noe slåttemark (EN). Grankalkskog (VU) (lågurtskog) i veksling med høgstaudeskog (NT) og rik sumpskog (EN) dominerer i lavereliggende deler, og småbregneskog og blåbærskog på toppene. Den freda orkideen marisko vokser vest for vatnet, og det er store forekomster av orkideer på myrene, bl.a. engmarihand, lappmarihand, brudespore. Mose- og lavfloraen er svært artsrik. Mange sopper er spesialister på kalk, og området har stort potensial for sjeldne og rødlistede sopparter.

Rødlistede naturtyper i området: Høgstaudegranskog (NT), kalkgranskog (VU, rik sumpskog (EN), slåttemark (EN).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Kalkskog, rik sumpskog, rike skoger.

Planstatus:

Området er LNF-område i kommuneplan, samt at et areal er avsatt til hytteområde i kommuneplan.

Inngrepsstatus:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 høringsuttalelser til verneforslaget.

Steinkjer kommune anfører til oppstartmeldinga at planområde nr. 14 (Lystjønna) er ikke avmerket i oversiktskart i oppstartmeldingen. Seinere høringsdokumenter bør inneholde en oversikt over den enkelte kommunes måloppnåelse i forhold til statens målsetting om et vern av 10 % produktiv skog. Kommunen anfører i senere uttalelse at regel om medbrakt ved får bålbrekking er vel strengt.

Tjåhkere sijte anfører via plankonsulenten i Nord-Trøndelag reinbeiteområde, at for distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er uenig i. Det er rettigheter etablert gjennom alders tids bruk. Derfor skal etter distriktets mening alle reindriftstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige, tillates automatisk. Det vil si at punkt i forskriftenes § 7, spesifiserte unntak, føres til generelle unntak i §4 eller § 6, der det passer.

Grunneieren, By Brug, ber om at forskriftspunktet om bålbrekking endres, slik at virke fra stedet kan brukes og at medbrakt ved ikke er nødvendig. De påpeker at området er lite brukt, at arealene langs vatnet vil brukes lite og at det kan være elgjegere som år og annet kan føle behov for å lage seg et bål. Det er også et poeng at verneregler er forståelige.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift, så henvises til de generelle kommentarene.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Lystjønna som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen har vært på befaring sammen med grunneier for å se på innspillet om bål. Det var en del gamle trær med markerte kvistkranser som ønskes beskyttet mot kvistbryting for bål. Området er småkupert, og heller ikke strandlinja er attraktiv for opphold. Området er også så nært jakthytte, at det like gjerne kan være naturlig å gå dit for å varme seg. Videre er området nært eksisterende Kvamsfjellet naturreservat, for tiden ca. 28 000 daa stort. Konklusjon etter befaring er at det er lite potensial for at særlig skade skjer med de allmenne bålregler, herunder sett i sammenheng med det nærliggende Kvamsfjellet naturreservat, med mye skog. Fylkesmannen tilrår endring i formulering om bålbrekking til å omfatte småvirke fra stedet.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Lystjønna:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Området berører et mindre areal lagt ut som framtidig fritidsbebyggelse i kommuneplanen.

Området er ikke regulert, arealet berører kalkskoglokalitet med verdi A og myr.

Miljødirektoratet legger derfor til grunn at grunneier har valgt å tilby arealet til frivillig vern.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lystjønna som naturreservat.

43. Kvamsfjellet, Steinkjer kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 9.402 daa, hvorav 1.855 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 38.380 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å sikre et variert område med naturskog og slåttemarker.

Med sin variasjon i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for biologisk mangfold, særlig knyttet til truet, sjelden og sårbar natur i form av rike skogtyper, kalkskog og kalkkilder, eldre granskog, kulturbasert slåttemark, slåttemyrer og engskog i området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området har store areal med kalkgranskog (VU) og høgstaudeskog (NT), og mange områder med rike og ekstremrike slåttemyrer (CR) og slåttemarker (CR). Det er også ganske store områder med såkalt slåttemyrkant, en naturtype som etter hvert er vanskelig å finne på grunn av gjengroing av slåttemyrer. Området er rikt på orkideer og sjeldne og krevende lavarter som lever på svært gamle trær. Sammen med eksisterende Kvamsfjellet naturreservat vil området utgjøre et areal på 38 000 daa, med store areal kalkskog, slåttemark og slåttemyr. Området er et av de mest verdifulle områder i landet av denne typen.

Rødlistede naturtyper i området: Grankalkskog (VU), høgstaudeskog (NT), slåttemark/slåttemyr (CR).

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Kalkskog, rike skoger. Sammen med nåværende Kvamsfjellet naturreservat dekker området også opp prioriteringen «storområde på kalkgrunn».

Inngrepsstatus:

Det er merket sti og trimpost i området. Det kjøres opp skiløyper gjennom området. Ei skihytte ligger midt i området, men er utskilt fra selve reservatområdet. Det går vannledning gjennom området. Området beites.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Steinkjer kommune anfører at eksisterende ski- og turløyper, samt seterstier må kvalitetssikres og digitaliseres i alle planområdene som vernes. Dette kan gjøres gjennom kontakt med kommunens GIS-ansvarlig, lokale idretts- og historielag. For de skiløypene som kjøres mest opp, bør Fylkesmannen vurdere eventuell slitasje på slåttemyr før skiløypene digitaliseres, slik at virkningen av oppkjøringen ikke blir i strid med verneformålet. Fylkesmannen bør kommunisere tydelig vernets betydning for bruksrettighetene til Kvernå allmenning. Kvernå bygdeallmenning har gnr/bnr 399/2, ikke 399/1 (Statskog). Dette må rettes i oppstartmeldingen. Seinere høringsdokumenter bør inneholde en oversikt over den enkelte kommunes måloppnåelse i forhold til statens målsetting om et vern av 10 % produktiv skog. Kommunen påpeker mangler i forskriftene angående el-anlegg/kraftledning i eksisterende reservat, og har spørsmål angående forskriftspunkt for skihytte.

Kvernå bygdeallmenning som grunneier påpeker vannledning gjennom området, og at det bør være mulig med tilkomst med utstyr for vedlikehold. Videre påpekes mulighet for vedlikehold av gjerder og eksisterende jakttårn, og at nye jakttårn kanskje bør kunne settes opp. Videre påpekes seterveier og skiløyper i forhold til forvaltningsplan, og hva innebærer punktet om tiltak for forvaltning av vilt og fisk, samt om det er nødvendig å søke om oppsetting av gjerde.

Øystein Solheim, leder i Dalbygda beitelag, opplyser pr. telefon at beiting er en allmenningsrett i området, og at området beites med sau og storfe. Det er ikke beiteanlegg inne i forslagsområdet i dag, men det kan bli aktuelt med et sperregjerde i framtida. Dette gjerdet bør ikke gå i "siksak" etter administrative grenser, men bør ha et fornuftig og praktisk forløp.

Tjåhkere sijte anfører via plankonsulenten i Nord-Trøndelag reinbeiteområde, at for distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er uenig i. Det er rettigheter etablert gjennom alders tids bruk. Derfor skal etter distriktets mening alle reindriftstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige, tillates automatisk. Det vil si at punkt i forskriftenes § 7,

spesifiserte unntak, føres til generelle unntak i §4 eller § 6, der det passer.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til reindrift, så henvises til de generelle kommentarene.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Kvamsfjellet som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen har gjennomført befaring sammen med driftsleder i Veldemelen vasslag, for å se på vannledning og vannanlegg, samt hatt kontakt med leder i Dalbygda beitelag via telefon. Vedlikehold av anlegg er automatisk tillatt jf. § 4, mens motorisert adkomst omsøkes og tillates etter § 7. Vasslaget har brukt både ATV og helikopter for transport og gravemaskin for arbeid i området. Oppkjøring av skiløyper (se kart under) tillates etter § 6, mens merkede turstier kan vedlikeholdes. Gjerder kan godkjennes etter § 7 og anlegges slik at sårbare områder unngår trakk av tunge beitedyr. Ved eventuelt vedtak bør forvaltningsplanen for Kvamsfjellet rulleres. Med hensyn til skihytta, så er den grenset ut av forslaget. Angjeldende punkt tas ut av forskrift, og det blir motorisert adkomst for transport til hytta som reguleres gjennom § 7. De aktuelle punkt for el-anlegg legges inn.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kvamsfjellet:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Kvamsfjellet naturreservat.

44. Sørdalshalla, Steinkjer kommune

Totalareal 214 daa, hvorav 191 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og lite påvirket skog og en mosaikk av naturtyper bl.a. med kalkskog og høgstaudeskog. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Området er ei bratt lise og har tette mosaikker av høgstaudeskog, kalkskog, partier med sumpskog og noe bekkekløft. Dette gir et rikt og variert arts mangfold, med en del svært krevende moser, og urter som skogmarihand, sumphaukeskjegg, turt og tyrihjel. Flomtværbladmose (EN) er funnet i bekkekløfta i vest, en art som ifølge Artskart ikke er registrert i Trøndelag tidligere. Området har for øvrig potensial for krevende sopper som er knyttet til rik berggrunn og arter knyttet til gammel gran.

Rødslitete naturtyper i område, i mosaikker: Kalkgranskog (VU), høgstaudegranskog (NT), rik gransumpskog (EN)

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Rike skoger i lavlandet, kalkgranskog, gransumpskog, bekkekløft.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kartverket og Språkrådet anfører at Sørdalshalla er «nyskapt» navn som viser til elva Sørå og at området ligger på sørsiden av dalen. Dalhalla er det vanlig brukte navnet. Kartverket har opprettet navnesak, med Dalhalla og Sørdalshalla som alternativ. Kartverket foreslår at Dalhalla brukes. Som reservatnavn. Språkrådet sier at navnesetting må avventes inntil navnesak er avklart.

Steinkjer kommune anfører at regel om medbrakt ved for bålrensing er vel strengt.

Tjåehkere sje anfører via plankonsulent i Nord-Trøndelag reinbeiteområde, at for distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er uenig i. Det er rettigheter etablert gjennom alders tids bruk. Derfor skal etter distriktets mening alle reindrifstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige, tillates automatisk. Det vil si at punkt i forskriftenes § 7, spesifiserte unntak, føres til generelle unntak i §4 eller § 6, der det passer.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn på reindrift, så vises til generelle kommentarer. Området er lite, har viktige kjerneområder, og Fylkesmannen kan ikke anbefale generelt unntak for uttak av ved (§ 4). Ved vil kunne finnes lettere tilgjengelig like i nærheten. Fylkesmannen mener også at med hensyn til bål, så er området bare ca. 200 da stort, med prinsipielt standpunkt at lokalt virke i så små områder ikke benyttes til bålbrenning. Området også så pass bratt at det ikke er et område som er spesielt egnet for tur- og bålbrenning,

Navn

Området kan ikke vernes uten å ha et navn. Fylkesmannen foreslår at Sørdalshalla fortsatt benyttes i og med at navnesak er opprettet. Skulle valget bli annerledes, så kan reservatet omdøpes gjennom mindre vesentlig forskriftsendring, dersom nytt navn ikke er klart til vernetidspunktet. Fylkesmannen tilrår navnet Sørdalshalla som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Sørdalshalla:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Sørdalshalla som naturreservat.

45. Djupdalen, Verdal kommune

Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner - Utvidelse

Verneareal Djupdalen 5.583. daa, nytt verneareal nasjonalparken 3.421 daa, hvorav 4.382 daa er produktiv skog. Nytt totalareal nasjonalparken 1.937 km². Alt nytt

vernearealet ligger i Verdal kommune.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket gammel skog under naturlig dynamikk, med naturtypene høgstaudekog, flomskogsmark og elvekløft/bekkekløft, gammel skog under naturlig dynamikk og sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtyper.

Områdets hovedverdi ligger i et omfattende elvekløftlandskap, med varierte skogtyper som høgstaudegranskog, storbregne- og småbregnegranskog og flommarksskog. Kalkbarskog er også nevnt i rapport, men ikke konkret beskrevet. Vegetasjonen er rik, med en rekke krevende planter, som firblad, olavsstake, rødsildre. Området har potensial for krevende arter som lever på gamle trær. Det er fosserøyksoner tilknyttet to fossefall i nord, men disse er ikke nærmere undersøkt. Sammen med eksisterende vern utgjør elve- og bekkekløftene strekning på ca. 7 km.

Verneverdi: Tilbudsområdene vurderes å ha regional verdi (**), men sett i sammenheng med allerede vernet område i Ferlandet, herunder med edellauvskog, så er verneverdi trolig nasjonal (***).

Rødlistede naturtyper i område: Høgstaudekog (NT), flommarksskog (VU), kalkbarskog (VU).

Prioriterte naturtyper for skogvern: Bekkekløft, flommarksskog, (kalkbarskog), fosserøyksoner.

Inngrepsstatus:

Det går kraftledning gjennom området. Merket sti til Tørrgranvola går gjennom området. I nordre del ligger Flyanvollen i området. Det er ikke bygninger på setervollen i dag, men en trimpost der («Kjentmann Verdal»).

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Juldal/Kverndal beitelag ønsker at deres næringskjøring blir likestilt med reindriften, og viser til Lov om motorferdsel i utmark, og henviser til de aktuelle paragrafer i § 7 med hensyn til barmarkskjøring og oppføring av gjerder og samleanlegg.

De ønsker også at det gis mulighet for utvisning av seter hvis det er behov for det.

Verdal idrettsråd er en stor folkehelseaktør i Verdal med 50 kjentmannsposter. To av disse blir berørt, en ved stien til Tørrgranvola i forslaget om Djupdalen, og en til Flyanvollen innenfor forslaget til utvidelse av nasjonalparken. Idrettsrådet ber om at dette blir hensyntatt.

Kartverket anfører at Djupdalsbekken er godkjent skrivemåte, mens Djupdalen ikke er registrert. Kartverket kan registrere Djupdalen som navn.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at kraftlinjetraseer kommer i kontakt med utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Tensio TN anfører at de har kraftledning knyttet til Djupdalen naturreservat/utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, og ber her om at det i forskriften tas inn punkt for unntak, som gjør at de kan ivareta sine forpliktelser for nettet, dvs. «nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift- og vedlikehold av eksisterende energi—og kraftanlegg, og oppgradering og fornyelse av kraftledninger.

Skækhøre sijte (nord for Tverrelva) anfører via plankonsulenten ang. utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark at Skæhkere sijte er et helårsdistrikt. Det kan derfor bli aktivitet både med snøscooter og barmarkskjøretøy i området, samt andre typiske behov som midlertidige gjerder mv. Om utvidelsen blir vedtatt, vil den følge samme forskrift og forvaltningsplan som eksisterer for nasjonalparken. For distriktet er arealvern, uavhengig av verneform, i stor grad positivt for reindriften. Samtidig legger vernet en del potensielle begrensninger på reindriftras rettigheter som distriktet prinsipielt er uenig i. Dette gjelder rettigheter som den samiske reindriften har etablert gjennom alders tids bruk. Alle reindrifstiltak som etter dagens forskrift er søknadspliktige må tillates automatisk. Reindriftsretten reguleres gjennom reindriftsloven og alders tids bruk.

Skæhkere sijte anfører i konsultasjon at distriktet er presset av mange inngrep, i form av hyttebygging, skiaktivitet, hogst, skogsveger mv. Gammel skog er viktig som vinterbeite, idet rein beiter på lav i gammelskog. Hogst av gammelskog medfører at rein kan trekke ned i bygda eller over grensa til andre distrikt. Det aktuelle området ved Hommelberget – Djupdalen er spesielt høstbeite under brunst, men Skæhkere er også et typisk helårsdistrikt, med stor overlap mellom sesongbeitene. Det kan derfor bli aktuelt både med snøscooter, barmarkskjøretøy, samt andre typiske behov som midlertidige gjerder, mv. Samtidig legger vernet på en del begrensninger distriktet er uenig i, og for rettigheter som den samiske reindriften ha etablert gjennom alders tids bruk. Skæhkeres oppfatning er da at alle unntak, som i dag er søknadspliktig, skal unntas automatisk. Distriktet er ut fra disse forutsetninger positiv til utvidelse av nasjonalparken som foreslått.

Gasken Laante sijte (sør for Tverrelva) anfører via plankonsulenten for Nord-Trøndelag reinbeiteområde at det planlagte området knyttet til Djupdalen og Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark benyttes senhøst, vinter og vår, men at det også kan benyttes på andre tider av året. Gasken Laante er et typisk helårsområde med til dels stor sesongoverlap mellom beiteområdene. Derfor kan det bli aktivitet med snøscooter og barmarkskjøretøy, samt andre typiske behov som oppstår under reindrifsutøvelsen. Utvidelse av nasjonalparken skjer under eksisterende forskrift, men Djupdalen naturreservat kommer i et nytt område, som blir mer intensivt utnyttet av distriktet. For distriktet er arealvern i stor grad positivt for reindriften, samtidig som vern legger en del potensielle begrensninger på reindriften, og som distriktet er prinsipielt uenig i. Det gjelder rettigheter som reindriften har etablert gjennom alders tids bruk. Gasken Laante sijtes

oppfatning er derfor at alle reindriftstiltak som i forskriften er søknadspliktige, jf. § 7 e, f, g, h føres inn under § 4 og § 6, der det passer.

Gasken Laanten sijte anfører i tillegg i konsultasjon at reindriftskart kan være unøyaktige, idet alle areal er viktige for reindrift. Ibland må de ned i de trange dalene for å hente opp rein. De har erfaring for at verneområder kan tiltrekke seg anlegg av hytteområder i nærheten. Verneområder burde derfor være større. Hytter, veger, grøfter og ferdsel er til ulempe for reindriften. Distriktet ønsker mer informasjon fra nasjonalparkstyret hvis nasjonalparken blir utvidet innen deres område.

Fylkesmannens kommentarer:

Med hensyn til innspill fra Væren og Juldalen beitelag, så har samiske interesser i utgangspunktet en spesialstilling i vernesaker som urfolk og etter avtalen mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet om verneprosesser i samiske områder. Med hensyn til motorisert ferdsel og verneforskrift, så er det både i forhold til jordbruk og reindrift praktisk handtert med en kombinasjon av direkte unntak (§6) og unntak etter søknad (§7). Men det er ikke knyttet til like punkter. Reindriften har mer generell tilnærming, mens punkter knyttet til landbruksnæring er mer spesifikke mht. formål. I tillegg gir § 8 gir en generell mulighet for dispensasjon. Når det gjelder motorisert ferdsel, så må det uansett være ferdsel i medhold av motorferdselsloven m/forskrift.

Med hensyn til seter, så er det i utgangspunktet et privatrettslig forhold mellom grunneier og rettighetshaver, og som Fylkesmannen ikke tar stilling til. Her er det slik at rettighetshavere kan ha rett til seter, mens grunneier har rett til å anvise sted/tomt for anvisning av seterretten.. Med hensyn til areal i Djupdalen, så er dette et så begrenset område i forhold til areal for øvrig, at utvisning akkurat her trolig er lite aktuelt. I dette området er det flere setervoller i Juldalen, knyttet til veger Innenfor nasjonalparkarealet er det en gammel setervoll, Flyanvollen. Nasjonalparkforskriften har ikke eksplisitte punkter om etablering av setring, men punkter om enkle gjeterhytter. Nasjonalparken er et stort område, med mange gamle setertufter, i ulik situasjon og forfatning. Fylkesmannen foreslår ikke endring av forskriften, slik at tematikken eventuelt blir å handtere i forhold til nasjonalparkens forskriftspunkter, aktuelle unntaksbestemmelser og forvaltningsplan, hvis spørsmålet skulle dukke opp. Flyanvollen ligger ca. 200 meter fra forslagsgrensa, og hadde det vært konkrete planer kunne vollen ha vært grenset ut.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Djupdalen som i høringsforslaget. Fylkemannen tilrår ingen endring i navnet på Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Avgrensing

Området deles av fylkesvegen mellom Verdal og Vera. Området grenser til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte – Skæhkere nasjonalpark. En nasjonalpark har et annet verneformål enn naturreservat. Naturtypene i tilbudet er likevel en fortsettelse av naturtyper i nasjonalparken, og i nasjonalparkens formålsparagraf er lavereliggende skogområder beskrevet som svært viktige landskapstyper. I høringsforslaget var området nord for fylkesvegen foreslått som

utvidelse av nasjonalparken, mens området sør for vegen var foreslått opprettet som Djupdalen naturreservat. Begrunnelse i høringen var at det ikke var ønskelig å etablere nasjonalparken på sørsida av vegen. Nå tilrår Fylkesmannen at denne grensa flyttes nordover, slik at hele Djupdalen blir med i reservatet. «Ulempen» er da at reservatet får to delområder, et på hver side av vegen. Fordel er at det blir mer naturlig i forhold til naturstrukturer. Det tilrås dermed at grensen flyttes.

Verneforskrift

I forbindelse med at grensen tilrås endret, tilrår Fylkesmannen at de standard formuleringer knyttet til kraftledninger legges inn i verneforskriften..

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Djupdalen og utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark:
Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdene.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskrift for Djupdalen etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Djupdalen som naturreservat samt utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella / Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

46. Kringåsen, Stjørdal kommune - Utvidelse

Nytt verneareal 61 daa, hvorav 54 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2.005 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rike og varierte lauvskogtyper i lavlandet, sørboreal sone, med bjørk, rogn, osp hassel, alm og ask, rike skogtyper av gran, og gammel skog under naturlig dynamikk., Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for mange arter knyttet til disse naturtypene.

Området ligger i Flora i Stjørdalsfjøret og er en utvidelse av Kringåsen naturreservat vestover i to delområder, et øvre på 35 daa og et nedre på 26 daa.

Øvre felt har gammel flersjiktet granskog hovedsakelig av blåbærtype og bærlyngtype. Nedre felt har også gammel, flersjiktet granskog øverst, men generelt på rikere skogtyper mot lågurtgranskog og kalkgranskog. I et slakere parti i lia er det også flere rike kilder. Vegetasjonens rikhet tiltar nedover i lia, og i nedre del kommer også høgstaudevegetasjon i lauvtredominert skog inn. Her er det også litt hassel.

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Kalkgranskog (VU).

Området dekker følgende regionale mangler: Gammel og rik granskog og skog i sørboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus:

Det er ingen nyere tekniske inngrep i området. Tre gamle kvartsbrudd finnes i det nedre delområdet, disse ble drevet i perioden ca. 1920-1945.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 høringsuttalelse til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at kraftlinjetraseer kommer i kontakt med Nideng, Kringåsen, Svartjønnåsen og Bergsåsen og utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Fylkesmannens kommentarer:

Den foreslåtte utvidelsen av Krinsåsen naturreservat er på det nærmeste ca. 40 meter nord for kraftledning. Det skulle med denne avstanden neppe være behov for tiltak knyttet til kraftlinja, som vil berøre utvidelsesforslaget. Standard bestemmelser for drift og vedlikehold m.m. av kraftledninger er allerede inne i forskriften for Kringåsen, idet kraftlinja kommer i berøring med det opprinnelige verneområdet.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Kringåsen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kringåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Kringåsen naturreservat.

47. Kongrosletta, Stjørdal kommune

Totalareal 11.221 daa, hvorav 2.745 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel, stedvis rik granskog med høgstaudegranskog og kalkgranskog. Området har også mye rikmyr og forekomster av slåttemyr.

Området ligger på et platå mellom Sondalen i sør og vest og Stjørdalsfjøret i nord. Kalkrik berggrunn og vekslende løsmasser gir store partier med svært rike vegetasjonstyper av både skog og myr. Gammel granskog, hvor partier er rik, kildepåvirka og kalkrik, og partier er kalkgranskog (VU) og høgstaude-grankalkskog.

Deler av arealet er påvirka av tidligere beite og stedvis har myrene preg av tidligere slått og enkelte myrer kan fremdeles regnes som slåttemyr. Fattigmyr er vanligst, men det finnes ganske mye intermediære til ekstremrike myrer, bl.a. med mye brunskjene (VU). Mange orkideer er også registrert. Verdien av rikmyra er i Naturbase satt til svært viktig (lokalitet Kongrosletta, Ruvlen, BN00013608).

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Høgstaudegranskog (NT), kalkgranskog (VU), semi-naturlig myr (slåttemyr EN)

Området dekker opp følgende mangler og prioriteringer i skogvernet: Gammel granskog med bra kontinuitet og rik granskog som høgstaudegranskog og kalkgranskog. Den høye verdien på myrene i området trekker også verdien opp.

Planstatus:

Storparten er LNF i kommuneplanens arealdel. En mindre del i sørøst er LNF med spredt fritidsbebyggelse.

Inngrepsstatus:

Fire hytter/setre ligger i området, men er skilt ut som «hull» i verneområdet.

Snøscootertraseer berører områdets ytterkanter, de brukes til transport til hytter øst og nord for området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Mads Ole Kringen anfører at han har hytte på egen eiendom (gnr./bnr. 211/26) ved Grønnfjellvollen i området Kongrosletta, og får begrensninger, bl.a. med transport med snøscooter om vinteren. Det er mye rått skog inntil hytta, og som er vokst opp etter tidligere seterdrift, og dermed ikke spesielt gammel naturskog. Disse trærne kan falle på hytta. Oppvoksende lauvtrær rundt hytta må ryddes for å hindre at hytta blir gjengrodd.

Egil Iversen, eier av eiendom og hytte tilknyttet Kongrosletta, anfører at forslått snøscootertrase langs gangsti fra Sjølibekken og opp til hytta, ikke er egnet. Istandsetting vil kreve flere tiltak og utbedringer, bl.a. skogrydding. Iversen foreslår en annen trase på østre side av Øyvollbekken, jf kartvedlegg (se under). Også andre hytteeiere ønsker å benytte denne foreslåtte trase.

Espen Linaker, leder for Sonvatna Hytteforening stiller seg undrende til hvorfor hytteforeningen ikke har fått invitasjon til å uttale seg til saken, da noen av medlemmenes hytter ligger innenfor det foreslåtte verneområdet Kongrosletta. I tillegg går scootertraseen til ca. halvparten av hyttene fra Seteråsen i Flora og gjennom det foreslåtte verneområdet. Hyttene ved Sonvatna har ingen kjørbar vei og de er avhengig av mulighet for transport av ved, materialer m.m. om vinteren med snøscooter. Kommunen gir tillatelse til 10 turer pr. vinter, færre turer vil begrense mulighetene for frakt til hyttene og begrense muligheten til vedlikehold og bruk.

Stjørdal kommune viser til at området Kongrosletta grenser til Stjørdal kommune største hytteområde ved Ytre Sonvatnet. En av de to traseene for ferdsel med snøscooter inn til hytteområdet går fra Seteråsen og krysser det foreslåtte verneområdet øst for Grønnfjellvollen. Ut fra kommunens lokale retningslinjer for motorferdsel i utmark kan det gis dispensasjon for inntil 10 turer med snøscooter på vinterføre for transport av bagasje og utstyr inn til egen hytte. Dette har vært praktisert i mange år og kommunens erfaring med denne praksisen er god. Kommunen har også tre leiekjørere som tilbyr transport inn til hytteområdet gjennom det foreslåtte verneområdet. Stjørdal kommune oppfordrer til å ikke redusere hyttefolkets mulighet for nødvendig transport inn til hytteområdet med snøscooter. Kommunen er positiv til frivillig skogvern, men ønsker å poengtere at det er viktig at hyttefolkets interesser også ivaretas, idet transporten det er snakk om ikke påvirker formålet med vernet.

Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker gir sin fulle støtte til forslaget om opprettelse av

Kongrosletta naturreservat. I tillegg til de biologiske verdier i skog og myr så er området også svært viktig for fuglelivet, og spesielt myrområdene der det hekker flere arter ender og vadefugler, smålom, fiskemåke, gjøk og trane. Naturvernforbundet gir stor honnør til grunneierne som har tatt initiativet til frivillig vern. Området ligger i umiddelbar nærhet til Roltdalen og Skarvan nasjonalpark og av Sona-vassdraget, som er varig verna mot kraftutbygging, og det er til sammen svært store nasjonale verdier i området. Man tar det for gitt at Fylkesmannen bli forvaltningsmyndighet. Man påpeker at det ligger en trase for snøscooter innen forslaget, og er enig i at den i dette tilfelle kan benyttes som før. Området bør få en viss prioritet fra Statens naturoppsyn. I forskriftene bør mulighet for uttransport av storvilt med kjøretøy uten belter, tas vekk. Ved storviltjakt i slike områder bør beltekjøretøy alltid være tilgjengelig. Avslutningsvis bemerkes at FNs naturpanel har slått fast at naturtap er en like stor utfordring som klimakrisen, og at vernearbeidet må styrkes betraktelig, og vern av Kongrosletta vil være et av svært mange bidrag til dette.

Santi sijte anfører til oppstart og i konsultasjon at distriktet er et helårsdistrikt. De områder som er foreslått inngår i viktige vår-, sensommer, høst- og vinterbeiter. I området er det trekk og flyttveier. Santi sijte har sterke bruksrettigheter tuftet på gammel hevd og sedvane, og ved vern skal ikke bruksrettighetene bli svekket og innskrenket. Bruken av området skal kunne foregå om tidligere, med de tekniske hjelpemidler som reindriften benytter. Distriktet ber om konsultasjoner både før og etter verneforslaget.

Santi sijte anfører i konsultasjon at det er viktig at reindriftsutøvelsen ikke blir hindret som følge av et vern. Snøscooter benyttes årlig, iblant også barmarkskjøretøy. Distriktet er presset av mange inngrep, bl.a. i form av hytter, bilveger, kraftutbygging, kraftledninger, ferdsel, mv. Det forutsettes at reindriften rettigheter til jakt, fangst og fiske ikke berøres av vern. Det er ønskelig at det skal lages forvaltningsplan. Formålsparagrafen dekker ikke godt nok, og ønsket formulering er «Ivaretagelse av naturgrunnlaget er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne bruke stil reindrift. Det er ønskelig at forskriftens § 7 j), uttak av bjørk til ved, flyttes til § 4. Mulighet for rydding av flyttleier bør også være i § 4. Distriktet er prinsipielt uenig i at bruk av barmarkskjøretøy og helikopter i reindrift må omsøkes. Det burde være et bedre oversiktskart som viser hvor de enkelte verneområder ligger.

Saanti sijte sier i en egen uttalelse til høringen at det er svært viktig at alle verneområder, også naturreservater, ikke skal være til hinder for deres daglige utøving av næring og samisk reindriftskultur. Saanti sijte har sterke bruksrettigheter til sine områder som tufter på gammel hevd og sedvane. Deres bruk skal kunne fortsette som tidligere med de tekniske hjelpemidler som gjerder, gjeterhytter, snøscooter, ATV, motorsykler og helikopter mv. Store deler av Saanti sijte ligger i verneområder. Det er vesentlig at forskrifter, regler og planer ikke er til hinder for eller svekker rettighetene til samisk kulturnæring. Sametinget påpekte i sitt innspill til oppstart av verneprosess at det er viktig at samiske interesser og reindriften rettigheter blir ivaretatt i forskriftene og eventuelt en framtidig forvaltningsplan og forvaltningsordninger. Saanti sijte samstemmer med dette.

Kongrosletta ligger i Saanti sijte, som er et helårsdistrikt. Området er viktig vår, sensommer, høst og vinterbeiter for deres rein. Seminaturalige myrer som det er vist til i beskrivelsen av

området, og som har status som sterkt truet, holdes i stor grad i hevd av reinens tilstedeværelse. Gjennom området er det trekk- og drivingsleier, som ligger der de naturlige forutsetningene er slik. Området ligger sentralt i drivingsområder for Saanti sijte. Formålsparagrafen for Kongrosletta naturreservat er ikke god nok og bør være «Ivaretakelsen av naturgrunnlaget er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift».

På barmark er Saanti sijte avhengig av barmarkskjøretøyer for å drive reinen. De mener at barmarkskjøring i reindrift bør plasseres i forskriftens § 6. Dette sikrer at samisk reindrift kan drives som tidligere. Dersom barmarkskjøring skal skje som dispensasjon, må det gis flerårige tillatelser med bakgrunn i distriktsplanen og det må kunne gis felles tillatelser etter en felles søknad i alle verneområder som ligger i Saanti sijte uavhengig av forvaltningsform. Det er en uholdbar situasjon å søke de ulike verneområdene enkeltvis, noe som gir tillatelser av ulik varighet og form.

Reindrifas nødvendige uttak av bjørk til brensel, samt til vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder og annet reindrifutstyr er plassert i §7. Dette er uakseptabelt og må flyttes til § 4. Videre må nødvendig rydding og flytt- /drivingsleier også inn der.

Det bes om at det utarbeides en forvaltningsplan for Kongrosletta naturreservat, og at de får anledning til å medvirke i utarbeidelsen av den.

Kartverket opplyser at det for Kongrosletta er to godkjente navn, Kongrosletta og Bakvendtkjølen. Det er neppe snakk om slette, med slætt som kommer fra slåttemark. Men lokal uttale vil bli lik for de to endinger, og Fylkesmannen kan bruke navnet i høringsforslaget.

Språkrådet mener at for Kongrosletta, så kan Fylkesmannen velge enten Bakvendtkjølen eller Kongrosletta.

Fylkesmannens kommentarer:

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen er enig med Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker om at Kongrosletta har store verneverdier og at nærhet til Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og til varig verna vassdrag gjør at området kan settes inn i en større sammenheng som svært verdifullt. Stjørdal kommune har forvaltningsmyndighet for sine verneområder, unntatt for Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Det normale er at kommunen får tilbud om forvaltningsmyndigheten for nye naturreservater. Fylkesmannen har tiltro til at kommunen vil forvalte området i samsvar med gitte føringer for dette. Det er dessuten muligheter for å korrigere forvaltningen, om den skulle vise seg å være utenfor de rammer som er gitt for den fra nasjonalt hold. Fylkesmannen ser derfor ikke behov for å markere at de vil ha forvaltningsmyndigheten for Kongrosletta naturreservat.

Berørte parter og eiendommer

Fylkesmannen har hentet opplysninger om eiere av ulike naboeiendommer til det foreslåtte Kongrosletta naturreservat i Eiendomsregisteret. For hytteeiendommen gnr./bnr. 211/26 står Sondalskogan ANS som eier, og de er dermed tilskrevet i saken, og ikke Mads Ole Kringen, som hevder å være eier. Kringen må selv ordne opp i eierforholdet med Eiendomsregisteret.

Når det gjelder hytteeiendommer i Sonvatn-området, har Fylkesmannen tilskrevet eiere av de hytteeiendommer som enten er inne i det foreslåtte reservatet, eller som direkte grenser til, idet Fylkesmannen antok at de i størst grad kunne bli berørt av verneforslaget. Fylkesmannen fanget dermed ikke opp Sonvatna hytteforening. Både oppstart av verneprosess og høringen er kunngjort i lokalavis, slik at det burde være mulig for interesserte å fange det opp.

Motorferdsel

Flere høringsparter nevner behov for bruk av den faste snøscootertraseen fra Sæteråsen til hytter ved Ytre Sonvatnet. Her har Stjørdal kommune praksis med å gi inntil 10 turer per vinter for transport av utstyr og proviant m.m. til hyttene og kommunen opplyser at de har gode erfaringer med denne ordningen. Fylkesmannen har praksis for å gi inntil 5 turer med snøscooter på vinterføre for alminnelig transport av proviant, ved og utstyr til hytter i og i nærheten av verneområder. Ved spesielle behov, slik som ved transport av større mengder materialer, ved eller inventar, kan antall turer økes utover 5 til det som anses nødvendig for slike behov. Det er bare en mindre del (ca. 1,7 km) av den aktuelle snøscootertraseen som går gjennom det foreslåtte naturreservatet. Det kan derfor anses som urimelig at denne relativt korte strekningen skal medføre en endret praksis for en ordning som av uttaleparter oppleves som en velfungerende transportløsning. Fylkesmannen mener at praksisen med 5 turer, supplert med økt antall turer ved særskilte behov, bør være tilstrekkelig for de fleste behov og dette vil ikke medføre at muligheten for vedlikehold av hytter blir vanskeliggjort. Endring av denne praksisen vil kunne medføre presedens for øvrige verneområder i fylket med lignende transportordninger, noe som ikke er ønskelig. Det vil imidlertid være opp til framtidig forvaltningsmyndighet å vurdere dette. Hytteeierne har dessuten mulighet til transport til hyttene via scooterløype utenom det foreslåtte verneområdet fra Sildra og ved bruk av leiekjører fra Sona. For transport med snøscooter langs løyper sør i området (Øyvollen-området) er det i forskriftens § 7 punkt f kun åpnet for bruk av leiekjører. Ut fra uttalelsen fra Egil Iversen er det en forventning om at hytteeierne på de to hyttene inne i det foreslåtte verneområdet i sør en forventning om at de selv kan utføre transport med snøscooter. Det er i samsvar med intensjoner i forskrift om motorferdsel i utmark og vassdrag at leiekjøring skal benyttes der det ligger til rette for det, men at Fylkesmannen i en forskrift etter naturmangfoldloven skal pålegge leiekjøring anses her ikke påkrevd. Siste ledd i forskriftens § 7 punkt f foreslås derfor tatt ut.

Uttransport av felt elg og hjort

Dispensasjoner etter forskriftens § 7 punkt e gis normalt til spesifikke kjøretøyer og langs spesifikke traseer/delområder, hvor en anser at faren for nevneverdige kjøreskader er små. Dette kan være langs gamle ferdselsveier/tråkk eller i delområder med relativt slitasjesterk mark. Det vil si at en gjør en konkret vurdering av faren for terrengskader i den enkelte sak og gir – eller avslår søknader – ut fra disse vurderinger. Fornuftig brukt, forsvaret denne bestemmelsen sin plass i forskriften. Kongrosletta har mye myr og tråkksvak mark, slik at man må være forsiktig med å gi dispensasjoner etter forskriftens § 7 punkt e, men i noen delområder med fast skogsmark kan det være forsvarlig. Forslaget fra Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker om å ta ut forskriftens § 7 punkt e imøtekommes ikke ut fra disse vurderingene.

Hogst og skjøtsel ved hytter

Ingen hyttetomter er foreslått vernet, slik at disse er «hull» i verneområdet. Skog og vegetasjon på hyttetomtene kan dermed skjøttes uavhengig av vernebestemmelsene. Dersom trær utenfor hyttetomta kan utgjøre en fare for bebyggelsen om de faller over ende, kan det søkes om å få felle disse.

Samiske interesser

Når det gjelder formålsparagrafen og reindrift/samiske interesser er denne formulert av sentrale myndigheter, som en standard som nå brukes i alle verneområder med samisk reindrift. Forslaget fra Saanti sijte er brukt tidligere i forskrifter i verneområder.

Fylkesmannen formidler forslaget til endring fra Saanti sijte til sentrale myndigheter, for vurdering.

Det har blitt en standard bestemmelse i naturreservater at barmarkskjøring i reindriften må omsøkes. Dette er hovedsakelig fordi slik kjøring kan gi vesentlige terrengskader. Det er derfor ønskelig å kunne styre dette til spesifikke områder og i omfang. Synet til Saanti sijte formidles videre til sentrale myndigheter.

Idet det er mange verneområder innenfor Saanti sijtes distrikt, har Fylkesmannen forståelse for at det kan være krevende å forholde seg til de forskjellige verneforskriftene. I tillegg er det også flere myndigheter som har forvaltningsmyndighet for områdene, Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan, Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen, Tydal kommune, Stjørdal kommune og Fylkesmannen i Trøndelag. Det vil være mulig for Saanti sijte å sende en samlet søknad om barmarkskjøring til alle, og med anmodning om samkjøring av dispensasjoner og tidsramme for dispensasjoner. En god distriktsplan kan her være viktig for den framtidige forvaltningen.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Kongrosletta som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I forslaget til forskrift for Kongrosletta naturreservat framgår det av § 10 at det kan lages forvaltningsplan. Fylkesmannen tar forslaget fra Saanti sijte til følge og endrer § 10 til at det skal lages forvaltningsplan. Det er også andre brukerinteresser i området som tilsier at det med fordel kan lages forvaltningsplan raskt. Det vil være en selvfølge at Saanti sijte involveres i utarbeidelsen av en forvaltningsplan, som en aktiv bruker av området.

I noen forskrifter er reindriftenas nødvendige uttak av bjørk plassert i § 4, generelle unntak fra vernebestemmelsene. Fylkesmannen kan ut fra det imøtekomne ønsket fra Saanti sijte og Sametinget om å flytte denne bestemmelsen til § 4.

Mulighet for rydding langs flyttleier tas også inn i §4, slik som for Kvernskora naturreservat, idet dette er et spesifikt behov i området og idet det dreier seg om tiltak som fra tid til annen anses som nødvendige i reindriften.

For transport med snøscooter langs løyper sør i området (Øyvollen-området) er det i

forskriftens § 7 punkt f kun åpnet for bruk av leiekjører. Ut fra uttalelsen fra Egil Iversen er det en forventning om at hytteeierne på de to hyttene inne i det foreslåtte verneområdet i sør en forventning om at de selv kan utføre transport med snøscooter. Det er jo i samsvar med intensjoner i forskrift om motorferdsel i utmark og vassdrag at leiekjøring skal benyttes der det ligger til rette for det, men at Fylkesmannen i en forskrift etter naturmangfoldloven skal pålegge leiekjøring anses her ikke påkrevd. Siste ledd i forskriftens § 7 punkt f foreslås derfor tatt ut.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kongrosletta:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kongrosletta som naturreservat.

48. Storvika, Selbu kommune- Utvidelse

Nytt verneareal 101 daa, hvorav 46 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 808 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av ei li med varmekjær gammel gran-, furu- og lauvskog. Området har store forekomster av lågurtskog, også kalk-lågurtskog, med en variert og rik karplanteflora, herunder edellauvskog med alm og hassel.

Området er en utvidelse av Storvika naturreservat østover i brattlia ned mot Selbusjøen. Området består av gammel furuskog med innslag av kalk- og lågurtfuruskog (VU) og med rike berg. Tresjiktet er dominert av furu, i tillegg inngår litt gran, bjørk, osp og rogn. Området vil supplere vernekvalitetene i det eksisterende Storvika naturreservat på en positiv måte. Med denne utvidelsen fanger Storvika naturreservat på en god måte kvalitetene i de registrerte naturtyper på nordsida av Selbusjøen fra Dragsten i vest til Oksen i øst.

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Kalk- og lågurtfuruskog (VU).

Området dekker følgende regionale mangler (Trøndelag sør): Skog i sørboreal vegetasjonsseksjon, kalkskog i form av kalk- og lågurtfuruskog.

Inngrepsstatus:

Området grenser i sør til Selbusjøen, som er regulert til kraftproduksjon. Ellers ingen tekniske inngrep.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kartverket anfører at området nå strekker seg nå ut over selve Storvika, og Kartverket stiller spørsmål om området burde ha to navn.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører til oppstartmeldinga at Storvika, Storvasslia og Mevassvika grenser til regulerte vassdrag, men siden det er vernet ned til HRV fra før, så har ikke vern negativ konsekvens.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen er faglig enig i NTNUs merknad på avgrensning i vest, men grensedragning baserer seg på tilbud fra- og enighet med grunneier.

Navn

Storvika naturreservat vil med dette forslaget være utvidet både vestover (i 2019) og østover, og Storvika ligger omtrent midt på og området har sitt tyngdepunkt (mest areal) der. Det anses derfor som mest hensiktsmessig å opprettholde dette navnet. Fylkesmannen tilrår navnet Storvika som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Storvika:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Storvika naturreservat.

49. **Nideng, Trondheim kommune**

Totalareal 267 daa, hvorav 266 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et velutviklet og dypt nedskåret ravinesystem med naturtypene høgstaudegranskog, gransumpskog, kystgranskog og flomskogsmark. Området har en rik lavflora.

Området er et ravinedalsystem på vestsida av Nidelva ved Tanem. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone, hvor vernetilbud etterspørres. Skogen er i hovedsak på svært høy bonitet, slik skog er også etterspurt i vernesammenheng. Verneforslaget favner om deler av et stort og ganske intakt ravinesystem med svært dyp ravine på opptil 50 meter, som er rikt forgreinet. Det er mye høgstaudeskog i dalsidene, i overgang mot kildeskog. Langs hovedbekken i bunnen er det partier med flommarkskog og sumpskog. Deler av verneforslaget er registrert som kystgranskog med lungeneversamfunn på grankvister og forholdsvis rikelig med skjeggglav, også gubbeskjegg (NT) og trådragg (VU). De mer karakteristiske lavarter for kystgranskog er imidlertid ikke registrert. Området har også svært viktig verdi som viltområde.

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Høgstaudegranskog (NT). Rik gransumpskog (EN-sterkt truet), kystgranskog (VU), flomskogsmark (VU).

Området dekker følgende regionale mangler (Trøndelag sør): Skog i sørboreal vegetasjonssone, rik granskog og kystgranskog og skog på svært høy bonitet.

Planstatus:

Storparten av området er LNF-område i kommuneplanens arealdel. Deler er markert som aktuelt område for deponi/næringsbebyggelse (*Hallbekken/Nideng, H88_24: Før området kan vurderes til deponi/næringsbebyggelse, må det gjennomføres konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser – området utredes parallelt med Fv 704*). En del (ei stripe) er grønnstruktur.

Inngrepsstatus:

Fire kraftledninger krysser området. Langs de nordligste tre kraftlinjene er ikke skogen nede i

ravinedalen ryddet, da linja går høyere enn skogen. Skogen langs den sørligste kraftlinja er i stor grad ryddet gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Kartverket anfører at Nideng er godkjent, men Kartverket foreslår Fosshauet som mer dekkende.

Idar Indset mener at beskrivelse av Nideng er feil, og at det skulle være skog i alder 150-200 år i området er helt ukjent for han. Så å si all skog i området er yngre enn 100 år, og over 50% er skog som har vokst de siste 60 år. Området har sjelden høy bonitet. Videre ser ikke han behov for å verne et område som stort sett eies av det offentlige (Statnett og Trondheim kommune).

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at kraftlinjetraseer kommer i kontakt med Nideng, Kringåsen, Svartjønnåsen og Bergsåsen og utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Statnett viser til tilrådning til forskrift for Rupefjell og Selslinatten naturreservat fra Miljødirektoratet og ønsker at lignende formuleringer tas inn i forskriften for Nideng når det gjelder drift av kraftledninger. Disse formuleringer er som følger:

§ 4. Vedlikehold av driftsveier for kraftledning i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

§ 5. Utenom eksisterende traktorveier, driftsveier for kraftledning og stier er sykling, bruk av hest og kjerre, samt ridning forbudt.

§ 6. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg på driftsvei for kraftledning avmerket på vernekartet.

Tensio TS opplyser at Nideng planområde berører 22 kV kraftledning og 66 kV kraftledning. Som bemerket i høringsforslaget er ikke ryddegaten under 66 kV ryddet i dag pga. tilstrekkelig høyde mellom vegetasjon og kraftledningen. De mener at deres behov i stor grad blir ivaretatt gjennom forslag til verneforskrifts § 4 j og k, samt § 6 b og 7 j. Det kan i enkelte tilfeller være aktuelt med hogst av skog som står utenfor klausulert ryddegate for å sikre ledningen mot trefall ved uvær. Dersom dette ikke er å forstå som en del av § 4 j, foreslår det at dette tas inn som et eget punkt i § 7.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) anfører at Nideng berører en liten del av grusforekomsten Tanem i et område med eksisterende bebyggelse. DMF har derfor ikke merknader til verneforslaget

Fylkesmannens kommentarer:

I de biologiske registreringene for lokaliteten Nideng nevnes det at det er ganske store grantrær som er omkring 150-200 år. Fylkesmannen kjenner ikke til hvordan dette er dokumentert, men antakelig er det et anslag ut fra dimensjonen på trærne. Som Idar Indset sier, har området sjelden høy bonitet, og dermed kan trær bli store og grove uten at de er særlig gamle. Dette rokker allikevel ikke ved de faglige vurderinger av området som spesielt

og verdifullt. Det anses som positivt at offentlig eid grunn benyttes til vern, idet nasjonale føringer er at slik grunn i størst mulig grad skal brukes, for å redusere behovet på privateid grunn.

Navn

Fosshauet er et navn som er knyttet til et avgrenset sted ved foss i Nidelva, og som er like utenfor det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen ser ikke på det som et dekkende navn for området og navnet Nideng videreføres derfor som mest egnet. Fylkesmannen tilrår navnet Nideng som i høringsforslaget.

Avgrensing

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Forskriften for Nideng er bygd opp litt annerledes enn forslaget for Rupefjell og Selslinatten, jf. uttalelse fra Statnett. For Nideng er vedlikehold av alt av eksisterende bygninger, veier og andre anlegg og innretninger hjemlet i forskriftens § 4 punkt e. Her inngår også driftsveier for kraftledninger, uten at det er nødvendig at disse nevnes spesifikt. Men det foreslås å ta inn at bestemmelsen i § 4 punkt e også gjelder driftsveier for kraftledninger, slik at dette nevnes spesifikt. Fylkesmannen har så tatt inn en bestemmelse i § 6 om «nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg på driftsveier i ryddebeltet for kraftledninger nord i naturreservatet». Dette er formulert slik idet Fylkesmann har forstått det slik at det ikke er en konkret kartfestet driftsvei langs kraftlinja, men at det kjøres innenfor ryddebeltet og at bestemmelsen gjelder for kraftledninger nord i det foreslåtte naturreservatet, som eies av Statnett. Fylkesmannen har ikke tatt ut det som gjelder slik motorferdsel i høringsforslagets forskriftens § 7 j, idet Tensio TS er tilfreds med dette. Formuleringen i § 5 i forslag til forskrift for Rupefjell og Selslinatten anses ikke å være relevant i lokaliteten Nideng, idet det ikke er egnete veier eller stier til sykling eller riding. Statnett støtter en slik løsning.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Nideng:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Nideng som naturreservat.

50. Svarttjønnåsen - Gullaugstjønnberga, Melhus og Midtre Gauldal kommuner - Utvidelse
Totalareal 343 daa, hvorav 229 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å verne et område som representerer en bestemt type natur i form av eldre og lite påvirket skog av gran og furu. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for flere billearter tilknyttet gammelskog og har forekomster av artsrike skogtyper som høgstaudekog, lågurtskog og kalkgranskog.

Området ligger like nordøst for Støren og er en utvidelse av Svarttjønnåsen naturreservat østover på 365 dekar, mens 22 dekar vest for Svarttjønnan ønskes tatt ut fra det eksisterende naturreservatet av grunneier.

Området har delvis beitepåvirka gammel, høytliggende granskog. Partier med svært rike vegetasjonstyper med kalkgranskog og høgstaudegranskog av kalkrik type. Partier med gammel gransumpskog finnes. Partivis finnes gammel furuskog og gammel bjørk.

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Kalkgranskog (VU), Høgstaudegranskog (NT).

Området dekker følgende regionale mangler (Trøndelag sør): Gammel og rik granskog, kalkskog.

Inngrepsstatus:

Ei kraftledning går gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Grunneier Nils Magne Granmo foreslår at navnet Gølløvtjønnberget igjen tas i bruk, slik at navnet på foreslåtte Svarttjønnåsen naturreservat blir Svarttjønnåsen – Gølløvtjønnberget naturreservat. Granmo påpeker at grunneierne i Gølløvtjønnberget var de første som tilbød naturreservat, og det er beklagelig at dette navnet er tatt ut. Området har en spesifikk historie som ligger i navnet. Gølløvtjønnberget ligger i Midtre Gauldal og Svarttjønnåsen ligger i Melhus, med ulik identitet. Gølløvtjønnberget er også en sentral godt markert terrengformasjon. Også Svarttjønnåsen har en historie, med opprinnelig navn Ræhølåsen. Derfor er beste løsning todelt navn.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at kraftlinjetraseer kommer i kontakt med Nideng, Kringåsen, Svartjønnåsen og Bergsåsen og utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Fylkesmannens kommentarer:

Standard bestemmelser om drift, vedlikehold m.m. av kraftledninger er tatt inn i forskriften for Svartjønnåsen-Gølløvtjønnberga naturreservat og Tensio TS er tilfreds med disse.

Navn

Fylkesmannen har forståelse for argumentasjonen til Nils Magne Granmo om endring av navnet på naturreservatet og vil imøtekomme dette, dog slik at det gamle navnet på naturreservatet (Gullaugtjønnberga) blir tatt inn, slik at navnet blir Svartjønnåsen-Gullaugtjønnberga naturreservat.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Svartjønnåsen - Gullaugtjønnberga:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Svartjønnåsen naturreservat med navnet Svartjønnåsen - Gullaugtjønnberga.

51. **Resdalen, Orkland kommune**

Totalareal 732 daa, hvorav 707 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en elvedal med gammel gråor-heggeskog, gammel lauvskog med selje, osp, rogn, alm og bjørk og gammel barskog med både gran og furu, til dels med rike utforminger som storbregne- høgstaude- og lågurtutforminger. Området inneholder truet, sjelden og sårbar natur i form av en rik lav-, mose- og sopp/kjueflora.

Området ligger i elvedalen langs Resa på østsida av Orkla og består i hovedsak av bratte ller ned mot elva, men slakere partier finnes også. Verneforslaget utgjør drøyt halvparten av den registrerte bekkeløftlokaliteten Resdalen vestre (BN00108978). Lokaliteten er en mosaikk av flere naturtyper, hvor gråor-heggeskog, gammel løvskog og gammel furuskog utgjør det meste av arealet. Små arealer tenderer mot den trua naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU-sårbar). På ravinerygger og andre veldrenerte steder inngår en del selje, rogn, osp og furu. Her opptrer også noe lågurtvegetasjon. Enkelte ospesuksesjoner er storvokste med frodig feltsjikt av urter og storbregner. Storvokst bjørk-furuskog finnes nord for Jerpstadsætrin. Det meste av skogen er på høy bonitet, som det er ønskelig med økt vern av. Av rødlistearter er det registrert fem lavarter, fire sopper/kjucker, en moseart og en høyere plante (alm). En av soppartene, grå narremusserong, er sterkt truet (EN).

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Kalk- og lågurtfuruskog (VU)

Området dekker følgende regionale mangler (Trøndelag sør): Gammel furuskog og gammel boreal lauvskog, samt skog på høy bonitet.

Inngrepsstatus:

En driftsvei i landbruket krysser en del av området til dyrkamark på Kvernhusøya.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Håvard Lo, Ove Helge Lo, Arne Johan Lyngen og Anders Øystein Resell, grunneiere i Resdalen, peker på at Resdalen også er viktig område for insekter, fugler, pattedyr og fisk, og elva resa utgjør en viktig del av det nasjonale laksevassdraget Orkla. I tilfelle etableringen av et naturreservat skulle komme i konflikt med interessene for vill laks og sjørret ønsker de at dette skal tas hensyn til i vernebestemmelsene. Dette gjelder både produksjon av laks og sjørret og utøvelse av fiske. To steder innenfor det foreslåtte naturreservatet har det i senere tid skjedd store leirras ned i bekke- og elveløp som har gjort at Ela og Resa har tatt nye løp. Dette hindrer adkomst og generell ferdsel langs vassdraget og har i tillegg potensiale til også å påvirke dyrket mark/innmark utenfor verneområdet. Ved begge områdene antas at selv begrensede tiltak vil kunne bremse eller stanse utvidelsen av rasområdene, medføre reetablering av vegetasjon og redusere utvasking av leire til vassdraget. Det er i dag adkomst via landbruksveier til begge de aktuelle områdene som de håper kan være mulig å benytte i tilfelle undersøkelser viser behov for tiltak mot videre utvidelse av rasområdene. Innenfor foreslått verneområde i Eldalen, ved landbruksvei til Kværnhusøya og Storøya, har det tidligere vært etablert gangbru over Ela. Denne ble tatt av flom for ikke lenge siden, og de

ønsker at det innenfor vernebestemmelsene skal være mulig å etablere ny gangbro på samme sted for å sikre tilgang til eiendommene for jakt og næring.

Når det gjelder mulig utbygging av Ela anser de at den eksisterende statusen som nasjonalt laksevassdrag og den kommende statusen som naturreservat i store deler av det aktuelle utbyggingsområdet, vil medføre at det ikke vil bli gitt konsesjon for utbygging av Ela.

Per Inge Langeng, nabo til lokaliteten Resdalen, mottok brev fra Fylkesmannen datert 17.06.2020 (om kraftpotensiale i sidebekk til Resa) den 8. juli. Han kan ikke se å ha mottatt vårt høringsbrev om forslag til vern. Han har gjennom telefonsamtaler gjort det klart at han har vannkraftutbyggings-planer for Resa ved sin eiendom/seter i Resdalen. At disse planer ikke nevnes synes han er merkelig. Han ønsker ikke frivillig vern på sin eiendom.

Orkland kommune støtter opprettelsen av et nytt naturreservat i Resdalen med de foreslåtte grensene og tilhørende forskrift. Det bør være åpent for utvidelse av verneområdet dersom grunneierne på tilgrensende eiendommer i framtida ønsker å inngå avtale om frivillig vern av arealer med viktige naturverdier.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at det er digitalt kraftpotensial i Resdalen og Rennsjølia, men til slik kostnad at utbygging er lite aktuelt. NVE ber Fylkesmannen å opplyse grunneierne om potensialet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) anfører at Resdalen berører grusforekomsten Seterhaugen, hvor det er etablert et masseuttak. DMF anbefaler at verneområdet tilpasses forekomsten, slik at det ikke legges begrensninger for mulig framtidig utnyttelse av ressursene.

Kartverket sier at Resdalen er godkjent skrivemåte, men området er lite i en stor dal og burde hatt et mer spesifikt områdenavn.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har på anmodning fra NVE tilskrevet grunneierne om det digitale kraftpotensialet i Resdalen, konkret knyttet sidebekken Ela, som grenser til/delvis er innenfor det foreslåtte verneområdet. Det var slik Per Inge Langeng ble oppmerksom på verneforslaget, selv om han står på Fylkesmannens adresseliste for høringen. Hvorfor han ikke har mottatt denne kjenner Fylkesmannen ikke til. Det vil ikke være aktuelt med vern på Langengs eiendom uten hans samtykke.

Fylkesmannen antar at en utbygging av Ela vil påvirke vannføring og naturmiljø langs Ela på en uheldig måte, noe som dermed vil være uheldig for verneområdene innenfor det foreslåtte verneområdet. Idet prosjektet også anses som lite lønnsomt, er Fylkesmannens syn at utbygging ikke bør skje. Det er søkt om konsesjon for å bygge ut Resa kraftverk, men søknaden ble avslått av NVE i vedtak av 02.06.2015, da tiltaket kommer i konflikt med beskyttelsesregimet i et nasjonalt laksevassdrag og i konflikt med en viktig naturtype. Det ble ikke ansett som relevant å nevne en avslått konsesjonssøknad for kraftutbygging i verneforslaget. Planlagte anlegg i den forbindelse var dessuten lengre oppe i vassdraget enn

det foreslåtte verneområdet.

Navn

Andre navn i det foreslåtte verneområde er mer spesifikt knyttet til setre og mindre landskapsrom, som anses som lite dekkende for det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen tilrår derfor navnet Resdalen som i høringsforslaget.

Avgrensning

En mindre del av grusforekomsten Seterhaugen kommer innenfor det foreslåtte verneområdet Resdalen naturreservat, jf. kart under, som viser grusforekomsten. En svært liten del av grusforekomsten kommer innenfor det foreslåtte verneområdet, jf. andre kart under, som viser grenseforslaget for verneområdet ved grusforekomsten. Grusuttaket med nærområde er befart, jf. bilder under, med den konklusjon at grensene anses å være hensiktsmessige i forhold til grusforekomsten og gir gode muligheter til å utnytte storparten av den. Det antas også at grunneier av grustaket, som også er med som grunneier innenfor det foreslåtte verneområdet, har vurdert hva som er hensiktsmessig grense for et verneområde i forhold til hans planer for videre uttak av grus i området. Det foreslås ut fra dette ikke grensejusteringer i forhold til grusressursen. Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen ser at det kan være behov for sikringsarbeider etter ras i de bratte lisidene med løsmasser langs Resa og sidevassdrag, av hensyn til dyrkamark og anadrom laksefisk. I forskriftens § 7 punkt d kan det etter søknad gis dispensasjon til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk. Sikringsarbeider med hensyn til anadrom laksefisk kan hjemles i denne bestemmelsen, men det er ikke en spesifikk hjemmel for tiltak for å sikre dyrkamark, annet enn unntaksbestemmelsen i § 8. Det foreslås derfor en ny bestemmelse i § 7: «Sikringsarbeider langs vassdrag av hensyn til dyrkamark og anadrom laksefisk». Nødvendig motorferdsel i den forbindelse må tas inn i forskriftens § 7.

Fylkesmannen mener at ønsket om gjenoppbygging av gangbru over Ela kan imøtekommes, da den vil ha funksjon i jakt, fiske og friluftsliv og da den enkelt vil kunne gjenoppbygges ved bruk av eksisterende steinlagte brukar. Det foreslås et tillegg i forskriftens § 7 punkt h, for å kunne gjenoppbygge gangbrua, slik at ordlyden blir: «Gjenoppføring av bygninger og andre anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade, herunder gjenoppbygging av gangbru over Ela».

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Resdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Resdalen som naturreservat.

52. Rennsjølia, Heim kommune

Totalareal 3.897 daa, hvorav 1.954 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier

Formålet med naturreservatet er å verne et område som inneholder bestemte typer natur i form av gammel og til dels rik furuskog som lågurtfuruskog og kystfuruskog, og gammel boreal lauvskog som gamle ospeholt og gammel bjørkeskog. Området inneholder truet, sjelden og sårbar natur i form av rødlistearter av særlig lav og sopp/kjucker. Området har rike forekomster av lungeneversamfunn på boreale lauvtrær.

Området ligger kystnært mot Trondheimsleia og utgjør skoglier som omkranser den sørøstlige delen av Rennsjøen. Opp mot fjellet finnes overganger mot fuktige fjellheier og avslippede rabber.

Stort, sammenhengende område med gammel og til dels svært gammel furuskog på intermediær og rikere mark. Kalk- og lågurtfuruskog preger store arealer i liene øst for Rennsjøen. Høy fuktighet gjør at noe av furuskogen kan regnes som kystfuruskog. Ellers preges området av boreal lauvskog av varierende rikhet, og fattigere skogtyper av furu. I tillegg finnes fragmenter av rik edelløvskog (rike hasselkratt) spredt. Myrpartier og furumyrskog av varierende rikhet finnes også. Det er flere gamle ospeholt med til dels grove dimensjoner og enkelte partier med eldre bjørkeskog, også høgstaudebjørkeskog, med brukbar kontinuitet i dødved. Alm (VU) finnes spredt. I alt 11 rødlistede arter er registrert, seks sopper/kjucker, fire lavarter og en høyere plante (Alm).

Følgende rødlistede naturtyper finnes innenfor området: Kalk- og lågurtfuruskog (VU).

Området dekker følgende regionale mangler (Trøndelag sør): Rik og gammel furuskog/kystfuruskog og gammel boreal lauvskog, herunder skog i lavlandet og skog i sørboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus:

Det er ingen tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Monica Wessel er grunneier av Rennsjølia og vil tilføye noen punkter i forslaget til Rennsjølia naturreservat:

1. På punktet «Andre interesser» ønsker de at det skal stå: «Jakt på småvilt og storvilt utøves. Området brukes til friluftsliv.»
2. Under § 7 ønsker de å tilføye: «Bruk av reservatet i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet etter plan godkjent av forvaltningsmyndigheten».

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anfører at er digitalt kraftpotensial i Resdalen og Rennsjølia, men til slik kostnad at utbygging er lite aktuelt. NVE ber Fylkesmannen å opplyse grunneierne om potensialet. Nettselskapet AS er områdekonsesjonær i Rennsjølia og bør kontaktes.

Fylkesmannens kommentarer:

Fylkesmannen har tilskrevet grunneierne om digitalt vannkraftpotensiale i bekk, slik NVE har bedt om. Nettselskapet AS er også på adresseliste for høringen.

Navn

Fylkesmannen tilrår navnet Rennsjølia som i høringsforslaget.

Avgrensning

Fylkesmannen tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Fylkesmannen tilrår at tilføyelse i forskriftens § 7 fra Monica Wessel tas inn.

Fylkesmannens tilråding:

Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rennsjølia:

Miljødirektoratet slutter seg til Fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rennsjølia som naturreservat.

MILJØDIREKTORATET TILRÅR:

- I. Forskrifter om vern for 53 skogområder i fylkene Vestland, Innlandet og Trøndelag fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

- *Forskrift 11.12.2015 nr. 1505 om vern av Misterlia naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark*
- *Forskrift 12.12.2014 nr. 1629 om vern av Viengskletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark*
- *Forskrift 1.12.2017 nr. 1884 om vern av Halasbukjølen naturreservat, Åmot kommune, Hedmark*
- *Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag*

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

- *Forskrift 6.12.2019 nr. 1667 om vern av Bugen naturreservat, Bremanger kommune, Sogn og Fjordane*
- *Forskrift 30.05.2006 nr. 1731 om mellombels vern av Krakksfjellet naturreservat, Solund kommune, Sogn og Fjordane*
- *Forskrift 7.12.2018 nr. 1824 om vern av Uranes naturreservat, Granvin herad og Kvam herad, Hordaland*
- *forskrift 17.12.1999 nr. 1434 om fredning av Gullbergnotten som naturreservat, Jondal kommune, Hordaland*
- *Forskrift 4.10.1974 nr. 4 om fredning av Stenmyr naturreservat, Trysil kommune, Hedmark*
- *Kgl.res. 16 februar 1923 om fredning av en skogteig i Stange allmenning, Hedmark fylke*
- *Forskrift 4.09.1981 nr. 4756 om vern av Svenstad naturreservat, Ringeby kommune, Oppland*
- *Forskrift 16. 12.2011 nr. 1293 om vern av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag og forskrift 15.12.2017 nr. 2092 om vern av Mjøsund naturreservat, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag*
- *Forskrift 09.12.1977 nr. 5 om Bergsåsen naturreservat og plantelivsfredningsområde, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag*
- *Forskrift 11.12.2015 nr. 1500 om vern av Kvamsfjellet naturreservat, Steinkjer kommune, Trøndelag*
- *Forskrift 14.12.2018 nr. 1958 om vern av Kringåsen naturreservat, Stjørdal kommune, Trøndelag*
- *Forskrift 20.12.2019 nr. 1976 om vern av Storvika naturreservat, Selbu kommune, Sør-Trøndelag*
- *Forskrift 14.12.2018 nr. 1964 om vern av Svarttjønnåsen naturreservat, Melhus og Midtre Gauldal kommuner, Trøndelag*